

DUCE ET AUSPICE
SUMMO NATURÆ GUBERNATORE,
AUCTORITATE ET CONSENSU
MAGNIFICI ET GRATIOSI ORDINIS ASCLEPIADEI
IN ACADEMIA GRYPHICA,

PARTEM INTESTINI JEJUNI,
PER GUTTUR INFERIUS EXCRETAM,
SALVA MANENTE ÆGRI VITA,

PRÆSIDE
VIRO MAGNIFICO ATQUE EXPERIENTISSIMO,
DOMINO

JOHANNE LEMBKENIO,
MED. DOCT. ET PROF. ORD., ACAD. ET FACULT. SENIORE,
CIVITATIS PHYSICO, ET H. T. DECANO SPECTATISSIMO,
FAUCTORE ET PRÆCEPTORE, MAXIMOPERE DEVENERANDO,

PRO
Summis in Arte Medica Honoribus,
& Privilegiis Doctoralibus,
RITE OBTINENDIS,
SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI
EXHIBET

ANDREAS WESTPHAL;
GRYPHISWALD.

ANNO MDCCXLI. DIE XIX. DECEMBR.

GRYPHISWALDIÆ EX OFFICINA STRUKIANA.

38

1707

IN ACADEMIA

PARISIENSIS

LE 20

1707

JOHANNES

SOLEMNE

A

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
SVECORUM REGIS,
IN POMERANIA SVECICA
P R O - P R I N C I P I,
COMITI ILLUSTRISSIMO AC CELSISSIMO,
CANCELLARIO ACADEMIÆ GRYPHICÆ
MAGNIFICENTISSIMO,
DOMINO SUO INDULGENTISSIMO:
STRENUO MAXIME,
AC SUMMO PEDESTRIUM COPIARUM,
PRÆSIDIIQUE
URBIS STRALESUNDENSIS, PRÆFECTO:
ILLUSTRIS REGIMINIS REGII POMERANICI,
DN. CANCELLARIO,
RELIQUIS
DNN. CONSILIARIIS,
GENERIS, FIDEI, MERITORUM, GLORIA
AC SPLENDORE, EMINENTISSIMIS,
DOMINIS, PATRONIS, FORTUNÆQUE
Amplificatoribus Gratiofissimis,
HOC ANIMI OBSERVANTISSIMI
MONUMENTM,
SUMMA PIETATE RELIGIONE ET REVERENTIA,
SACRUM ESSE CUPIT
ANDREAS WESTPHEL.

SEENISSIMAE POTENTISSIMAE
SVEGORUM REGIS
IN TOMERANA SVBICA
P R O - P R I N C I P I
COMITIS STEPHANI DE GELSSIMO
CAPELLANI AC SENESCHALLI
MAGISTRUM
DOMINO RHO INDUGENTISSIMO
AC SUMMO HEDERUM COMITUM
P R A E S I D I O
URBIS STRALSUNDENSIS PRÆFECTO
JUDICE RHO TOMERANA
D N C A N G E L L A R I O
RHO
D N N C O N S I L I A R I S
GENEBUS FIDEL MERITORUM GLORIA
AC SPLENDORE EMERENTISSIMIS
DOMINIS PATRONIS FORTUNEQUE
Amplissimis Cavissimis
Hoc Animi Oserantissimam
MONTANUM
SUNA FIDELITATE REVERENTIA
SACRUM ESSE CUI
ANDREAS WESTPHAL

Ea, quæ Dissertationi viam aperiunt.

Est hodie artis salutaris doctrinæ hæcæ facies inducta, eadem ut a Viris, in quibus acutum & acre, inque reperiendis & investigandis latentium morborum causis sagacissimum viguit atque eluxit ingenium, ad summum pæne perfectionis fastigium, ita quidem fuerit evecta, ut non instaurata, sed nata esse videatur. Postquam spinæ sunt avulsæ, dumta cæsa, occata est tellus, sparsa semina lætius propullularunt, & seges collecta est uberrima. Creverunt cuncta majorem in amplitudinem per doctrinas illas, quæ in rerum naturalium causis evolvendis, earum quantitibus definiendis, ac singulis corporis humani partibus, & abditis venarum ductibus explorandis, indagandisque, versantur. Hac ratione plurima, quæ incognita reputabantur naturæ mysteria, in lucem edita sunt ac protracta. Res hæc magno cœpta imperu, vel eo benigniorem habuit fortunam ex instrumentis, novo comparatis ingenio, ad tenuissimas corpusculorum, vel minutissimorum, particulas penitus exquirendas, curatiusque eruendas. Enimvero cuncta rationibus ad liquidum perducenda, atque e monumentis rerum, orbe in literato quæ sunt gestæ, illustranda, instituti mei ratio prohibet. Licet vero ipsa tum ars medendi, tum & studia, faciliorem ad illam aditum recudentia, rationemque proficiendi sapienter constitu-

A

entia

entia, ad lucem maximam emerferint: Nihilo tamen minus HIPPOCRATES, cui ipse suas artes, sua munera lætus dederat APOLLO, nodos imperio dissecuit, sententia hac lata gravissima & maxima, *obvenire in Medicina, iudicio quæ sunt difficillima.* Quivis, qui usu & arte medendi alter quoque fuit HIPPOCRATES, in hanc enunciatam discedet sententiam. Sane obvii sunt casus tam clinici, quam forenses, quorum cognitio distincta & explicatio solida, omnem dubitationem quæ expellat, suspicionemque falsitatis & erroris delectat ex animo, Medicos omnis ætatis, etiamsi singulari alias præditi fuerint facultate, obscuriora elucidandi, difficiliaque enodandi, vehementius cruciarunt, longiusque fatigarunt. Sunt, qui in dubium atque ancipitem morbum conjecti, Medicos curis adeo anxii implent, tantamque animis illorum injiciunt sollicitudinem, ut neque consilii locum habeant, neque auxilii copiam; vel vis ingenii omnis, ac mentis acies, in excutiendis rebus morbi perplexis obtundenda sit ac consumenda. Cum vero ex cognita cujusdam morbi causa, certæ petendæ atque hauriendæ sint regulæ, quarum ad ductum, morborum impetus effrenati reprimantur, cohibeantur, pariter ac compefcantur; redditur inde manifestum, cur multi morbi remediorum usum eludant partim, partim & multi ægroti morbis explicentur ægerrime; plures denique morbi non ita possint sublevari, quin intus quædam illorum semina adhuc subsint ac lateant, primo quoque tempore eruptura. Quotne difficultatum nexibus custodes salutis humanæ acerrimi tenentur constricti,
si de

si de Symptomatum rationibus, aliisque, circa multorum morborum cognitionem distinctam occurrentibus rebus, animi sensum perspicue, ordine, quadam cum copia atque auctoritate, explicare conantur.

Tum experientia, tum casus, in Dissertatione propositus examini, stiloque signandus prolixiori, fidem dictis facient, præsidiumque iis circumponent firmissimum. Est sane casus hic ad memoriam insignis, dum Vir quidam partem intestini cæjuscumque per guttur inferius aliquot ante annos excrevit. Quod si consulas, qui morbos contulerunt in historiam, non facile offenderis, si quidem discesseris a paucissimis, exemplum, quod cum hocce in comparatione valeas conjungere. Faciebat Vir Clarissimus, Dn. D. NIC. BÖRRIES, qui Medicinam apud Rugianos exercet, hujus exempli, quod vix a majoribus accepimus, copiam Magnifico & gratioso Medicorum in Academia Gryphica ordini, in re hac dubia responsum relaturus.

Ille quidem, quæ ejus est sagacitas, recte adstruebat, verum id esse intestinum, suamque sententiam rationibus certissimis ac gravissimis, quæ ex ipsius artis medicæ præceptis erant depromptæ, corroborabat atque comprobabat. Alii autem in contrariam distrahebantur sententiam. Dn. quidem BRANDANUS HENRICUS GEBHARDI, divinatorum oraculorum hodie apud Sunders interpres, Historiam morbi literis mandabat, & judicium FRANC. ERNESTI BRÜCKMANNI, exploratoris illius rerum naturalium solertissimi, in consilium adsumebat, qui & aures præbens facillimas, in eam ingrediebatur

sententiam, illud non verum fuisse intestinum, sed tunicam modo intestinorum, prægressa inflammatione, a ceteris separatam, cum alias formæ ciborum deglutorum determinantes, & excrementa necessario in cavum abdominis fuissent delapsura, & æger ille, motu intestinorum reliquorum peristaltico sublato, morte correptus repentina interiisset. Opinionem vero Brukmanni rationibus labefactavit Vir Magnificus, DN. D. CHRIST. STEPH. SCHEFFELIUS, Præceptor colendissimus, in quadam epistola, *Novis Hamburgensibus anni 1736.* inserta. Sunt cum hac comparanda, quæ ibidem *pagina 308. & 309.* exhibentur. Suam quoque illustris FRIED. HOFFMANNUS, primus ex omnibus sæculi nostri Medicis, memoria dignis, cujusque monumentis ac gloriæ, nulla unquam ætas finem est allatura, opinionem interposuit, hac facta suarum cogitationum summa, intestinum illud, quod per contentionis disputationes fuit tractatum, non indolis esse genuinæ, sed mucum quandam, qui intestino colo fuerit appositus. Est hac de re Viri illustris sensus in *Medicina consultatoria Tom. XI. p. 401. & 413.* Ich solte fast mehr davor halten, daß die tunica mucosa intestini coli, bey denen lange anhaltenden Schmerzen in sua substantia increasiret worden, umb so vielmehr, da er copiosam materiam viscidam & caseosam wegen der häufig genossenen Milch im Leibe gehabt, daran es sich fast lamellatim über geleeget, darnach abscediret und evacuiret worden, daß also ganz wohl die Gestalt eines Darms hat haben können, und vielhäutig zu seyn scheint, davon ich nichts determiniren kan, wie wohl

wohl mit gegenwärtigen Umständen agroti, fast nichts anders zu vermuthen; umb so viel mehr, als man dergleichen Exempel, da man von vieler Arbeit, dicke Haut ordinar in denen Händen bekommt, auch in einigen affectibus vesicæ beobachtet worden, daß das collum vesicæ mit allen tunicis verdickt geworden. In eo cum jam essem, mihi ut pararem aditum ad Doctoris nomen & insignia percipienda, Vir magnificus atque experientissimus, DN. D. JOH. LEMBEKE, hodie ordinis sui Decanus spectatissimus, auctor mihi fuit ac suafor, ut ex casu, mox adducendo, veritatem, intestinum illud excretum, fuisse verum ac genuinum, elicere atque adstruerem. Certe, non mihi in vita omni res ulla tam erit proposita, quam ut mandata Viri hujus illustris strenue exsequar, meaque in eum studia existent acerima. Illum namque maxime, sensu officii mei interno commotus, sicut Parentem & observo & diligo. Ingenue fateor quidem, esse negotium, a me susceptum, arduum satis, & plurimis obstructum difficultatibus: Enimvero circumspectis rationibus omnibus, quæ ad hanc rem facere videntur, sic animum meum induxi, planum ut reddam, intestinum illud verum fuisse ac genuinum. Hos vero cancellos mihi habebo constitutos, ut in CAP. I. generatim naturam partium solidarum; in CAP. II. Historiam anatomicam canalis intestinalium; in CAP. III. morbum ipsum; in CAP. IV. denique rationes, pro vero intestino excreto facientes, exponam, recenscam, evolvam, excutiamque. Est votorum summa, cuncta ut bene & feliciter mihi eveniant.

A 3

CAP. I.

CAP. I.
de Natura Partium Solidarum,
earundemque
Proprietatibus in genere.

§. I.

Partes, corpus humanum constituentes, & e quibus illud est compositum, sunt vel solidæ, vel fluidæ, (princ. physiol.)

§. II.

Tam vero solida, quam fluida, una eademque prædita sunt mixtione fundamentali, atque quoad maximam partem, ex quatuor principiis composita sunt, nimirum e particulis aqueis, sulphureis, salinis & terreis.

SCHOLION I.

Sanguinem si subjicimus igni chemico, semper destillatione elicitur aqua quædam, oleum quoddam, sive substantia, quæ cum sulphure quoad omnes proprietates convenit; sal apponitur lateribus vasis destillatorii, & in fundo remanebit terra quædam, (experim. chemica); eadem etiam evenient, si sanguis, per quoddam temporis spatium, vase quodam asservatur. Quo facto, primo supernat aqua quædam, cuique Medici nomen feri & lymphæ imponunt; hæc aqua accedente leni calore evaporata, remanet substantia quædam rubra, compacta, solida, quæ si linguæ imponitur, saporem salinum præ se fert; hocce phenomenon probat, particulas salinas sanguini inesse; nam si corpus quoddam est lapidum, illius mixtioni ut insunt particule salinæ, necesse est (princ. physic.). Siquæ hæc substantia flammæ, etiam tantummodo candelæ, committitur, statim ignem emittit; quo evincitur, sanguinem particulas sulphureas in se reconditas habere. Nihilum namque corpus flammam concipit, nisi in illo particulæ sulphuræ adsint (princ. physic.) Terrearum denique particularum præsentiam,

tiam, substantia illa solida compacta, probat ac demonstrat. Solidæ partes corporis humani, quarum multæ in eo offenduntur, non solum originem suam debent fluidis, sed fluida etiam materiam illarum nutritiam constituunt, atque vim crescendi præbent. Nam quid ovula, in ovariis sexus sequioris contenta, sunt aliud, quam liquamen quoddam fluidum? quidnam aliud sunt partes solidæ, primis mensibus embryoni inexistentes, quam substantia quædam fluida (per experient. ut & HARVÆI Tr. de Generat. animal). Nutrimentum, cujus vi embryo in utero augetur, & ad debitam maturitatem perducitur, quid est aliud, quam corpus quoddam fluidum, ad uterum matris & embryonem delatum. Ramus arteriæ cujusdam maximus, ut rem exemplo reddam illustriorem, radiceæ & cubiteæ, quique ramos largitur partibus manus (princ. anat.), plenarie si transfossus est, vixque unus vel alter, sicut aliquando experientia hoc docuit, adest ramus collateralis, manus, nisi hæmorrhagia, quæ semper insequi solet fortis admodum, finem vitæ imposuerit, decrescit, magnitudo ejus imminuitur, nutritio tantum non intermittitur (per experient.) Quodsi igitur jam in causam eorum, que diximus, inquiramus, eadem sua sponte offeruntur. Nam si pars solida, fluido quodam est nutrienda, materia illa fluida constituens, ad partem nutriendam advehi debet; (princ. physiol.) Quod vero nullo potest modo fieri, nisi intra canales contineatur, & coerceatur, & hisce intervenientibus, ad partem solidam nutriendam propellatur. Canales, quibus hoc efficitur, sunt arteriæ (princ. physiol.); arteria idem ut efficiat, requiritur, ut nihil adsit, quod dicta in antecedentibus impediatur, & destruat; impediuntur & destruantur hæc, si appulsus liber fluidorum ad partem solidam nutriendam intercipitur. Id quod fit, si cohesio partium, arteriam constituentium, inter se invicem tollitur, & solutio continui fit, fluidoque intus contento, via conceditur, ex arteria erumpendi, qua ratione ad partem solidam non adfertur. Vulnus, arteriæ insitum, cujusque vi arteria plane discissa, causa est, quare hæc fiant antecedentibus dicta (per experient.). Ergo defectus fluidorum in parte solida nutrienda; est causa nutritionis deficientis, cum e contrario sufficiens copia fluidi, & requisita alia, ad nutritionem necessaria, si adsunt, pars solida crescit, ejus magni-

magnitudo augetur. Arteria quadam ligata, quæ ad partem solidam quandam abit, nutritio partis illius tollitur, ob easdem in antecedentibus causas commemoratas. Consulatur venerandi mei præceptoris, Illustr. FRIED. HOFFMANNI *Med. Syst.* Tom. I. p. 166.

SCHOLION II.

Cum itaque jam paucis dederim evictum, solida corporis nostri, originem, incrementum, nutritionemque fluidis debere, [Schol. I.] fluida vero, excepto chylo, originem suam fortiantur a solo sanguine, [Schol. I.] adeoque iisdem particulis, quibus gaudet sanguis, quoad maximam partem constare; sanguis vero compositus fit ex particulis aqueis, sulphureis, terreis & salinis: [Schol. I.] Solida etiam nostri corporis iisdem particulis constare, redditur manifestum.

§. III.

Quamdiu hæc principia (§. 2.) non cohærent firmiter, numerus punctorum contactus adhuc est minor, & sese juxta se invicem movent, sunt corpus fluidum: (princ. physic.) Simulac vero cohæsione firma uniuntur, numerus punctorum contactus fit major, naturamque solidorum induunt (princ. physic.)

SCHOLION.

Sanguis, qui est fluidum corporis nostri primum, quamdiu in vasis, arteriis sc. & venis, continetur, & in illis tam motu progressivo, quam intestino agitatur. ejusque partes inter se invicem moventur, numerus punctorum contactus est minor, & cohæsiō ejus firma impeditur, semper manebit fluidum. Quando autem ei vis conceditur, ex vasis, arteriis sc. & venis, egrediendi, motus tam intestinus, quam progressivus, perit; partes ejus non amplius juxta se invicem moventur, numerus vero punctorum contactus & cohæsiō fit major; ex sanguine antea fluido fit solidum, uti manifeste deprehenditur in polypis cordis & vasorum majorum, (Illustr. FRIED. HOFFMANNI *Dissert. de Præcavenda polyporum generatione, & princ. pathol.*), ut & in Sanguine, vena

vena secta emisso (per experient.). Lympha, quæ corporis nostri partes solidas nutrit (princ. physiol.) quamdiu in arteriis sanguiferis sc. & lymphaticis adhuc in circulum fertur, tamdiu habet naturam fluidi; simulac vero ad partem solidam nutriendam, exempli causa, fibram, allata est, atque cum ea, quia lympha nutrititia specificè levior, quam pars nutrienda solida, cohæret, atque motu, quo concitabatur antea, privatur, lympha antea fluida mutatur in corpus solidum. (princ. physiol.)

§. IV.

Pars solida corporis humani est, cujus partes, solidam illam partem constituentes, firmiter cohærent, (§. 5. Schol.) atque ad sensum in quiete constitutæ sunt. (princ. physic.)

§. V.

Partes solidæ (§. IV.) corporis nostri dividuntur in molles & duras. (princ. physic.)

§. VI.

Ad molles referendæ sunt omnes partes solidæ flexibiles, ut viscera omnia, muscoli, cetera. Duris vero annumeranda sunt ossa, cartilagine, reliqua.

SCHOLION.

Si jam sub examen vocamus differentiam hanc partium solidarum inter se, (§. 5.) in corpore humano quocunque reperiendarum, variæ adduci possunt causæ, quæ partim ex principiis scientiæ, quæ abditas rerum causas perscrutatur, depromptæ sunt, partim etiam ex illis, quæ ex notitia sani corporis humani hauriri possunt. Et primo quidem quod attinet ad priores, in physicis datur evictum atque comprobatum, corpus quoddam solidum, quo major est cohæsiō partium, solidam illam partem constituentium, eo majorem secum conjunctam habere soliditatem atque duritiem. Partes vero corporis humani solidas, eodem modo constitutas esse ac comparatas, illis, qui structuram corporis humani investigarunt, illudque secuerunt, latere non potest. Nam si stru-

cturam corporis cujusdam solidi mollis, verbi causa, musculi, aut visceris cujusdam, penitus perferutatur, conspicuum erit, partes illius, quæ illam efformant, multo facilius interveniente cultrorum acie, aut aliorum instrumentorum ope, disjungi atque discontinuari posse; quod ex sectione anatomica harum partium patet. Si vero structuram & compositionem partis cujusdam solidæ duræ, ut ossis, eodem modo, quo partem solidam mollem vellemus investigare, neutiquam hoc felici manu possumus perficere (per experient.). Facilis vero methodus, structuram partium solidarum mollium, ita, uti in antecedentibus dictum, perferutandi, nulla alia abs re proficiscitur, quam a cohæsione minori & laxiori partium, partem solidam mollem efformantium. Cum e contrario difficilis, aut plane inanis methodus, structuram partis solidæ corporis nostri duræ indagandi eo, quo examinamus, modo partem solidam mollem, attribuenda sit cohæsioni majori & fortiori partium, partem illam solidam duram efficientium. Deinde constat e physicis, corpus solidum esse mollius, quo majorem copiam substantiæ cujusdam fluidæ secum habet conjunctam; durius vero esse, si minori copia substantiæ cujusdam fluidæ gaudeat. Imo ex corpore fluido potest evadere solidum, si humiditas ab eo removeatur; quemadmodum videre est in inspissatione liquorum, oleorum & pinguedinum, coagulatione salium & exsiccatione corporum humidiorum ac mollium. Quodsi itaque oculos defixos atque detentos habeamus in partibus solidis, tam mollibus, quam duris corporis humani, perspicuum erit, quando contemplantur musculum, aut viscus quoddam, utpote cor, pulmones, quæ sunt partes molles; in hiscè multo majorem quantitatem partium fluidarum reperiri, quam in parte dura, ut osse. Si etiam pars solida dura, & pars solida mollis C. H. igni chemico subjiciuntur, semper ex parte solida molli major quantitas fluidorum, quam ex parte solida dura, elicitur: Ita namque os quoddam majorem quantitatem terræ, & minorem quantitatem fluidi, reddit. (experim. chem.) Vulnere etiam partium solidarum mollium, & durarum, majorem lucem hiscè dictis accendunt. Denique in scientia rerum naturalium docetur, corpus solidum majore esse præditum mollitie, quo majorem copiam particularum solidiorum, & terrearum, in se reconditam habet; majori
verò

vero duritia esse præditum, quo majorem quantitatem particularum antea dictarum in sinu suo fovet. Ita enim lignum quercinum in aqua, particulis salinis, terreis ac metallicis scatente, diu detentum, in lapideam substantiam convertitur. Si secundum regulas artis chemiæ, corpus quoddam solidum molle & durum C. H. examinamus, eventus monstrabit, multo minorem quantitatem partium terræarum parti solidæ molli inesse, quam parti solidæ duræ. Sicuti in antecedentibus de osse jam fuit adstructum. Et ob hanc ultimam causam, ossa principio mollia indurescunt. (per princ. de generatione ossium.)

§. VII.

Nervus est collectio exiguæ magnitudinis alborum filamentorum, mediante pia matre connexorum, eidemque inclusorum, a cerebro aut medulla spinali originem trahentium, ad omnes partes corporis humani diffusorum (princ. anat.). Et hæc quidem spiritus sic dictos animales secum vehunt, & tam motui, quam sensui producendo inserviunt.

SCHOLION.

Facili modo, dicta in § pluribus argumentorum nervis possem corroborare, sed hocce instituti mei ratio non permittit, siquidem unicuique, qui etiam Anatomiam & Physicam tantummodo a limine salutavit, hæc sunt nota atque perspecta; sed potius B. L. ablegare volo ad HOFFMANNI *Med. Syst. Tom. I.*, BOERHAVII *Instit. Med.*, BERGERI *Physiol. Med.*

§. VIII.

Vasa sunt canales oblongi, conici, membranosi, quibus liquores in corpore vehuntur.

SCHOLION.

Vasis diversa imponuntur nomina, partim e liquore, quem in se continent, partim ex usu, qui ex iis in corpus humanum redundat. Ita nanque illa, quæ sanguinem ducunt, appellantur vasa sanguifera; quæ
B 2 lym-

lympham, vasa lymphatica; quæ sanguinem a corde ad omnes corporis partes ferunt, nomine arteriarum; quæ vero sanguinem a partibus corporis ad cor revehant, nomine venarum insigniuntur. Atque eadem quoque est ratio vaforum seriferorum. Differunt etiam vasa ratione structuræ, cum quædam structura robustiori gaudeant, & vi elastica sint prædita, ut arteriæ; quædam vero debiliori, ut venæ.

§. IX.

Fibra est species filamentorum, ad sensum simplex, valde tenuis, ex nervis, (§. 7.) & vasculis, (§. 8.) quæ intra se invicem intertexta sunt, composita, peculiari membrana inclusa, (princ. anat.) & structuræ omnium reliquarum partium solidarum destinata.

SCHOLION.

In fibra etiam minima, si oculo armato ea subjicitur, sese sistit substantia quædam rubra & alba; ex quibus perspicuum est, fibram ex diversis substantiis esse compositam. RUYSCHIIUS vero docuit, ad unamquamque fibram efficiendam concurrere nervum, (§. 7.) arteriam, (§. 8. Schol.) venam, (§. 8. Schol.) & vasa lymphatica (§. 8. Schol.). Nam nervus necessarius est in fibra unaquaque, ad sensum & motum, qui in fibra viget, producendum; siquidem ab eruditis jam est recepta sententia, nullum sensum & motum in parte quadam corporis humani posse contingere, nisi hunc efficiant nervi. Ligato enim, abscisso, aut plane obstructo nervo, ad partem aliquam qui abit, omnis sensus & motus plane tollitur. (per experient.) Pungat etiam tantummodo quidam acu, partem quamcunque corporis velit, semper sensum quandam percipiet, cui nomen doloris imponi solet. Arteriam ad fibram efficiendam, symbolam suam conferre, tam a priori, quam posteriori confirmatur: Nam ex Physiologicis patet, ad unamquamque corporis nostri partem, quamvis etiam sit minima, sanguinem auxilio arteriarum advehi, ad nutritionem perficiendam & absolvendam. (§. 2. Schol.) Jam vero stabilitum est a Physiologiæ Doctoribus, unumquodque corporis nostri punctum in dies nutritionem sui postulare, adeoque & fibram mini-

minimam; medium vero, cujus auxilio materia nutrititia ad partem nutritiendam adfertur, sunt arteriæ, (§. 2. Schol.) atque adeo arteria, ut ad fibræ minimam efficiendam concurrat, necesse est. Injectiones vero, evolvantur RUYSCHII *Tbesauri anatomici*; & microscopia, adeantur LOWENHOEK *scripta*, hisce dictis robur majus adjiciunt. Cum itaque sit evictum, arteriam compositioni fibræ inservire, (anteced.) atque ex sectionibus anatomicis sit manifestum, arteriam unamquamque circa sui extrema abire in venas, vasa lymphatica, reliqua, puto, elucescere, venam sanguiferam & vas lymphaticum in fibra minima etiam adesse. Accedit & hoc, quod sanguis, a nutritione, & lymphæ superflus, auxilio venarum sanguiferarum & lymphaticarum, a parte nutrienda, ad cor iterum reducat. (princ. physiol.)

§. X.

Omnes partes solidæ C.H. compositæ sunt ex fibris, (§. 9.) & vasculis, (§. 8.).

SCHOLION.

Sectiones anatomicæ, etiam tantummodo rudiores, validissimo argumentorum robore hoc evincunt. Exempli loco sint cor, musculus, ventriculus, membranæ, tunica, intestina. In § præcedenti, & Scholio annexo, discussum est, fibrarum compositionem ingredi vascula; cum vero unaquæque pars solida conflata est ex fibris, fibra vero constat ex nervis & vasculis, (§. 9. Schol.) sibi invicem intertextis, manifestum exinde est, partem solidam iisdem, quibus fibra est constructa, partibus constare, adeoque & vasculis.

§. XI.

Omnes partes solidæ molles, flexibiles C.H. (§. 6. schol.) statu naturali constitutæ, sunt certo modo tensæ; & hæcce tensio, dicitur Tonus illarum.

SCHOLION.

Pars quædam solida mollis, transversum si discinditur, ambo discissa extrema retrahuntur, & sæpe tantum spatium inter illa relinquitur, ut

in eam inde ingrediamur sententiam, substantiam quandam carnis esse amissam; quemadmodum comprobant vulnera partium solidarum mollium. Ex hisce vero inferimus, omne illud, quod contrahitur, si discinditur, antea fuisse tensum; & quo magis abbreviatur, eo magis fuisse tensum. Experientia etiam hæc suis documentis comprobatur. Observatur namque, si discissa est tendo quædam, quæque semper majori gradu est tensa, quam pars quædam, ex fibris carnis quæ est composita, (princ. phys.) semper extrema discissa, in tendine, majori vi retrahi, quam in parte quadam, fibris carnis quæ est constructa: Cum vero hæc in antecedentibus dicta sint conspicua, in omni parte solida flexibili C. H., certum est, illas, in statu naturali si constitutæ sunt, esse tensas five tono præditas.

§. XII.

Hicce tonus partium solidarum, (§. II.) quatuor potissimum causis originem suam debet; nempe 1) tensioni mechanicæ fibrarum, quæ quasi intra duo puncta fixa extenduntur. Nam fibræ carneæ alligatæ sunt offibus, & quamdiu hæc in statu suo naturali servantur, tamdiu etiam fibræ sunt tensæ: Si vero hæc e situ suo naturali turbantur, fibra etiam retrahitur, & evadit brevior; sicuti accidit in luxationibus. 2.) Huic tensioni mechanicæ succurrunt vascula, quæ unamquamque fibræ, etiam si sit minima, in modum retis circumdant quasi; Exemplum dictis clarius lumen inferet. Si alligantur extremitates funis cujusdam, auxilio duorum clavorum, mensæ planæ, & funis hicce magna vi extenditur, tunc funis hicce est tensus. Si vero huic funi tenso subjicitur lignum, aut aliud quoddam corpus celsum, tunc ille funis efficit arcum, et adhuc magis est tensus (per experient.). Ita vascula, quæ sanguine, aut alio quodam fluido, sunt repleta, vicem illius corporis celsi susti-

sustinent, quod fibris tensis quasi subjicitur, quo illæ in medio attollantur, & ita elongatio & expansio illarum faciliores reddantur; unde etiam evenit, ut, si pars quædam corporis humani solida pallet, & nullus illi inest sanguis, illa evadat contractior atque brevior; prouti fit, si musculus quidam frigore afficitur. 3) Tonus partium solidarum mollium adjuvatur a fibris & musculis antagonistis, qui contrario motu pollent. Si itaque fibra aut musculus, nitatur se contrahere, & abbreviare, tunc antagonista, fibram, aut musculum, qui se contrahere vult, versus se attrahit, & ita extensionem fibræ & musculi prioris adjuvat. Dicta hæc optime corroborantur experientia: ita namque, ut rem exemplo quodam reddam illustriorem, musculi faciei, si in sinistro latere paralyti afficiuntur, musculi lateris dextri sese contrahunt, et facies inde evadit difformis. (per experient.) Si vero fibræ, corpus quoddam solidum molle constituentes, non essent perviæ, tres illæ in antecedentibus allatæ causæ essent sufficientes, tensioni illarum producendæ: Quia vero sunt perviæ, adhuc expansio quædam quoad crassitiem requiritur. Si vesicam, aut aliud corpus solidum flexibile, cavitate quod est præditum, omnimode extendere, animus est, repleti debet aëre, aut alio quodam fluido; eodem quoque modo fibræ carneæ, quæ ex nervis & vasculis, (§ 9.) sunt compositæ, illo, quod in fibris nerveis continetur, fluido nerveo sunt repletæ (§. 7. Schol.); quod illas quoad crassitiem expandit. Quod vero hæc veritati sint consentanea, cernitur, si nervus quidam, qui ad partem quandam solidam fibris

car-

carneis quæ est composita, abit, ligatur aut discinditur, omnes illius fibræ quoad crassitiem collabascunt, quamvis quoad longitudinem maneant extensæ. Et hæc est quarta causa, quæ tono fibrarum producendo inservit. Pluribus argumentis hoc etiam probavit Illustr. FRIED. HOFFMANNUS in *Med. syst. Tom. 1. p. 89.* Ex hisce igitur antecedentibus dictis, potest ad liquidum perducere, ad tonum fibrarum requiri illarum extensionem & expansionem, tum quoad longitudinem, quæ partim fit per puncta fixa, (num. 1.) partim per fibras & musculos antagonistas, (num. 3.) partim etiam per vasa subjacentia, (num. 2.) tum etiam quoad crassitiem, quæ fit per influxum fluidi nervei. (num. 4.)

§. XIII.

Quando vero in fibram, jam jam tensam, major copia fluidi nervei intrat, quam ad illarum naturalem extensionem & expansionem requiritur, illius crassities augetur & fibra intumescit. Ponamus, ad expansionem, in fibra producendam, requiri scrupulum unum fluidi nervei; verum quantitas hæc fluidi nervei, in fibra augmentum adhuc caperet scrupuli dimidii, ejus crassities necessario debet augeri, & fibra intumescere. Si vero canalus membranaceus, qui jam quoad maximam partem fluido quodam est repletus, adhuc majori copia fluidi repletur, evadit quidem crassior, verum longitudo ejus simul imminuitur, & fit brevior (per experient). Ita etiam fibra, si illi inest major quantitas fluidi nervei, quam ad expansionem & extensionem naturalem necessaria erat, non modo evadit crassior, sed etiam brevior & contractior; &
fibra

fibra sese contrahit. Et si hæc dicta fiunt in fibra, dicimus, fibram se contrahere. Huic vero contractioni nomen imponitur constrictionis naturalis.

§. XIV.

Constrictio itaque fibrarum, partes solidas molles constituentium, est copiosioris liquidi nervei influxus, in partes tensas, sive tono præditas, (§. 13.) effectus.

§. XV.

Quodsi vero talis constrictio fibrarum naturalis, (§. 14.) per omne tempus duraret, nec artus possemus movere, nec etiam motus in corporis humani partibus flexibilibus mollibus possent peragi. Natura ideo structuram corporis nostri ita adornavit, ut hæc constrictio naturalis, vi sua propria sese iterum possit tollere; & hoc perficitur secuto modo. Retineamus exemplum supeditatum (§. 13.); fibra nempe facultatem acquirit, se contrahendi, quando in illa adest quantitas major liquidi nervei, quam ad tonum erat necessaria, nempe scrupulus unus cum dimidio; cum ad tonum illius tantummodo requiritur scrupulus unus: Constrictio hæc itaque iterum tollitur, si superfluous scrupulus sem iterum expellitur; Nam quando hic deest, iterum fibræ crassities tanto gradu non amplius est aucta, adeoque longitudo illius iterum etiam augetur, & illum, quem antea habebat tonum, denuo recipit, cum tantummodo scrupulum unum liquidi nervei fibra in se retineret; Et hicce motus fibrarum nominatur relaxatio.

C

§. XVI,

§. XVI.

Hæcæ superflua quantitas fluidi nervei e fibra expellitur duplici modo: Primum, si fibræ cujusdam crassities ab influxu liquidi nervei copiosiori augmentum cepit, fibra hæc, vasa circumjacentia compressit sanguifera, adeoque sanguis ex arteriis in venas non potuit transire; & quantitas sanguinis, continuante circulatione, major facta est in arteriis; quando vero arteriæ sanguine sunt repletæ omnimode, ut vis illarum evadat fortior, quam fibrarum tenarum resistentia, tunc fluidum nerveum ex fibris tensis expellitur, & vascula, quæ cum fibrillis nerveis connexa sunt (per princ. anat.), quæque fibræ compositionem adimplent (§. 9. Schol.), excedunt, & fibra ad priorem statum, in quo erat, revertitur. Deinde etiam actio fortior fibrarum antagonistarum ad relaxationem fibræ multum conferre potest; verbi causa, fibræ musculum flexorem tibiæ constituentes, sunt constrictæ & breviores factæ, tunc fibrarum, musculum extensorem constituentium, longitudo est aucta; si vero in fibras extensoris major quantitas fluidi nervei intrat, & majorem vim acquirit, quam constrictæ fibræ musculi flexoris, illæ sese contrahunt, fibras musculi flexoris versus se trahunt, & illas expandunt; adeoque fibrarum, musculum flexorem constituentium, constrictio cessat, & iterum extensio & expansio, nec non longitudo naturalis illis conciliantur. Ex dictis itaque manifestum esse, puto, causam relaxationis naturalis fibrarum esse sanguinis auctum influxum in arterias, & porro auctum influxum liquidi nervei in fibras & musculos antagonistas.

§. XVII.

§. XVII.

Ex hisce duobus motibus, nempe constrictione (§. 13. & 14.), & relaxatione fibrarum carnearum & muscularium (§. 15. & 16.), componitur motus quidam partium solidarum flexibilium mollium, qui insignitur nomine motus tonici.

§. XVIII.

Motus tonicus est ille motus partium solidarum flexibilium mollium C. H.; qui cognoscitur tam ex reciproca illarum contractione atque abbreviatione, quam etiam ex mutua elongatione atque expansione.

SCHOLIUM.

Quamvis omnes partes solidæ flexibiles molles, tono sint præditæ (§. II. Schol.), tamen non omnes gaudent motu tonico; v. c. nullus motus tonicus observatur in aponeurosis, partibus tendineis, in pericardio, & ut multa paucis comprehendam, in omnibus partibus tendineis, quia sc. fibræ illarum tam magno gradu jam sunt tensæ, ut non sufficientem quantitatem liquidi nervi capere possint. Porro nullus motus tonicus observatur in visceribus quibusdam, ut hepate, liene, pulmonibus, exceptis vasis & membranis illorum. Est autem regula generalis tenenda: ubi fibræ carnae & musculares, ibi tonus & motus tonicus locum habet; ubi vero fibræ tendineæ, ibi solus tonus obtinet.

§. XIX.

Præsertim vero motus tonicus est conspicuus, primo in omnibus musculis, qui huncce exerit usum, ut mediante illo, motus voluntarii artuum perficiantur; quo modo autem hic perficiatur, partim ex præcedentibus (§. 12. 13. 14. 15.) intelligi potest, partim etiam illi evolvi possunt, qui Physiologias compilarunt, ut BERGERUS, HOFFMANNUS, BOERRHAVIUS; deinde in

omnibus canalibus & ductibus excretoriis, ut ductibus salivalibus, membrana fibrosa investitis, ductibus biliofis, pancreatico, ureteribus, vesica, tunica musculari prædita, urethra, vagina uteri, ex quo motu hicce usus in hæc partes redundat, ut vim habeant, fluidum illud, quod in iis contentum, ulterius propellendi. Tum motus iste in œsophago, ventriculo, intestinis, viget, in quibus motus peristalticus audit, quique infervit concoctioni, propulsioni & excretioni contentorum. Tandem vero idem in corde & arteriis sese exferit, quæ gaudent systole atque diastole, ad propellendum sanguinem.

§. XX.

Quamvis vero in omnibus, (§ 19.) dictis partibus, motus vigeat tonicus (§ 18.); hicce tamen motus diversimode determinatur; nam in musculis non est continuus, sed tunc tantummodo peragitur, quando homini membrum quoddam movere, animus est; atque a nutu adeo animæ pender; Nam in nostra voluntate situm est, utrum membrum velimus movere, an non. Verum in ceteris internis partibus, exceptis quibusdam canalibus, ut urethra, hicce motus continue durat, neque ullo quidem temporis momento cessat; nec in voluntate nostra positum est, illum aut coercere, aut augere. Priori Medici nomen MOTUS VOLUNTARIJ; posteriori vero AUTOMATICI imposuerunt. Qua ratione autem posterior ille motus perficiatur, ex sequenti §. patebit.

§. XXI.

Omnes tales partes, puta ductus excretorii (§ 19.), ventriculus, intestina, arteriæ, tunica musculari sunt, præditæ

præditæ (princ. anat.). Si vero in structuram hujus tunicæ paulo penitius inquiramus, manifestum erit, illam compositam esse ex duplicibus speciebus fibrarum, nempe ex fibris longitudinalibus, quæ secundum canalis longitudinem decurrunt, & annularibus, sive circularibus, quæ transversim, & annuli in modum canalem circumdant; Adeoquæ hæ fibræ eadem gaudent structura, qua fibræ musculares (§. 9.). Ambæ hæ species fibrarum sunt antagonistæ inter se invicem, & contrario motu pollent: Nam fibræ longitudinales quando constringuntur (§. 13.), vasa & canales secundum longitudinem constringuntur, & evadunt breviores; & ita etiam majorem amplitudinem acquirunt. Omnia vasa & canales in cavitate sua fluido quodam sunt repleta; quando igitur longitudo eorum imminuitur, fluidum, intus contentum, non tantum conficit spatium, quantum, cum longitudo eorum adhuc fuerit aucta; adeoque vasa & canales secundum latitudinem expanduntur, & amplitudo eorum augetur, atque ita actione fibrarum longitudinalium cavum vasorum & canalium crescit. Dum ex adverso, si fibræ transversales constringuntur, cavum vasorum & canalium imminuitur, longitudo illorum iterum augetur, omneque, quod in illis contentum est fluidum, aut aliud quoddam corpus, expellitur, & ulterius fertur. Cum vero hæ ambæ species fibrarum contrario polleant motu, nullo potest fieri modo, ut illæ simul, & uno atque eodem tempore, possint agere, sive constringi: nam ex his consequitur, vas quoddam, & canalem quendam, uno

C 3

eodem-

eodemque tempore posse constringi & dilatari, quæ tamen sunt inter se pugnantis; Quare fibræ hæc munere hoc suo debent fungi reciproce.

SCHOLIUM.

Exemplum secutum, majus pondus dictis hactenus adjiciet. Si in arteria, aut alio quodam canali, fibræ transversales sunt constrictæ, arteriæ aut canalis cavitas facta est angustior, longitudinales fibræ sunt relaxatæ, & ita etiã arteriæ, aut canalis, cavum factum est angustius. Liquidum vero nerveum continue influit, (præc. physiol.) in constrictas transversales non potest intrare, quia jam jam liquido nerveo sunt refertæ, adeoque hoc copiosius irruit in fibras longitudinales, quæ sunt relaxatæ & vacuæ. Quodsi vero copia fluidi nervei, tanto gradu in his augeatur, ut vim acquirant majorem, quam transversales, eadem constringuntur, & fibræ transversales relaxant, illarumque longitudinem adaugent.

§. XXII.

Nutritio partium solidarum C. H., est restitutio illorum, quæ in illis deperdita sunt atque amissa.

§. XXIII.

Restituuntur illa, quæ deperdita & amissa sunt in solidis, fluido quodam, quod dicitur lymphæ, sive succus nutritivus.

SCHOLIUM.

Quod lymphæ sit materia nutritionis partium solidarum, demonstratur partim ex generatione, ex qua patet, ovulum nil aliud esse, quam lympham: Nam embryones, ac pulli, in aqua tepida in liquamea pelucidum penitus possunt resolvi; partim ex vulneribus; etenim si fibræ in parte quadam solida sunt discissæ, lymphæ materiam confert ad novam productionem fibrarum (per experient.). Fufius vero veritatem, lympham esse materiam nutritivam partium solidarum, solidis rationibus excusserunt HOFFMANNUS in *Med. syst.* Tom. I. pag. 162, 163, & 164; nec non BERGER in *Physiologia medica.*

§. XXIV.

§. XXIV.

Lympha vero est fluidum pellucidum, aquosum, aliquantulum viscatum & gelatinosum, ex aqua, oleo, terra, & sale subtili compositum. (princ. physiol.)

§. XXV.

Hæc lympha (§. 24.) partim commixta est cum reliquis humoribus in vasis sanguiferis, partim continetur in propriis vasis, lymphaticis ductis, ideoque illa insignitur nomine lymphæ sanguinis; hæc vero vasorum.

§. XXVI.

Lympha sanguinis, actione vasorum sanguiferorum & pulmonum, ex chylo elaboratur; (princ. physiol.) lympha vero vasorum in extremitatibus arteriarum secernitur (princ. physiol.), & ab arteriis lymphaticis recipitur.

§. XXVII.

Arteriæ vero lymphaticæ, illa sunt organa, quæ lympham, nutritioni destinatam & idoneam, ad partem solidam nutriendam advehunt, & quidem vi circuli sanguinis, impulsu arteriarum, (§. 2. Schol. & §. 3. Schol.) propriaque actione arteriarum lymphaticarum.

§. XXVIII.

Particulæ lymphæ ejusmodi, (§. 24.) evadunt in partes solidi, inde formandi, si cohærent cum reliquis partibus solidis (§. 13. Schol.), quæque cohæsiō optime producitur, si in solido sit locus capax, a deperdita particula solidi relicta, simulque in fluido particula respondens mole, figura, natura, tum & vis, quæ eam intrudat illi loco, vel accommodet, & hanc quidem efficit circulus sanguinis, impulsus arteriarum, & actio propria arteriarum lymphaticarum. (BOERH. *Instit.* §. 198.)

CAP. II.

CAP. II.

*de Canali Intestinorum & illis Partibus,
quæ illum circumdant.*

§. I.

Intestina sunt canalis, figuram cylindri repræsentans, membranis quatuor, aut secundum quorundam mentem, quinque compositus, quique ab orificio ventriculi inferiori, sive pyloro dicto, incipit, & in ano finitur; regiones cavitati ultimæ corporis humani adscriptas, ut plurimum occupans (princ. anat.), chyli secretioni & propulsioni in vasa lactea, & sæcum eliminationi inserviens. (princ. physiol.)

§. II.

Dividuntur intestina in tenuia, & crassa. Tenuibus adnumerantur tria, duodenum scilicet, jejunum, & ileon; & crassis totidem, nempe cæcum, colon & rectum, accensentur. (prin. anat.)

SCHOLIUM.

Intestina quamvis tantummodo unicum canalem referant; attamen quia hicce canalis quoad structuram, figuram & usum, vario modo sese habet, diversis nominibus illum insigniverunt anatomix doctores. Ita enim, quod attinet ad structuram illorum diversam; illis, qui peritia singulas humani corporis partes secandi sunt instructi, notum erit atque perspectum, fibras, ex quibus tunicæ, s. quod idem est, membranæ, intestinorum tenuinum sunt compositæ, esse admodum subtiles, cum e contrario fibræ membranarum, ex quibus intestina crassa sunt constructa, mole & magnitudine superent priores; ideoque membrana muscularis, ejusdemque structura, in tenuibus multo difficilius, quam in crassis, poni potest ob oculos. Figura etiam inter se differunt intestina, siquidem tenuia multo sunt angustiora, dum contra crassa majori
capa-

capacitate sunt instructa: nam sectiones manifestant, colon, quod est e numero crassorum, omnia reliqua intestina, amplitudine excedere. Idem habet locum in recto, & cæco, quorum amplitudo itidem major est, quam tenuium. Et denique etiam usus diversus, qui ex intestinis resultat, hancce differentiam intestinorum constituit. Ita namque apud omnes in confesso jamjam est, intestina tenuia, quoad maximam partem, fluido quodam tenui, chylo scilicet, esse repleta, cum ex adversa parte intestina crassa, fæcibus crassioribus pateant. (princ. physiol.)

§. III.

Quanta autem fieri poterit verborum brevitate, historiam intestinorum delineabo. Primo quidem singula intestina secundum ordinem enumerabo; Deinde membranas sive tunicas, vasa sanguifera, & nervos recensabo; Tum usum, & denique illas partes, quæ intestina circumdant, præcipue vero usum, qui ex illis in intestina manat, & quibus annexa sunt, brevissimis attingam.

§. IV.

Primum locum inter intestina tenuia tenet duodenum, ideo sic dictum, quia longitudinem duodecim digitorum transversorum adæquare creditur. Ortum habet proxime circa finem orificii ventriculi inferioris. In hocce vero intestino, præsertim notandæ veniunt tres curvaturæ, quarum prima sequenti modo est comparata; ut suo in itinere ita dirigatur, ut progrediatur ad extra, & retro; cavitas vero ejus ad interiora & antrosum reflexa sit. In toto suo itinere hæcce curvatura est libera, nec mesenterio annexa. Hacce prima curvatura formata, efficit alteram curvaturam, quæ aliquantulum ascendit ad hypochondrium dextrum, &

D

iterum

iterum descendendo, ad renem dextrum abit, eidemque ope substantiæ siue membranæ cellulosæ annexa est. Hac conjunctione cum rene facta, transcendit arteriam & venam renalem, & denique ascendit a latere dextro ad latus sinistrum, super secundam & tertiam vertebram dorsi, & truncum aortæ, & oblique ad anteriora; hæcque est tertia curvatura duodeni, quæ tandem finem assequitur in intestino jejuno. In hocce autem toto suo ductu, annexum est laminæ peritonæi, ope atque auxilio duplicaturæ transversalis, ubi incipit colon. Intestinum hocce absconditum est quasi in sacco, & sine dissectione ejusdem extremitates vix conspici possunt; quæ etiam ab intestino colo, [§. 14.] & jejuno [§. 6.] teguntur. Ex hisce itaque dictis intelligi potest, quænam pars hujus intestini regioni epigastricæ adscribi, & quænam jam ad umbilicalem regionem possit referri.

§. V.

Circa primam curvaturam (§. 4.), ductus cholidochus, & pancreaticus huic intestino inseruntur, ad bilem scilicet, & succum pancreaticum recipiendum. Cavitas vero ejus interna, duplici genere glandularum obfessa est, quarum prius genus glandularum sibi contiguum est, aut tamen parvo interjecto spatio, situm suum habet; posterius vero genus glandularum, quodque præcipue circa finem hujus intestini reperiendum, non tanta copia prope se invicem positum est, sed magis dispersum. (MORGANGNI *Advers. anat.* III. p. 13., WEPFERUS *in Tractat. de Cicuta aquatica*). Valvulis quoque conni-

venti-

ventibus plurimis, five rugis est instructum, in principio nullis, in progressu vero quam plurimis. Tunicis denique robustioribus luxuriat, quam reliqua intestina tenuia. (HEISTERUS *Compend. Anat. Part. I. p. 80.*)

SCHOLIUM.

A quibusdam equidem hisce rugis five valvulis conniventibus, nomen valvularum conniventium KERKRINGII imponitur, quia sibi habent persuasum, esse easdem ab illo primo detectas. Cum vero valvulæ intestinorum conniventes idem sint, quod rugæ intestinorum; hæ rugæ vero intestinorum, veteribus jam jam fuerint cognitæ, illi addictus sum opinioni, hisce valvulis, immerito imponi nomen valvularum conniventium KERKINGII. (MORGANGNI *Advers. Anat. III. p. 13.*) Porro, si res exprimenda sit curatius, valvulæ hæ dictæ, nullæ veræ sunt valvulæ. Constabit hoc ex sequenti experimento. Perfecetur portio intestini cujusdam tenuis, verbi causa jejuni, usque ad cavitatem illius, & ponatur in patina quadam, aqua repleta, tunc in conspectum valvulæ prodeunt evidentiùs, redditurque manifestum, quod non in intestino circuli in modum circumeant, sed quod tantummodo segmenta circuli constituent, & huc & illuc finis illis imponatur; & quo modo, si finis illis fuerit præstitutus, aut aliquantulum ad superiorem partem cavitatis intestini, aut inferiorem, initium novæ valvulæ adfit. Manifestum etiam simul erit, has valvulas uni suo margini annexas esse intestino, ibidemque formam angustioris, & contractioris alere, altero vero suo margine in cavitate intestini esse mobiles, & libere fluctuare, eoque loco multo laxiori & latiori superficie esse præditas. Formantur denique hæ valvulæ a tunica nervea & villosa, quia amplitudine superant amplitudinem reliquorum intestinorum; atque in duodeno & jejunio prostant copiosiores, majores & majori copia juxta se invicem positæ; in ileo vero magnitudo illarum imminuitur, & a se invicem sunt remotiores; versus colon copia illarum decrescit; quædam vero adhuc in colo reperiuntur, inter quas autem majus spatium est constitutum, quam in duodeno, jejunò & ileo. Qui plura de his legere desiderat, adeat GARENGEOT in *Splanchnologia pag. 165. & 169.* Si
D 2
autem

autem intestinum quoddam flatu est distentum atque arefactum, hæc valvulæ expanduntur, & formam valvulæ veræ præ se ferunt.

§. VI.

Alterum in ordine intestinorum tenuium est Jejunum, ideo tali nomine insignitum, quia plerumque in eo reperitur vacuum. Incipit circa tertiam curvaturam intestini duodeni (§. 4.), & extenditur adhuc aliquantulum supra fines regionis umbilicalis, præcipue vero mediam & maximam partem hujus regionis occupat. Circumvolutiones ejus quidem superant longitudine circumvolutiones ilei, verum non tanto gradu sunt incurvatæ, quantot hujus. Tegitur plerumque lamina omenti, quoad maximam partem; quæque lamina sæpius circa finem regionis umbilicalis finem nanciscitur; interdum vero etiam usque ad hypogastrium progreditur. Perhibent equidem quidam Anatomicorum, HEISTERUS, ac VERHEYNUS, finem huic intestino imponi, eo in loco, quo valvulæ non amplius sunt conspicuæ. Verum quænam de hac re sit ferenda sententia, ex (§. 9.) patebit.

§. VII.

In parte vero interna hujus intestini, varia occurrunt notatu digna; & quidem primo in illo occurrunt multæ rugæ, sive valvulæ sic dictæ conniventes; quæque in hoc copiosiores inveniuntur, quam in ullo alio intestino. Deinde considerationem meretur duplex genus glandularum, quarum prius ita se habet, ut singulæ glandulæ singulatim juxta se satæ sint; quæque nominantur glandulæ solitariae, sive BRUNNERIANÆ; posterius

rius harum glandularum genus, ita est constitutum, ut glandulæ coacervatim juxta se sint positæ, & inter se cohæreant arctissime, eum in modum, quo uvæ racemis adhærent. Hæ nomen gerunt plexus glandulosi, sive glandularum PEYERIANARUM. (GARENGEOT *l. c. p. 120.*) Hi vero plexus ea in parte, qua mesenterium intestinis annexum est, non conspiciuntur. (MORGAGNI *l. c. p. 12.*)

§. VIII.

Tertium in numero intestinorum tenuinum est Ileum; cujus situs est in regione umbilicali, & quidem potissimum infra umbilicum. Multos hoc intestinum efficit gyros & circumvolutiones, illæque majores sunt circumvolutionibus reliquorum intestinorum. Circumdat & includit jejunum ad ambolatera, ut & quoad partem ejus inferiorem, cursumque suum flectit a latere sinistro regionis umbilicalis per regionem hypogastricam, versus latus dextrum antea dictæ regionis; & denique cursum suum absolvit extremitate inferiori renis dextri. (§. 9.)

§. IX.

Multis vero difficultatibus obsessa atque circumfusa est demonstratio illa anatomica, qua certe possit demonstrari, quo in loco finis jejuni, & principium ilei, statuendum ac collocandum sit. Fovent quidem nonnulli Anatomici hanc sententiam, finem jejuni, & principium ilei, eo in loco esse reperiendum, quocolor rubeus, qui in intestino jejuno, a vasis copiosissimis sanguiferis originem ducit, decrescit, & valvulæ

conniventes oculis subducuntur. Verum hæc certitudine quadam se non possunt tueri, siquidem ileum adhuc longitudine duorum pedum, colorem præ se fert rubeum, eodem modo, quo intestinum jejunum. Omni itaque studio quidam Anatomici in id operam suam contulerunt, ut certum principium huic intestino collocaretur; ideoque ambo intestina in quinque partes æquales diviserunt, duasque partes retulerunt ad jejunum, tres vero ad ileum; hisque peractis, autopsia anatomica edocuit, finem jejuni & principium ilei, ponendum esse non procul ab extremitate inferiori renis dextri. His vero ante constitutis, duce experientia anatomica, in principio ilei adhuc eodem modo, quo in intestino jejuno, color rubeus, & valvulæ sic dictæ conniventes conspiciendæ fuerunt, quæ in progressu sensim decrescunt, circa finem vero hujus intestini, omnimode deficiunt (GARENGEOT. *l. c. p. 171. & 172.*). Ex hisce itaque elucet, illos a recta via aberrasse, qui finem jejuni, & principium ilei eo in loco collocant, quo color rubeus & valvulæ absunt. Cum vero ex antecedentibus pateat, ad jejunum tantummodo duas partes, ad ileum vero tres esse referendas, quia inter omnes constat, ileum esse longissimum intestinorum, & in prima parte adhuc adesse valvulas conniventes, & colorem rubeum, alias tantummodo jejuno adscriptum; certum exinde redditur, in intestino ileo itidem adhuc adesse colorem rubeum, & valvulas conniventes. Multæ etiam glandulæ tam solitariae, quam plexus glandulosi, in hocce intestino, præsertim circa finem, deprehen-

deprehenduntur. Ceterum finem hocce intestinum invenit, eo in loco, quo crassa incipiunt intestina, & cæco quasi implantatur.

§. X.

Dum vero Ileum terminatur, iter suum dirigit in transversum; attamen aliquantulum oblique a latere sinistro versus latus dextrum, & in cæcum quasi introitus sibi parat; eo quidem modo, ut quasi intra duas plicas sit positum: quæ plicæ duobus cellulis cæci formantur; & si hæc ope cultri anatomici studio indagentur, manifestum erit, membranam communem, sive tunicam primam ilei, esse continuatam membranæ primæ cæci. Tunica vero muscularis ilei non tota intrat cæcum; nam cum fibræ circulares hujus tunicæ, ut & cæci & coli, sibi quasi obviam procedunt, & tunc quidem fibræ hæc dictæ, omnes circa circuitum foraminis cæci conjunguntur, & constituunt fimbriam carnosam & musculosam: Fibræ vero longitudinales tunicæ musculosæ ilei se quasi radiatim supra fibras circulares expandunt, & formam sphincteris induunt. Tunica autem nervea, & villosa ilei tantummodo omnino intrant cavum intestini cæci, atque ibidem efformant fissuram longitudinalem, ad figuram ovalem proxime accedentem, eundemque situm, ut & horizontalem obtinentem, parvaque fimbria dotatam (GARENGEOT l. c. p. 173. & 174.)

§. XI.

Hæcce ovalis & horizontalis fissura & fimbria, (§. 10.) ea est, quæ vocatur, valvula aut cæci, aut coli, aut

BAU-

BAUHINI. Valvulæ vero nomen, huic fissuræ immerito esse inditum, docuerunt GARENGEOT / .c. CASSEBOHM *methodo sceandi*, aliique. Præterea MORGANGNI duo frena in hac fissura & fimbria detexit, quæ a tunica villosa & nervea cæci & coli formantur. *Advers. anat.* III. p. 13.

§. XII.

Primas inter intestina crassa partes tenet cæcum sive monoculum, quodque instar sacci sub rene dextro ad os ilei dextrum, & quidem ad marginem ejus anteriorem est situm. Tectum est ac latet sub circumvolutionibus ilei ultimis; fundus vero intestini ita dictus spectat versus inferiora, orificium vero ejus versus superiora. Longitudo ejus convenit cum longitudine quatuor digitorum transversorum, & in illo conspicitur appendix quædam, a figura VERMIFORMIS dicta, in qua nil aliud notatu occurrit dignum, quam quod in illo conspiciantur multæ glandulæ solitariæ.

§. XIII.

Intestinalium crassorum secundum est colon, eorundemque longissimum. Incipit ibidem, ubi finitur cæcum. Initio vero ejus formato, abit versus superiora, & efficit arcum, qui incipit sub rene dextro, & postea iterum ascendit a rene dicto, cui ope parvi ligamenti, dictum LIGAMENTUM TRANSVERSALE DEXTRUM, adhæret, quodque a lamina peritonæi formatur; postea transgreditur sub vesiculam felleam, (quæque pars hujus intestini ideo etiam colore luteo est colorata) & partem anteriorem primæ curvaturæ duodeni

duodeni (§. 4.), quamque tegit (§. 4.), & illi adhæret. Ab hac iterum ascendit, & format magnum arcum, qui est pars mobilissima hujus intestini, quia tantummodo ibi est annexa membranæ cuidam transversali, cui nomen est mesocoli: Hicce arcus sub magna curvatura ventriculi (princ. anat.) progreditur ad hypochondrium sinistrum; ab hoc iterum descendit ad renem sinistrum, cui itidem annexum est, interveniente ligamento quodam, quod TRANSVERSALE SINISTRUM COLI nuncupatur; denique autem progreditur ad vertebrae, atque ibidem duas format curvaturas, quæ figuram literæ romanæ S. repræsentant; quæque totidem ligamentis parvis sunt præditæ, quæ intestinum hocce ad latus dextrum & sinistrum regionis lumbaris annectunt. Ligamentis quoque tribus, secundum longitudinem intestini decurrentibus, quæ in processu vermiformi (§. 12.) ductum suum absolvunt, dotatum est. Horum ligamentorum primum distincte potest conspici, & nominatur LIGAMENTUM MAGNUM aut LATUM COLI, situmque suum habet ad partem inferiorem hujus intestini. Alterum ligamentum dicitur EPIPLOICUM, & positum est ad partem superiorem hujus intestini, atque conjungitur cum epiplo. Tertium ligamentum nominatur MESOCOLICUM, & reperitur in parte posteriori, connexionemque fovet cum mesocolo. Hæc verò ligamenta nil aliud sunt, quam fibræ longitudinales & musculares. Nam si tunica externa, qua circumdatum est colon, discinditur, & hæcce tunica abraditur, adhibita quadam diligentia, fibræ longitudinales in

E
liga-

Ligamento reperiundæ oculis listuntur. Parti autem externæ hujus intestini multæ appendices adiposæ adhærent, quæque inserviunt lubricationi hujus intestini, & a quibusdam vocantur omenta parva. (GARENGEOT. *l.c. p.177*). Longitudo ejus quandoque respondet quinque, quandoque etiam septem spithamis, & amplitudo ejus & robur præferenda sunt omnium reliquorum intestinorum robóri atque amplitudini. Ultimo denique loco mentio etiam injicienda est valvularum sic dictarum conniventium, in hoc quidem intestino maximarum. (HEISTERI *Compend. Anat. p. 80*).

§. XIV.

Rectum denique est ultimum canalis hujus intestinum, quodque non ideo dici meretur rectum, quoniam, prout quidam tradunt, recta via suum tenet cursum, sed quia non tot circumgyrationes & curvaturas efformat, quot reliqua intestina: Nam alias excrementis facile remora posset injici. Principium ejus collocatum est ad ultimam lumborum vertebam, & ad summum ossis sacri, quibus mediante ligamento membranaceo annexum est. Pars inferior & ultima hujus intestini constituit anum; quo loco finis illius est statuendus, qui quæ annexus est ossi coccygis. Circa hujus ambitum multæ observantur lacunæ, in quarum cavitate fecernitur liquor quidam pinguis, qui acredinem, & attritionem induratorum excrementorum arcet. Longitudo ejus est palmarum circiter duarum; latitudo vero trium digitorum. Tunicarum structura est carnosissima & robustissima. Tribus præterea gaudet muscu-

musculus, sphinctere uno, duobus elevatoribus, valvulisque non eo luxuriat modo, quo colon, sed tantummodo rugis levioribus.

§. XV

Consideratis itaque singulis intestinis secundum ordinem, qui illis est naturalis, proximum jam est, ut mentem ac cogitationes in membranas sive tunicas illorum dirigamus.

§. XVI.

Harum numerum quidam circumscribunt numeris quatuor; quidam vero quinque; sex alii computant, Qui primam illam fovent sententiam, numerant 1) Tunicam externam sive communem, 2) Musculosam, 3) Nervam, 4) Villosam. Qui vero alteri sunt addicti opinioni, adhuc addunt tunicam cellulofam RUYSCHII (§. 18.), & tunicam novam cellulofam ALBINI (§. 21). Ne vero quid in historia intestinorum omisisse videar, singulas hasce tunicas ordine enumerabo.

§. XVII.

Tunica prima, qua intestina sunt dotata, est continuatio mesenterii (§. 32.). Circa hanc vero observandum, quod non intestina omnimode circumdet, sed laminae duæ, ex quibus constructum est mesenterium, quando ad intestinum accedunt, disjungantur, efficiant interstitium, & coeant in arcu intestini majori, qui adhaesioni mesenterii est ex opposito, atque ita circumdant intestinum, & tunicam illorum primam constituunt. Hæc vero veritate esse consentanea, evincitur experimento. Quodsi parti cuidam mesenterii, non

E 2

longo

longo interjecto spatio, in illo loco, quo cum intestino cohæret, levius foramen incidatur, tubulusque hocce in foramen immittatur, atque flatus versus intestinum pellatur, flatus quidem superficiem externam intestinorum transgreditur, & simul replet hanc substratam tunicam cellulosam RUYSCHII (§. 18). Ad arcum vero minorem intestinorum, quique adhæfioni mesenterii est oppositus, flatus non penetrat, tunicaque cellulosa RUYSCHII flatu non distenditur, quia ibidem tunica musculosa (§. 19.) cum tunica prima arctissime cohæret. Non autem est silentio prætereundum, mesenterium tantummodo tunicam primam largiri parti cuidam duodeni (§. 4.) toti jejuno (§. 6.), atque ileo (§. 8.); colon vero (§. 13.) & rectum (§. 14.) tunicam suam primam sortiri non solum a mesocolo & mesorecto, sed etiam a peritonæo, quia colon auxilio peritonæi parietes abdominis, rectum vero os sacrum attingit (§. 14.).

§. XVIII.

In §. præcedenti in medium protuli experimentum, quod inferviebat illustrandæ sententiæ, tunicam primam intestinorum non totam circumirè intestinum, simulque mentionem injeci, flatum etiam penetrare & replere tunicam cellulosam RUYSCHII. Verum aliud adhuc suppedit experimentum, ad præsentiam hujus tunicæ demonstrandam. Immittatur tubulus in illum locum, quo ambæ laminæ mesenterii ad intestinum accedunt, & flatus in illum promoveatur, patebit, tunicam cellulosam inter tunicam externam (§. 17.), & musculosam (§. 19.) flatu amplificari & attolli; præsertim
eo

eo in loco, qui insertioni intestini est in contrarium. Hæc tunicæ vero decrefcit in arcu minori intestini, atque ibidem tunica cellulosa cum muscolosa arte est connexa (§. 17). Idem modus (anteced.) etiam adhiberi potest, ad tunicam cellulosam in intestinis crassis detegendam; si sc. tubulus inseratur, illi loco, quo mesocolon cum intestino colo cohæret, oreque ventus in illo excitetur, tunc simili modo flatus attollet tunicam illorum cellulosam. Flatus vero non totam permeat peripheriam hujus intestini, sed subsistit circa ligamenta hujus intestini, (§. 13.) quia cum hisce ligamentis tunica externa & muscolosa arctissime concreverunt. Atque hæc tunica insignitur, nomine tunicæ cellulosæ RUYSCHII.

SCHOLION.

Ingressi equidem sunt nonnulli hanc in sententiam, ac si tunica cellulosa RUYSCHII nulla vera esset tunica, sed tantummodo substantia quædam cellulosa, quæ sit composita ex fibris & cellulis, uti lamina externa peritonæi, & lamina intermedia mesenterii, membranaque adiposa cutis (GARENGEOT. *l. c. p. 164. & 165.* CASSEBOHMI *Method. secund.*) Verum, quia usus loquendi nomen hujus substantiæ cellulosæ jam imperavit, ego ab hoc recedere nolui.

§. XIX.

Tunica tertia, qua intestina sunt circumseptæ, est Tunica muscolosa, quæ constructa est duplici stratu fibrarum, muscularium & carnearum. Superius stratum sunt fibræ longitudinales, inferius vero fibræ circulares. Priores sunt valde tenues, & admodum difficili modo visui offeruntur; atque juxta longitudinem intestinorum decurrunt. Est vero cursus eorum non

E 3

perpe-

perpetuus in tractu intestinalium, sed huc & illuc desinunt, quo facto, denuo fibræ quædam incipiunt. Posteriores sunt crassiores, & facilius conspectui offeruntur, quam priores. Verum non circumueunt intestinum in modum circuli, sed tantummodo segmenta circuli constituunt, atque eo in loco, quo fibræ quædam desinunt, ortus novarum fibrarum offenditur, & hocce modo videntur, circuli instar peripheriam intestini efficere.

§. XX.

Tunica quarta, quæ compositioni intestinalium inservit, est Tunica sic dicta nervea; (quidam contendunt, esse potius tendineam sive aponevroticam nuncupandam, (GARENGEOT *l. c. p. 165.*); quæque constructa est ex congerie alborum, durorum, & aliquali robore instructorum filamentorum, decussatim & oblique cursum suum ducentium, eodem, quo pannus lintearius modo, qui ita est dissectus, ut filamenta ejus situm obtineant obliquum. Longitudine & capacitate circuitus antecedit præcedentes intestinalium tunicas; nam si intestinum quoddam flatu est distentum, & tunica musculosa (§. 19.), mediante acie cultri anatomici, leviori tantum vi abraditur, statim in conspectum procedit hæcce tunica, distenditur, atque tanquam saccus prominet in superficie externa intestini. Superficies illius externa est levis ac plana, interna vero efformat productiones, quæ concurrunt ad formandas rugas sive valvulas conniventes sic dictas tunicæ villosæ (§. 22).

§. XXI.

§. XXI.

Inter nerveam (§. 20.) & villosam (§. 22.) tam intestinorum tenuium, quam crassorum, reperitur substantia quædam cellulosa, cujus princeps fuit auctor Celeb. ALBINUS, flatu detegenda, quæque ideo nomen gerit tunicæ cellulosæ ALBINI. Verum enim vero officii mei ratio jam non permittit, inquirere, num huic substantiæ juste indatur nomen tunicæ cellulosæ, ceu potius substantiæ cellulosæ. Quin potius L. B. ablego ad ALBINI *Disputationem: nova intestinorum tenuium descriptio*, HEISTERI *Compend. Anat. P. II. p. 58. & 59.*, CASSEBOHMI *method. sec.*

§. XXII.

Agmen denique tunicarum intestinorum claudit, Tunica villosa, quæ ideo ita appellatur, quia extremitates ultimæ vasorum sanguiferorum in illa prominent, & eo modo juxta se invicem sunt collocatæ, quo filamenta in holoserico, uti hæc optime oculis armatis patent. Nonnulli quidem adstruxerunt, nullam hanc esse veram tunicam, sed tantummodo mucum quendam. Huncce errorem vero tam RUYSCHIUS in *Epistolis problematicis*, tum etiam experientia, reddiderunt inanem atque irritum. Longitudine & majori diametro est prædita, quam tunica externa & musculo-losa, atque vi horum simul cum nervea efficit rugas, sive valvulas sic dictas conniventes; de quibus vero valvulis, earumque constructione, jam disputatum est, (§. 5. Schol.) & præterea adhuc instructa est glanduli
diversis

diversi generis; harum vero mentio etiam jam est facta in recensione singulorum intestinorum.

§. XXIII.

Vasis tot copiosissimis sanguiferis, quot pars reliqua solida corporis humani, intestina, tam arteriosis, quam venosis, sunt instructa. Hocque experientia suo suffragio comprobatur firmissime, in portione intestini injecti. Nam si in intestino quodam, vasa illius sanguifera, adhibito studio summo, & liquore quodam, qui valet penetrare angustissimos arteriarum & venarum ductus, replentur, nullus pene conspicendus erit locus, in quo non sint vasa, tali liquore adimpleta. Et quidem PRIMO ad intestina se diffundunt, præsertim vero tenuia, arteriæ meseraicæ superiores, quarum truncus oritur paululum supra arterias emulgentes, ab aorta, & duplicatam mesenterii tunicam perreptando, ad duodenum, jejunum, cæcum & colon feruntur. Antequam vero illa attingunt, diversi ejus rami singuli formant quasi arcum, a quo ulterius surculi innumeri per intestina distribuuntur. Intestinum vero duodenum hoc sibi peculiare vindicat, ut simul etiam ramus ab arteria cœliaca ad illud progrediatur. *Deinde* intestina, in primis crassa, arterias suas debent arteriis meseraicis inferioribus, quarum truncus ab imo sine arteriæ magnæ, ortum suum trahit; atque insuper ad rectum etiam protendunt rami arteriosi, qui ab arteriis hypogastricis eo abeunt; & dicuntur arteriæ hæmorrhoidales externæ, ad differentiam scilicet illarum, quæ ab arteria meseraica inferiori ad illud pro-

procedunt; & nomen arteriarum hæmorrhoidalium internarum sortiuntur. Venæ, tendentes ad intestina, eodem, quo arteriæ, gaudent nomine: Et quidem dicuntur venæ meseraicæ superiores, atque inferiores, quæ a dextro ramo venæ portæ oriuntur, & arteriarum meseraicarum sunt comites, illisque accumbunt. Intestinum vero duodenum, peculiari vena est præditum, dicta duodenica, a trunco venæ portæ oriunda; Sicuti & rectum peculiare habet venas, quæ nominantur venæ hæmorrhoidales externæ, quæque aliquando a Vena portæ, & quidem ejus ramo dextro, sæpius sinistro, aut circa illius divisionem abscedunt. (VERHEYEN *Anat. Corp. Human. p. m. 92*). Hæc vasa omnia tam arteriosa, quam venosa, mirabili artificio inter se conjunguntur. (KULMI *Tab. Anat. p. 19*, ALBINI *Disfert. de arteriis & venis intestinorum*.) Præterea vero adhuc notandum, quod copia ramorum, quæ ab arteria meseraica superiori ad intestina disseminantur tenuia, multo sit major, quam illorum, qui ad intestina crassa ab arteria meseraica inferiori, abeunt.

§. XXIV.

Cum vero in nulla parte solida nostri corporis, sensus & motus possint vigere, nisi nervis sit instructa, (princ. physiol. ut & cap. 1. §. 9. schol.) intestinorum vero functiones potissimum motu absolvantur, (cap. 1. §. 21. schol. & §. 24.) natura etiam intestinis de nervis debuit prospicere. Idem & evenit, dum nervis variis illa dotavit, qui originem suam sortiuntur) APARIVAGO;
Hoc namque per foramen illud, quod formatur in dia-
F phrag-

phragmate, ab œsophago transit, & circa orificium ventriculi sinistrum, plexum sic dictum stomachicum efformat; a quo plexu rami ad arcum majorem & minorem ventriculi, & intra hujus ambo orificia, dimittuntur. In primis vero a pari vago lateris dextri ramuli nervi ad pylorum & plexum hepaticum tendunt, atque sic, quia a plexu hepatico & ganglio nervorum arteriæ cœliacæ formatur plexus mesentericus superior, (n. 2.) par vagum symbolam suam confert ad nervos, qui ad intestina abeunt. 2) a PARI INTERCOSTALI. Hoc cum perforat diaphragma ad latus illius dextrum, in duos ramos dividitur, quorum alter superior, alter inferior appellatur. Ramus superior abit ad arcum arteriæ cœliacæ, & in illam efficit ganglion. Ab hoc ganglio multi ducuntur rami ad sinum venæ portæ, ibidemque constituunt plexum hepaticum. Hoc vero ganglion & plexus hepaticus, multos præbent ramos ortui arteriæ mesentericæ superioris, (§. 23.) & sic formant plexum mesentericum superiorem. A plexu vero hepatico, (anteced.) & ramo inferiori paris intercostalis dextri, oritur plexus renalis dexter. Et hicce plexus situs est circa ortum arteriæ renalis, & suppeditat ramulos, glandulis succenturiatis unius lateris. Plexus autem mesentericus superior, (anteced.) est maximus in abdomine, qui cum plexu hepatico, (anteced.) & renali dextro (anteced.), iter suum flectit ad ortum arteriæ mesentericæ inferioris (§. 23.), ibidemque conficiunt plexum mesentericum inferiorem. Hicce plexus ramos intestinalis crassis, & uni e vasibus spermaticis, comiti ramo,
largi-

largitur. 3) Trahunt iidem suum ortum a NERVIS OS-
SIS SACRI. A plexu etenim mesenterico inferiori, di-
versi descendunt rami, juxta longitudinem ossis sacri, &
dividuntur ibidem in duas portiones, quarum altera
propius ad latus dextrum, propius altera ad latus fini-
strum est sita. Quando vero ad inferiora progrediun-
tur, illis rami nervei a pari quinto & sexto ossis sacri,
asociantur, & producant plexum, qui super intesti-
num rectum collocatus est; a quo rami ad substantiam
ejus penetrant, ac derivantur.

§. XXV.

In tradendo usu, quem intestina exserunt, non ero
prolixior; siquidem is cuique exploratus erit, atque
perspectus. Constat scilicet, ex intestinis hosce quidem
redundare fructus; nempe 1) Concoctionem ciborum,
quæ in ventriculo fuit incepta, ulterius perficiunt. 2)
Secretionem chyli, & sæcum absolvunt; illum in vasa
lactea impellunt; has vero ad crassa propellunt, ibi-
dem illas colligunt, & si necessitas requirit, eliminant.
Hæc omnia absolvuntur motu quodam, qui dicitur
peristalticus; qua ratione autem hic fiat, jam demon-
stratum est (cap. I. §. 21. & schol.)

§. XXVI.

Ut vero promissi religione me exsolvam, (§. 4.) e re
erit, mentem ac cogitationes flectere in illas partes, quæ
intestina circumdant, & suo in sinu quasi fovent atque
alunt. A scopo vero & fine, mihi proposito, aberrarem,
si totam illarum historiam huic loco infererem; sed tan-
tummodo usum illarum, qui ex iis in intestina derivatur,
adducere est animus.

F 2

§. XXVII.

§. XXVII.

DIAPHRAGMA, corpus illud solidum molle, ex tribus musculis, & centro tendineo conflatum, & sterno, costis spuriiis, pericardio, mediastino, vertebris, annexum, atque (princ. anat) intestina superius includit thoraci limites ponit ac collocat. Hoc si inspiramus, & pulmones, aëre repleti, expanduntur, cavitasque pectoris major redditur, tum quoad latitudinem, quam efficiunt duo & viginti musculi intercostales externi, duodecim supracostales, & ferratus posticus superior; hi namque musculi sua actione, sternum & costas, excepta prima, quia est immobilis, (princ. anat) quoad partem anteriorem, posteriorem, & parietes laterales, versus superiora trahunt, & ita cavitatem pectoris majorem reddunt; tum etiam quoad longitudinem, & quidem constrictione diaphragmatis; nam illud in inspiratione ex situ suo, quem antea versus pectus habebat concavum, in planum convertitur, & contenta abdominis premit; versus inferiora protrudit, hisque efficit, ut motus contentorum ventriculi, intestinorum, & quæ sunt reliqua, promoveatur, & expulsio facum, & urinæ adjuvetur.

§. XXVIII.

MUSCULI ABDOMINALES, exceptis cuticula, cute, & panniculo adiposo, intestina includunt, tam quoad superiora, & juxta longitudinem, quam etiam quoad parietes laterales. Quia autem adhærent sterno, costis & veris, & spuriiis, ut & osibus pubis, & innominatis, (princ. anat.) in & expiratione simul motu quodam afficiuntur, qui

qui insignem spargit usum in intestina, & actionem illorum. Nam si cavitas pectoris in inspiratione major redditur, & diaphragma contenta abdominis premit, (§. 27.) abdomen & muscoli abdominales, expanduntur, intestina majus occupant spatium, & versus inferiora protruduntur; dum e contrario, si exspiratio inspirationem suscipit atque subsequitur, muscoli abdominales contrahuntur, contenta abdominis comprimuntur, atque versus superiora ut cedant, minusque occupent spatium, coguntur. Hisce vero duobus motibus, qui videntur in musculis abdominalibus, (anteced) digestio & progressio chyli sublevatur, & excretio fecum alvarum promovetur.

§. XXIX.

Musculos abdominales insequitur PERITONÆUM, quod est membrana expansa, unaque lamina compositum, (GARENGEOT *Splanchnol. p. 116. Et 117.*, CASSEBOHM *method. secund.*) arteriis & venis, ab epigastricis, mammariis, lumbaribus; nervis vero a diaphragmaticis, lumbaribus, ossis sacri, dorsalibus, originem suam qui ducunt, instructum; atque cum musculis abdominalibus, & diaphragmate, interveniente substantia quadam cellulosa, & cum plerisque visceribus imi ventris connexum. Hocce peritonæum varias spargit plicas & circumvolutiones, quæ fiunt, si lamellæ peritonæi quibusdam in locis circuitus, incurvantur, & ad interiora reclinantur. Hæque plicæ & circumvolutiones, ejusdem productiones nominantur; e quibus maximus usus, præsertim in intestinis, resultat. Nam ab his ori-

untur 1) Mesenterium, & hoc intestinis largitur tunicam primam (§. 17.) 2) Mesocolon, & 3) Mesorectum; quæ colon & rectum tunica prima dotant. (§. 17.) Porro multa efficit ligamenta parva, quæ intestina cum aliis partibus connectunt; uti 1) illa parva ligamenta, quæ colon cum renibus jungunt; (§. 13.) 2) parvum ligamentum, quod colon pancreati annectit, 3) parvum ligamentum, quod principium duodeni ad hepar, & quidem ad radicem lobi sic dicti Spigelii, adnectit. Denique vero peritonæum continet & includit contenta abdominis, præsertim intestina, ne sua e sede, & situ naturali, illis qui est, removeantur.

§. XXX.

Proximum, intestinis incumbens corpus solidum molle, est EPIPLOON, five OMENTUM. Est hoc compositum, quamvis magnam præ se ferat tenuitatem, ex duabus valde tenuibus membranis; quæ substantia quadam cellulosa inter se junguntur, atque flatu, opera facili deteguntur. Multis striis adiposis, arteriis epiploicis dictis, quæque ab arteria cœliaca ad illud feruntur, venis ejusdem nominis, a vena portæ, in primis a ramo splenico oriundis; nervis a pari vago, & intercostali ad illud dimissis, luxuriat. Duplex in corpore humano epiploon reperitur; magnum scilicet, atque parvum. Prius jam longo interjecto temporis spatio, in scholis Anatomicorum demonstratum est, cujus margo superior, secundum totam illius longitudinem annectitur arcui majori ventriculi, intestino duodeno, et leni; posterior vero connexa est cum arcibus coli (§. 13.) & pan-

& pancreate, denique inferior libera est, & fluctuat quasi in abdomine. Extenditur plerumque tantummodo usque ad umbilicum; interdum vero etiam partem inferiorem abdominis occupat. Parvum quidem epiploon, ardens studium WINSLOVII, Anatomici Parisini, detexit, quodque reperitur inter arcum minorem ventriculi, & partem concavam hepatis, atque ab illo progreditur usque ad hepar, & quidem eminentiam illam, quæ est radix lobi Spigelii, cum qua ibidem coheret, & quoad omnes proprietates cum priori convenit; (GARENGEOT *Splanchnol. p. 137. Et 138*). Intestinis vero hocce usus suggerit omentum dictum magnum, sicut intestina potissimum tenuia tegat, motui intestinorum inferviat, illa ope striarum adiposarum (anteced.) lubricet, ne illa a continuo motu, & pressione muscutorum abdominalium (§. 28.) atterantur, & exinde inflammatio propulset, nec denique frigus intestinorum damnum inferat.

§. XXXI.

Partium, in abdomine contentarum, cum quibus intestina conjunguntur, in descriptione singulorum intestinorum mentio jamjam est facta. Reliquum nunc erit, ut connexionem eorundem cum mesenterio, mesocolo & mesorecto, exponamus.

§. XXXII.

MESENTERIUM, quod locum sibi vindicat majores inter productiones peritonæi, (§. 29.) duplici lamina constat; quæ ope substantiæ cellulosæ coherent. Illud equidem quoad partem superiorem cum tribus superioribus vertebrae lumborum; quoad partem vero inferi-

feriorem cum intestinis, præsertim jejuno & ileo, est connexum. Vasis sanguiferis iisdem gaudet cum intestinis, arteriis scilicet ac venis meseraicis, ut & nervis, a pari vago & intercostali, originem ducentibus. Vasa vero, quæ in mesenterio adsunt, sanguifera, diversos efficiunt arcus, qui in mesenterio sunt simplices, in canali vero, qui intestina circumdat & includit, duplices, quorum alter decurrit ad unum; alter ad alterum intestini latus. Præterea multa vasa lymphatica & lactea, ut & glandulæ, in mesenterio adsunt: In his liquidum fecernitur, quod chylo illas tanseunti, affunditur, ut ille diluatur, & major copia fluidi illi concilietur (princ. physiol). Vasa autem lactea & lymphatica chylum & lympham ad cystemam, sive receptaculum chyli, deducunt. Pars illa, quæ intestino colo est annexa, dicitur mesocolon: Nam si colon provida manu attollitur, illo in loco, quo sub arcu majori ventriculi decurrit, videre est, intestinum hocce annexum esse membranæ cuidam transversali, quæ quasi separat ventriculum ab intestinis. Et hæc transversalis membrana est, quæ dicitur mesocolon. Illa vero pars hujus mesocoli, quæ abit ad latus sinistrum, nomen gerit alæ sinistræ mesocoli: Quando reclinatur ad latus dextrum, progreditur sub intestinum rectum, formatque ibidem ligamentum, quod Anatomici nomine mesorecti insigniverunt. Quomodo vero fiat, ut hæc intestinis tunicam primam concedant, jam docui in præcedentibus. Usus denique harum partium in eo consistit, ut suspendant, colligant, & in situ suo retineant intestina, illorumque vasa lactea & sanguifera sustentent.

(HEISTERI *Compend. Anatom. p. 83.*)

Cap. III.

CAP. III,
*Continens Historicam morbi expositionem,
 adjectamque ejusdem Resolutionem.*

MEMBR. I.

Vir quidam in Rugia, qui triginta & quinque annos expleverat, corpore laborabat Icorbutico-cachectico. Matrimonio contracto, sex intra annorum spatium mole quidem corporis valde augebatur, semper tamen infirmiori ac dubia usus valetudine; in primis vero malo sic dicto hypochondriaco vexatus. Integro illum sanitatis flatu vigentem ac florentem, lac, atque cibi ex lacte confecti, mira adeo eum perfundebant jucunditate, ut tempore diurno & nocturno, hiemali & æstivo, nullum aliud ciborum, ac potionum genus, quam lac acidum, dulce, crassum, reliqua, ceperit, hauseritque, omni cerevisiæ & aquæ usu totam per ætatem intermisso. Est autem minime prætereundum, quod vir hicce, si in loco commoraretur alieno, nec lac statim ejus appetentiæ esset promptum ac paratum, graviter sit adfectus, quid? quod animo linqueretur. Alias vero ejus ratio videndi ad regulas parum fuit adstricta, durumque & acidum ciborum genus in deliciis ei erat quam maximis.

MEMBR. II. Ante quatuor tunc temporis annos elapsos, sensit tumores circa umbilicum duos, qui singulos in annos, mole & magnitudine increverunt; insimul quoque his erant complicati dolores & pedes œdematosi.

MEMBR. III. Anno sæculi hujus XXXV., opem in fonte Sagar diensi sitam esse, sibi perfvadebat, inque auxilii partes assunebat Elixirium quoddam viscerale, quod compositum erat ex amaris extractis, & medicamentis, balsamica virtute gaudentibus, vique menstrui aquosi & liquoris terræ foliatæ, in substantiam fluidam quod erat redactum. Quo adhibito, erat ipsi meliuseule, sanitasque, vacillans hæctenus, quodammodo redibat.

G

MEMBR.

MEMBR. IV. Anno MDCCXXXVI., mense Januarii, diarrhœa quadam maligna putrida adfligebatur, cuius tamen cura tangebatur exigua, quin potius, ea durante, itineri glaciali, in spatia trium milliarium extenso, amicorum visendorum gratia, sese committebat. Enimvero quadam in causa, summo animi exardescere dolore, hisque irarum stimulis adhuc agitatus, cibum capiebat.

MEMBR. V. Omnia autem circumspectanti optime videbatur, domum reverti. Dies agebatur XXVIII. Januarii, quo præcordiorum angustia, ructus ventriculi; ardor ac spasmi, sinistri lateris, eum infestabant. Alvus effluebat largius, ac materia ejecta, colorem præ se ferens fuscum, fœtorem spargebat teterrimum. Somno fungebatur inquieto, & turbato admodum, stomachoque erat obtuso.

MEMBR. VI. Symptomata hæc secutis oppugnabantur medicamentis, Conch. citr. antimôn. diaph. nitro; rhabarb. campth., item, elixir. visceral., de quo (Membr. 3.) mentio facta est, cum liquore anodino minerali Illustr. HOFFMANNI. Vices potus ordinarii decoctum C. C. citratum subibat ac sustinebat.

MEMBR. VII. Quæ adhibita vim morbi levabant quidem: Spasmi tamen & dolores coli, non habebant ab illis medicinam, linimentumque sufficiens. Missus vero sanguis vim quandam habebat ad stimulos doloris acutissimi aliquantulum frangendos, ac contundendos.

MEMBR. VIII. Ægrotus vero, firmæ valetudinis opinione seductus, aëri maturius, quam par erat, sese subiciebat nebuloso frigido & humido. Quare secuta nocte dolores isti vires iterum colligebant, & in latas sinistram insultus comparabant atque instruebant vehementiores, ut salus ipsius conclamata esse videretur. Diarrhœæ furor sæviebat adeo, ut omni fere momento alvum deponere cogeretur; passus præterea dolores latere in sinistro vix ferendos, ut iis videretur disrumpendus.

MEMBR. IX. Symptomata hæc usu medicamentorum, statui morbi servientium, in primis autem injectione clysteris, e lacte & oleo confecti, crebriori sensum mitigabantur. Diarrhœæ autem putridæ biliosæ impetus non poterant omnino sisti, ac retardari, licet facti essent remissiores. Ex quibus spes instaurandæ sanitatis adfulgebat; somnus quoque fractum ægrotum reficiebat; dolores compelescebantur, stomachusque

chusque illi excitabatur. Vi igitur morbi per dies octo laxata, intraque hoc temporis intervallum & elixirio illo viscerali, cujus commemoratio membro tertio est instituta, assumto, animus ejus denuo ira exaestuabat. Quo facto, ea, quæ diximus symptomata, non acriori solum & vivaciori incurfione in ægrotum ruebant, sed ille quoque viginti quatuor horarum spatio, quatuordecies epilepsia tentabatur. Intestinorum spasmi convullivi furorem suum effundebant adeo, ut ne ad temporis quidem spatium hi refrenarentur; sed totus faciei habitus conversus, a statu recederet naturali, regio ossis frontis, nasus, manus & pedes, indolem veluti glaciei induerent, ac sudor frigidus, cunctas regiones corporis invaderet. Quæ omnia lipothymix fortes comitabantur.

MEMBR. X. Hac in fortuna inclinata & prope jacente, ægrotus per dies quinque versabatur. Remediis, conditioni morbi congruis, tam internis, quam externis, clysteribus autem quam maxime adhibitis, spasmorum vis quidem labefactabatur: Diarrhoea autem vium medicamentorum omnem eludebat.

MEMBR. XI. Die, qui erat primus Martii, dolores immanes in latus ægroti finistrum grassabantur, & partem quandam intestini excernebat. Qua cum excretionem conjunctus erat fætor gravissimus, & fluxus materix tenuis, badiei coloris, (Braunrotz) speciem præbentis, factoremque pariter putridum reddentis. Quatuor postquam dies effluxerant, denuo dolores, vix ferendos, perpeffus, filamenta emittebat intestinorum, putredine corruptorum.

MEMBR. XII. His peractis, dolores sedati erant ac discussi, ægrotusque e morbo isto ancipiti evasisse videbatur, atque alvus semper erat soluta.

MEMBR. XIII. Pars intestini excreti, uti e responso magnifici & gratiosi Ordinis Medicorum Gryphiswaldensium didici, hunc quidem in modum comparata erat, atque constituta. Conspicienda exhibebantur tunica musculosa, & in hac præcipue annulares offerebantur fibræ, cum interjectis vasis sanguiferis. In parte interiori hujus portionis intestini excreti, copiosæ deprehendebantur valvulæ conniventes, nec non multæ glandulæ miliares. Lateri vero hujus intestini excreti quædam mesenterii portio adhærebat.

§. I.

Multa certe sunt in hoc casu comprehensa, de quibus omnibus si verba esse facturus; illaque vellem collocare in loco clariori atque illustriori, hæce præsentis operis particula velut formam mei propositi esset excessura. Pauca itaque tantum, prout fert instituti mei ratio, ex hoc casu depromemus, ex quibus natura & indoles morbi, quo cum conficiatus est ægrotus noster, possit declarari.

§. II.

De hoc quidem omnes inter Medicos, qui suadent, cuncta cum ratione esse peragenda, convenit, illum, qui morbum quendam expositurus est, ante omnia mentem atque oculos debere dirigere in causas, quæ morbum prodixerint, & signa, ex quibus genius morbi possit cognosci.

§. III.

Si autem causas & signa hujus morbi plenius atque apertius intueor, mihi habeo persuasissimum, illum fuisse inflammatorium, & stali sanguinis in arteriis minimis intestinorum, illarumque erosioni ortum suum debuisse.

§. IV.

Ut vero omnia eo melius pateant, priusquam causas & signa hujus morbi vocem sub examen, necessarium mihi videtur, illa, quæ in scholis Medicorum de Inflammationibus, earundemque proprietatibus in genere docentur, hoc loco proposuisse.

§. V.

Obstructio est sublata permeabilitas canalibus aut vasibus cujusdam, a fluido quodam, in illo subsistente, exorta.

SCHOLION.

Hæc obstructio potissimum invenitur in vasibus minimis, illaque producitur ab omnibus, quæ vasa externe comprimunt, ut tumores scirrhusi & plethorici, cetera (BOERHAVE in *Aphorismis* §. 112.) nimia porro visciditas & crassities sanguinis atque humorum, in corpore humano obviorum, nimia laxitas vasibus. Plethora. Adeantur BOERHAVII *Aphorism.* *Sectione de Obstructione.*

§. VI.

§. VI.

Stasis est talis sublatus circuitus sanguinis, in ultimis extremitatibus arteriarum, & vasis capillaribus, cujus effectu equidem motu progressivo sanguis orbat, ideoque ad venas non potest transire, attamen partes ibidem sanguinis subsistentes, juxta se invicem adhuc moventur, atteruntur, & ita in motu intestino perseverant.

SCHOLION I.

Hæc ultima differentiam constituunt inter stasim, stagnationem & scirrhum. Patet scilicet e (§. 6.), sanguini, stasim in arteriis minimis efficienti, adhuc inesse motum quendam intestinum, & attritum partium ibidem subsistentium inter se; Verum stagnatio alio modo est comparata. Nam si hæc adest, sanguis adhuc, quamvis tardiori motu, movetur ac progreditur; ac saltem in venis habet locum. Unde etiam evenit, ut sanguis in vena tanto gradu accumuletur, ut credideris, in ea sanguinem omninodè subsistere, quod tamen non contingit, uti experientia in hæmorrhoidibus cæcis illud comprobat. In scirrho autem subsistens portio fluidi, nec motu progressivo, nec intestino movetur.

SCHOLION II.

Loci vero, in quibus stases (§. 6.) potissimum sedem suam habent, sunt vasa arteriosa, in primis vero earundem extremitates & vasa capillaria. Arteriæ enim, majori cavitate præditæ, stasim non facile admittunt, partim ob cavitatem ampliorem, partim etiam ob validum robur, quo instructæ sunt, constrictionis (princ. anat. & physiol.). Dum e contrario arteriæ minimæ extremitates earundem, & vasa capillaria cavitatem adeo angustam obtinent, ut vix unum sanguinis globulum transmittant, (per princ. physiol.) & robur eorum constrictionis, longe sit postponendum, robori constrictionis arteriarum cavitate majori præditarum. (princ. anat. & physiol.)

§. VII.

Inflammatiō est affluxus sanguinis, statu naturali major, ad vas obstructum, (§. 5.) quique a stasi sanguinis (§. 6.) originem ducit.

SCHOLION.

E subministrata definitione (§. 7.) manifestum est, me essentialiter inflammationis collocare in affluxu sanguinis, statu naturali majori, ad arteriam

arterias minimas, earundemque extremitates obstructas: Fontem vero hujus affluxus, in stasi sanguinis, in illis offendenda, ponere. Ut vero majorem certitudinem mee conciliem definitioni, est mihi demonstrandum, quâ ratione fiat, ut affluxus sanguinis prænaturalis essentiam inflammationis constituat, & stasis illam producat. Ad prius quod attinet, in hanc vel ideo sum impulsus sententiam, quia omnia, circa inflammationem partis cujusdam, aut internæ, aut externæ, occurrentia, commode possunt explicari, pariter ac resolvi. 1) namque evenit, ut ob fortem affluxum sanguinis ad obstructas arterias minimas, earundemque extremitates, harum & vasorum lymphaticorum lateralium cavitates augeatur, expandantur eadem & sanguine replentur. Ex quibus tumor ille, qui inflammationibus est comes, & in inflammationibus externis nudis oculis est conspicendus, & rubedo ducit originem. Et quamvis tumor ille & rubedo, in inflammationibus plerisque internis externe non observentur; attamen, illas utraque concomitari, rationibus facile posset firmari. Nam si tantummodo contemplaris cadaver hominis, inflammatione quadam interna demortui, invenes, tumorem satis magnum in loco, inflammationi obnoxius qui fuit; arteriasque minimas sanguine repletas, atque distentas, coloreque nigro tinctas, qui sine dubio primis inflammationis diebus fuit rubeus. 2) Si vasorum cavitates ab appulsu fortiori sanguinis amplificatur, fibræ nervæ illorum, & circumjacentium partium expanduntur, ex qua expansione enascitur **DOLORE**, quique est pulsatilis, quia expansio ictu cordis & arteriarum semper augetur. 3) Quia autem omnia solida mollia corporis nostri [Cap. I. §. II. & Schol.], adeoque & arteriæ minimæ pollent tono, evenit, ut, quo plus arteriæ ab irruenti sanguine expanduntur, eo majori gradu se iterum constringant, & quia hacce constrictione partes sanguinis valide moventur, & atteruntur, sensus quidam **ARDORIS** in loco & parte affecta percipitur. 4) Quo diutius vero affluxus inflammatorius sanguinis perdurat, & quo plus vasa circumjacentia sanguifera arteriosa minima sanguine replentur, eo magis subjacentia vasa comprimuntur, novæque stases & obstruções generantur. Ex quibus potest explicari, quare interjecto brevi temporis spatio, inflammationes tantum valeant capere augmentum. Cum vero rubedo, ardor & dolor, signa
sunt

sint præcipua, ex quibus inflammatio possit cognosci, hæc quidem major lax accenditur, & certitudine quadam rationes eorundem reddi possunt, si statimamus, præcipuum momentum inflammationis statuum esse in affluxu præternaturali sanguinis ad vas quoddam obstructum (per anteced.); ex his igitur, quæ in primis definitionis verbis (§. 7.) sunt adstruckta, lumen clarius sortientur. Verum porro dispiendum erit, quo modo stasis (§. 6.) affluxum sanguinis majorem, huncce quidem in modum, excitet. Sub unaquaque constrictione cordis, nova portio sanguinis impellitur, ad quamlibet arteriam, (princ. physiol.) adeoque etiam ad obstructam; per hanc non potest penetrare, ob stasim sanguinis jam factam; retroire ac recedere etiam non valet, quia vasa sanguifera omni tempore plena sunt sanguine, (princ. physiol.) adeoque impellitur versus ibidem jam jam subsistentem sanguinis portionem, & ad illam accumulatur. Hæc iterum accidunt, nova existente contractione cordis, & hæc subsistentes partes portionis sanguinis in continuo motu inter se conservantur, nec sejungi ac putredine corripipi possunt; Si hoc sæpius evenit, impulsus sanguinis quodammodo repellitur, & per hanc repulsionem sanguini reliquo usque ad cor fortis resistencia imprimitur; In legibus vero vitæ est stabilitum, ut, quo majori vi sanguis ad cor appellitur, eo majori vi a corde iterum propellatur, & ad illum locum, cui adest resistencia, feratur; Hæc vero deprehenditur in arteria minima, in qua stasis adest; Ergo hæc stasis affluxum sanguinis majorem sive inflammationem reddit.

§. VIII.

Hæc in scholio dicta possunt accidere in arteriis minimis earundem extremitatibus, vel in vasis lymphaticis arteriosis, dilatatis osculis, admissos globulos rubros, per nunc transmittere non valentibus, (BOERHAVE in Aphor. §. 372).

§. IX.

Adeoque subiectum inflammationum, quia nulla pars solida in corpore humano est obvia, in qua non arteriæ, tam majores, quam minimæ, ut & arteriæ reperiantur lymphaticæ; (cap. 1. §. 10. & schol.): sunt omnes partes solidæ corporis humani, muscoli, ossa, tendines, glandulæ, viscera omnia, reliqua.

§. X.

§. X.

Causæ itaque inflammationum erunt omnia, quæ transitum sanguinis per arterias minimas, retardant; atque in illis obstructionem & stasim gignunt.

§. XI.

Debent ad has referri: 1) Omnes causæ obstructionum [§. 5.] & staseos (§. 9.); præter naturalis scilicet spissitudo s. crassities, & impuritas sanguinis & humorum, quæ obstant, quo minus possint permeare angusta vasa; qualia arteriæ sunt minimæ & extremitates illarum. Quare in illis coherent & subsistunt. Plethorici hinc, cachectici, scorbutici, facili modo inflammationibus, tum internis, tum externis vexantur (per experient). 2) Spasmus. 3) Aucta majori gradu circulatio sanguinis. 4) Frigus, 5.) Iracundia, 6.) Impulsus materiæ acris, ad arterias, quæque solutionem continui in illis efficere, illasque lauciare possunt.

SCHOLION.

Sunt equidem adhuc aliæ causæ, quæ inflammationem excitare valent, de quibus sunt consulendi libri Practicorum. Præsertim vero audeundis BOERHAVIUS in *Aphorism. de Cognosc. & curand. morb.* §. 375. ad 379. Verum enim vero, quia hæ causæ ad præsentem morbum enodandum nil conferre videntur, illis quidem recensendis superfedebam.

§. XII.

Rationes vero, cur causæ in (§. II.) adductæ, in numerum causarum inflammationum sint referendæ, jam non reddam manifestas, illas in causis, inflammationi, nostrum quæ adflixit ægrotum, ansam præbuerunt, conjecturus.

§. XIII.

Cognoscitur inflammatio partis cujusdam internæ, præcipue ex dolore, ardore, somno inquieto & tubrato, sive vigiliis, febris conjuncta acuta continua, siti, pulsu duro, celeri & frequenti. (princ. pathol.)

SCHOLION.

Ardoris & doloris, quæ inflammationum sunt comites, rationes jam exposui (§. 7.). Reliqua vero originem trahunt a fibris irritatis, & sanguine, celerius per vasa acto. (BOERRHAVE *l. c.* §. 387.)

§. XIV.

§. XIV.

Ad finem denique perducuntur inflammationes, dum aut discutitur & resolvitur sanguis, statim qui concipit; id quod contingit quarto, ad summum, septimo die; aut suppuratur, aut desiccatur in scirrhum; aut abit in gangrænam & sphacelum (princ. pathol.).

SCHOLION.

Causas, & signa (§. 14.) dictorum, inferius, cum de exitu hujus morbi, verba sunt facienda, pluribus discutiam.

§. XV.

Atque hæc sunt, quæ de inflammationibus, earundemque proprietatibus tradenda, instituti ratio efflagitavit. Proximum jam erit, ut mentem ac cogitationes dirigam in expositionem morbi, qui ægrotum nostrum detinuit, atque afflixit; quo illa, quæ in [§. 3.] proposui, majori robore sese tueantur. In primis autem erit ostendendum, intestina posse corripì inflammatione,

§. XVI.

In [§. 6. Schol.] argumenta protuli, quæ evincunt, locum staseos esse arterias minimas, earundem extremitates, & vasa capillaria. Subjectum vero inflammationum esse omnem partem solidam corporis humani, quæ gaudeat arteriis, tum majoribus, tum minimis, [§. 8.] dedi comprobatum. Cum autem intestina sint partes solidæ corporis humani, quæ magno numero arteriarum, & majorum, & minimarum instructæ sunt, [Cap. II § 22.]; prætereaque arteriæ illæ, quæ ad intestina abeunt, illaque attingunt, & in substantiam tunicarum, illa constituentium, penetrant, tam sint exiles, ut vix stilum tenerrimum admittant; (princ. anat.) exinde potest facillime reddi ratio, cur intestina inflammatione possint corripì. Nam quo minorem magnitudinem arteriæ præ se ferunt, quæ ad partem aliquam stendantur; eo facilius in illis obstructio, [§. 5.] & stasis, [§. 6.] potest contingere; quo facilius hæc accidunt, eo major fit affluxus sanguinis ad obstructas, & stasi sanguinis plenas, arterias [§. 7. Schol.]. Si autem major fit affluxus sanguinis ad

H

obstru-

obstructas arterias, & stasim, quæ in illis hospitantur, oritur inflammatio (§. 7. Schol.). Sunt hæc, quæ ratio de periculo inflammationis intestinorum subministrat.

§. XVII.

Experientia pariter intestinorum inflammationem edocuit, uti legitur relatum in Libris illorum, qui historias morborum literis tradiderunt. Utramque hic faciunt paginam, FORESTI *Observ. med.*; GÜLDENKLEE *Casus Medicinales*; HOFFMANNI *Med. system.*; JUNKERI *Conspectus Therapia; aliorumque*. Est vero præsertim observatum, intestina tenuia frequentissime inflammationis discrimini esse exposita. Consulatur NENTERUS in *Fundam. Med. Theoret. Pract. Tom. I. p. 266.* BOERHAVIUS *l. c. §. 959.* ETTMÜLLERUS in *Epitome totius Medicinæ. pag. 613.* Causa autem hujus rei, in eo mihi videtur esse quærenda, quia partim major numerus arteriarum ad intestina tenuia progreditur, quam ad crassa [Cap. II. §. 22.]; ideoque majori copia sanguis in iisdem potest subsistere; & obstructionem, & stasim excitare; partim, quia tunicæ intestinorum tenuium, sunt exiliores, quam crassorum [Cap. II. §. 2. Schol.]. Inde & facilius spasmus, & laxitate, statu naturali majori, possunt affici. (princ. pathol.)

§. XVIII.

Argumentis itaque [§. 16. & 17.]; ex experientia, & ratione a me desumptis, quibusque probatur, in intestinis, præsertim tenuibus, inflammationem posse excitari, quilibet assensum præbebit faciliorem, largieturque, hanc longe frequentiore esse, si adsunt causæ, inflammationi excitandæ aptiores [§. II.]. Dum vero omnes hæc inflammationum causæ, in ægrotum nostrum vires suas quasi exercuerunt (per consequ.) ; nullus plane dubito, quin Lectores benevoli in meam sint ituri sententiam, ægrotum nostrum, morbo laborasse intestinorum inflammatorio.

§. XIX.

Ætatem omni jure ad causas morborum esse referendam, in pathologia docetur. Notum namque est, cum unaqueque ætatis termino, diversas morborum species esse conjunctas.

In infantia & pueritia, [quarum prior terminus circumferbitur, ab anno primo ad septimum, alter vero a septimo, usque ad annum decimum quartum, vel decimum septimum] caput magis expositum est morbis. Unde illi, qui in illo termino ætatis constituti sunt, afficiuntur tinæ capitis; defluxionibus aurium & oculorum; hæmorrhagiis narium; cephalalgis; inflammationibus aurium & oculorum, glandularum capitis, parotidum, & quæ ejusmodi sunt alia. Juventutem, [cujus terminus est ab anno decimo quarto, vel decimo septimo, ad annum trigesimum, & quod excurrit;] comitantur morbi pectoris, & quidem primis annis hujus ætatis termini, adhuc collum morborum vim debet sustinere graviorem. Familiaris est illi angina, rauco, cetera. Progrediente vero hoc termino, peccus ipsum impetus morborum vehementiores experitur. Vexatur namque illud hæmophysi, tussi, respiratione difficili, pleuritide, pthysi, peripneumonia. Ætas virilis, [quæ incipit ab anno trigesimo, & quod excurrit, & progreditur ad annos quinquaginta, & aliquot] abdomen quam maxime, morborum patet insultibus. Hoc namque intervallo, erumpere incipiunt hæmorrhoides, tam cæcæ, quam fluentes; passio hypochondriaca, nephritis, inflammationes ceterarum partium, in abdomine contentarum, calculus renum, dolores lumborum, reliqua. In senectute vero, [qui residuus est terminus vitæ] afficiuntur magis extremitates, & partes infimum locum in abdomine occupantes. Oriuntur mictus cruenti, ulcera vesicæ, affectus podagrici, arthritici, contracturæ, cetera.

§. XX.

Longius essem progressurus, si omnia argumenta, unde quævis ætas, certos ac statos sibi vindicet morbos, tradita jam ab auctoribus, prolixius exponerem; sed sufficiat mihi in præsentem, unicam saltem, e gravissimis, & ponderosissimis, adduxisse rationem. Observationes physicæ nos reddiderunt certiores, incrementum corpori accedere, & omnium primo quidem capiti; hoc namque fieri, positum est omne extra
H 2 dubium,

dubium, in homine, tam in utero, quam extra hunc degente. Hominis enim, in uteri ergastulo adhuc inclusi, caput prius; postea pectus, abdomen, & denique extremitates, perficiuntur, ac formantur. (per princ. de generat. animal.) Eodem modo sese habet homo, qui jamjam luci publicæ est expositus. In infantia & pueritia namque, caput ad debitam magnitudinem perducitur; inde etiam tunc temporis epiphyse osium capitis, naturam apophysium induere incipiunt; dentes formantur, & mutantur, linguaque aliquodammodo evadit fortior. In juventute, pectus, & partes genitales, ad debitam maturitatem perveniunt: Quare etiam tunc evenit, ut vox mutetur; testiculi fecernant semen, & in pube crines erumpant. In ætate denique virili, incrementum abdominis, ejusdemque partium, omnibus numeris absolvitur: Quare etiam in illo termino ætatis constituti homines, maxime autem in abdomine, incipiunt pinguedine repleri, corpusque facere.

§. XXI.

Si vero parti cuidam corporis humani incrementum acciderit, major quoque fieri debet affluxus sanguinis & humorum ad illam partem: (princ. physiol.) Quo major itaque sit affluxus, eo majori gradu vasa, & partes, quæ comitantur, dilatationi patent ac relaxationi. His autem dilatatis & relaxatis, sanguis ibidem facilius potest subsistere; (per princ. pathol.) adeoque illo in loco morbos producere, qui obstructionem, & stasim sanguinis, suam referunt originem, quales sunt inflammationes.

§. XXII.

E membro primo casus, est apertum ac manifestum, ægrotum nostrum, triginta & quinque annos explevisse; adeoque fuisse in ætate virili constitutum. (§. 19.) In (§. 19.) demonstratum est, huic ætati familiares quam maxime esse morbos abdominis. In [§. 20] docui, tunc in primis abdominis incrementum perfici; §. denique [21.] exposui, ob nutritionem, & incrementum tunc temporis majus, majorem fieri

fieri affluxum sanguinis & humorum, ad partes, in abdomine contentas; ideoque facilius ibidem posse subsistere, obstructionemque & stasim efficere; ob relaxationem scilicet, & dilatationem, statu naturali majorem, tum vasorum, tum partis ipsius, quæ incrementum acquirit. Cum autem causæ inflammationum sint, quæ obstructionem & stasim sanguinis in arteriis minimis producant; [§. 9.] has vero efficiant omnia, quæ transitum sanguinis per arteriam minimam retardant [princ. pathol.], hucque præsertim pertineat laxitas vasis, [§. 5. schol.] hæc vero pullulet, ex dilatato plus justo vase, a majori affluxu sanguinis, in hac ætate versus abdomen orto [§. 21.]: patet, ægrotum vi ætatis, etiam inflammationis intestinorum causam, in corpore suo aluisse.

§. XXIII.

Disputatione graviori ab omni tempore eruditi scorbutum excusserunt, & in utramque partem disseruerunt, quemnam morbum accurate loquendo, denotet scorbutum, & quam in re, essentia ejus sit collocanda. Plurimi inamem hanc speciem animo figurarunt, scorbutum consistere in quantitate nimia particularum salinarum, acrium, & viscidarum in sanguine; originemque potissimum trahere, a cibis salitis, fumo induratis; morbumque esse endemium apud illos, qui mare cingunt Balthicum, sibi persuaferunt. Enim vero, illos, qui hoc statuunt, a via aberrare recta, BURCHARDI in *Dissertatione de scorbuto, maris baltici accolis non endemio; nec non in Programmate, de scorbuto septentrionalium*, satis superque ostendit. Majori vero certitudine mihi videtur, illorum sententiam posse vindicari, qui putant, scorbutum esse talem statum sanguinis atque humorum, quo mediante, ille abundat particulis sulphureis, ad glalescentiam, & putredinem pronis; hi vero plus justo viscidiores sunt, & crasiores; unde etiam scorbuticis facile contingunt stases sanguinis inflammatoriæ; quæ vero magis ad necrosin tendunt [BURCHARDI *Disp. antea citata p. 10.*]. Probant hoc symptomata, scorbuticis familiaria, uti sunt cruentationes

tationes oris, & gingivarum, sive stomacace, maculæ rubicundæ, lividæ, aut nigræ crurum, s. scelotyrbæ, ut & maculæ, & ulcera scorbutica. Abundantiam vero particularum sulphurearum, ad putredinem & alcalescentiam pronarum, sanguineorum, scorbuto qui sunt infecti, inesse, probatur, partim ex sanguine, e vena secta emisso, qui colorem præbet summe rubeum, fluiditatemque magnam præ se fert [per experient]; partim etiam ex nocentibus, & juvantibus; dum fuit observatum, optima remedia, quæ scorbuti vim valent infringere, esse acida; qualia sunt acetosa, acetosella, succus aurantium, limonum, citri. Cum parte ex adversa, illa medicamenta, quæ nomine calidorum in Medicina salutantur, effectum plerumque in curando scorbuto, edant noxium: [per princ. pothol]. Unicuique autem, cui vires medicamentorum sunt cognitæ, atque perspectæ, constabit, acida esse optima, quæ copiam particularum sulphurearum in sanguine possunt imminuere, illas obtundere, putredinemque, quæ facili modo oriri inde potest, arcere: Uti & hoc experientia testatur, in morbis omnibus inflammatoriis, quique ex abundantia particularum sulphurearum, in sanguine gignuntur: quales sunt variolæ, morbilli, petechiæ, reliquæ; in quorum morborum curationem SYDENHAMUS spiritum vitrioli commendavit quam maxime.

§. XXIV.

Adductis itaque argumentis, [§. 23.] quæ evincunt, scorbutum consistere in abundantia particularum sulphurearum in sanguine, ad putredinem pronarum, ejusdemque, & humorum nimia visciditate & crassitie; [§. 23.] patet exinde, scorbuto laborantem, facillime inflammatione partis cujusdam, aut internæ, aut externæ, posse affligi. Sanguis enim & humores, quo viscidiores sunt, & crassiores, eo difficilius per vasa, præcipue minima, motu agitantur: Quo majori autem gradu hæc perficiuntur, eo facilius sanguis & humores, in vasis, præcipue minimis, possunt detineri; adeoque statim, obstructionem, & deinceps inflammationem inducere. VERO

vero corporis ægroti nostri fuit scorbuticus (membr. i. casus):
quare igitur contingere potuit, ut intestina ejus inflammatione
fuerint correpta.

§. XXV.

Cachexia est mala qualitas, & malus habitus, partium
carnosarum, & musculosarum externarum, corporis humani.
(princ. pathol.)

§. XXVI.

Causa cachexiæ, est nimia visciditas, & crassities, sangui-
nis atque humorum, atque inde oboriens stagnatio, sive tar-
dior circulatio, aquosi, viscidi, & crassi sanguinis in vasis, quæ
in integumentis, partim sub epidermide, partim etiam in ipsa
cute, suum habent situm.

§. XXVII.

Ægrotus autem noster, cum fuerit cachecticus, (membr. i.
cas.) sanguine etiam aquoso, crasso, & viscido laborasse sit cer-
tum; illas etiam noxas, quæ ex sanguine crasso & viscido, ma-
nant, experiri debuit. Quoniam vero modo, ejusmodi sanguis,
ad inflammationem inferendam sit aptus, jam edocui in [S.24].

§. XXVIII.

Nutritionem corporis humani pendere, a tanta quan-
titate sanguinis, & succi nutritii, quanta ad illam est necessä-
ria, in physiologia docetur. Si autem adest in corpore major
quantitas sanguinis, & succi nutritii, quam ad nutritionem
corporis requiritur, evenit, ut ex illo secernatur pinguedo,
quæ apponitur interstitiis fibrarum, & vesiculis cellulosis (quæ
que ideo, si refertæ sunt pinguedine, nomine vesicularum
adiposarum insigniuntur [princ. anat.]); atque adeo moles
corporis augeatur. Quare etiam illi, qui temperamento gau-
dent sanguineo, quique præ ceteris, majorem quantitatem
sanguinis aleunt, facilius pinguescunt, & molem corporis ma-
jorem gerunt. Quantitas autem major sanguinis, quam quæ
ad nutritionem, & obeundas reliquas functiones partium cor-
poris humani est necessäria, quæque lædit actiones secundum
naturam

naturam, dicitur PLETHORA; hancque, inter reliqua, inducunt quantitas ciborum nimia (per princ. pathol.). Cum vero per membrum primum casus sit certum, ægrotum mole corporis intra sex annorum spatium valde fuisse auctum; quantitatem ciborum illum excessisse, [§. 40.] semper tamen dubia usum esse valetudine; [membr. 1. cas.] consequitur, ut is plethora laboraverit.

§. XXIX.

Est itaque jam explicandum, unde plethora causam inflammationum valeat constituere. 1) *Arteriae, si patiuntur diastolem, plus, quam par est, dilatantur*: Diastole enim arteriarum, originem debet sanguini: [princ. physiol.] Quo major vero quantitas sanguinis in arterias impellitur, eo majori gradu dilatantur; Sanguis autem, quia abundat in plethora, majori copia in arterias irruit, quare hæ, ut plus justo dilatentur, necesse est. 2) *Systole sive contractio arteriarum imminuitur*. Nam systole sive contractio, pendet ab influxu liquidi nervei, in nervos & fibras, [Cap. I. §. 13. & 14.] ex quibus tunicæ arteriarum sunt compositæ (Cap. I. §. 10.). Hæ tunicæ a quantitate nimia sanguinis, quæ in arteriis continetur, majori gradu, quam par est, comprimuntur, ideoque influxus sufficientis quantitatis liquidi nervei impeditur; quo impedito, systole sive contractio arteriarum imminuitur. 3) *Vasa in primis arteriæ minimæ, & laterales, quæ ex extremitatibus arteriarum originem nanciscuntur, plus justo dilatantur*. Nam oriuntur hæ intra fibras, ex quibus compositæ sunt ac constructæ (princ. anat.). Cum vero arteriæ in diastole, ultra statum naturalem dilatentur (num. 1.); hæ dilatatio nimia, majori debet contingere gradu, in earum extremitatibus, & arteriis lateralibus, quæ præterea minori robore constrictionis pollent (§. 6. Schol. 2.): Quo plus hæ sunt dilatatæ, eo majora evadere debent earundem orificia. Quando hæc sunt majora, in illa intrant sanguis, & humores crassiores, atque in illis obstructions, & stases sanguinis, atque humorum efficiunt. 4) *Circulatio sanguinis fit tardior, quam in statu naturali*;

Nam

Nam cum illa fiat celerior, si in arteriis vigeat constrictio fortior, necessario illa imminuitur, si constrictio arteriarum fuerit imminuta.

§. XXX.

Ex dictis itaque [§. 29.] perspicuum esse potest, quomodo contingere possit, ut sanguinis copia atque abundantia, inflammationem excitare, & ita vicem causæ illius sustinere valeat. Namque cum eveniat, ut, si in corpore adfuerit plethora, arteriæ majori gradu, quam in statu naturali, expandantur (num. 1.); hacque nimia expansione systole sive contractio arteriarum imminuatur (n. 2.); extremitates arteriarum, & vasa lateralia plus justo amplientur, & sanguinem & humores crassos exinde in se recipiant (n. 3.); & denique tota circulatio sanguinis evadat tardior, (n. 4.) ea, quæ consequuntur, inde colligenda sunt. Plus, quam par est, a sanguine dilatatis arteriis, tam majoribus, quam minoribus, & vasis lateralibus; major in illis adest quantitas sanguinis, quam illis debet inesse: Quantitas vero sanguinis quælibet, qua arteriæ sunt repletæ, ope constrictiois illarum iterum est expellenda, & ulterius transferenda (princ. physiol.). Cum vero hæc constrictio sit imminuta in arteriis, vi dilatationis nimix, prætereaque arteriæ minimæ, & vasa lateralia in statu naturali etiam constituta, vegeta constrictioe orbata sint (§. 6. Schol. 2.); facile exinde evenit, & evenire potest, ut sanguis in illis valeat subsistere, & obstructionem & statim producere; Id quod accidit facilius, si sanguis & humores sunt crassi & viscosi (§. 24.), tardiorque circulatio sanguinis in corpore peragitur.

§. XXXI.

Dum vero ægrotus noster fuit Plethoricus (§. 28.), & sanguinem & humores crassos, viscidosque in arteriis aluerit (§. 23, 24, 25, 26, 27.); patet ex his, evidentissime, illum inflammationis periculo fuisse obnoxium.

§. XXXII.

Malum hypochondriacum, vulgaris adeo est morbus, ut paucos invenias homines conditionis præsertim ditioris, qui non

non impetus ejus, quamvis sub schemate diversorum morborum debeant sustinere (per experient.). Interim tamen, quamvis hic morbus sit frequentissimus, nihilominus tamen adhuc controversia, circa constituendam essentiam hujus mali, Medicos inter agitur acerrima. Quidam, a STAHLIO præsertim deducti viri, essentiam hujus morbi unice ponunt ac collocant in difficili sanguinis per venam portæ circuitu. Alii vero, hos inter Illustr. HOFFMANNUS, hanc quærendam esse, censent, in atonia ventriculi & intestinorum. Quamvis vero non sit negandum, difficilem circuitum sanguinis per venam portæ, huic malo sæpius ansam præbere, neutiquam tamen ille essentiam hujus morbi constituit, sed tantummodo vices causæ mediatae, ex qua proficiscitur atonia, sustinet. Omnis vero controversia facili negotio poterit componi, si demonstretur, atoniam ventriculi & intestinorum, a difficili sanguinis per portæ venam circuitu posse resultare ac provenire.

§. XXXIII.

Ad causas mali hypochondriaci refertur Plethora, & quæ quoad effectum conveniunt, suppressio hæmorrhagarum naturalium, quales sunt suppressio ac imminutio fluxus menstrui; Suppressus fluxus hæmorrhoidum, & intermissa V. S. Major vero quantitas sanguinis, quam quæ ad functiones competentes, in corpore humano, obeundas, si adest, sanguis ille tardior in circulum fertur, partim ob rationes datas (§. 29. n. 4.), partim etiam quia magna quantitas non tam celeri potest concitari cursu, quam minor quantitas illius: Tardiori itaque itinere permotus sanguis, facili modo evadit crassus, quia ob vasa, a sanguine nimium valde distenta (§. 29.), non sufficienter conquassatur & fluidior reddi potest. Sanguis autem crassus facile stagnat, quia pondus ejus valde est auctum, atque difficulter inde per vasa transit, ac permeat. Si vero sanguis, in corpore qui continetur, fuerit crassus, ejusdemque pondus sit auctum, & tardius agitur, eoque modo facilius stagnet; stagnationes quidem hæc producuntur in abdomine, & illis quam maxime in vasis, quæ

quæ sanguinem ad venam portæ vehunt, quales sunt omnes venæ meseraicæ, venæ gastricæ, splenicæ, pancreaticæ & hæmorrhoidales. Nam in his vasis sanguis difficiliori modo & tardius [si comparatio cum aliis corporis humani vasis instituitur] provehitur, quia etiam, si in statu naturali sit constitutus, crassior est ac crudior. Nam subtilissima ejusdem portio remanet ac secernitur in ventriculo, intestinis, pancreate, ac reliquis [princ. physiol.]; & quamvis etiam in aliis partibus corporis humani, secretiones partium subtilissimarum sanguinis, qui in arteriis invenitur, contingant, adeoque ille ad venas transgrediens sanguis, eodem modo, quo in antea dictis venis, fluiditate sua sit orbatus: Attamen a Physiologiæ Doctoribus jam jam est discussum, quod ille sanguis, qui priusquam ad alias feratur partes, antea ad cor & pulmones pellatur, in illo novo chylo iterum augeatur, in his vero partim condensetur, partim attenuetur. [princ. physiol.] Dum e contrario ille ex visceribus abdominis superiora petens sanguis, crassus & crudus, in hac sua qualitate ad hepar ducitur; ideoque necessario in his vasis tardiori motu progredi debet; quique etiam tardior progressus in his vasis major redditur, quia hæ venæ valvulis destituuntur. (princ. anat.)

§. XXXIV.

Quando itaque a copia & crassitie sanguinis in his vasis tardior oritur circulatio, tunc illa vim suam in primis exferit, mediantibus stagnationibus in abdomine & quidem in vasis & venis ventriculi & intestinorum (anteced.). Stagnatione in his facta, venæ hæ plus justo extenduntur, comprimunt fibras nerveas ventriculi & intestinorum: Qua quidem compressione efficitur, ut sufficiens quantitas fluidi nervei in fibras nerveas nequeat intrare. Cum vero a sufficienti quantitate influxus liquidi nervei, partis cuiusdam solidæ C. H. inter alia tonus & robur pendeat (Cap. I. §. 17.). Hicce vero influxus liquidi nervei in fibras nerveas intestinorum, cum impediatur a compressione fibrarum nervearum, a stagnatione sanguinis in venis ventriculi

culi & intestinorum producta (anteced.) est manifestum exinde, a stagnatione sanguinis in venis ventriculi & intestinorum, atoniam sive relaxationem eorundem posse proficisci. Hocce igitur modo stagnatio sanguinis sive tardior ejus circulatio per venam portæ, atque in ventriculo & intestinis, existere potest causa mali hypochondriaci.

§. XXXV.

Essentiam vero mali hypochondriaci potius consistere in atonia ventriculi & intestinorum, partim e symptomatibus, hypochondriacis familiaribus, partim quoque e facillima symptomatum, hic occurrentium explicatione ac resolutione, hæcce sententia si fuerit stabilita, clarius patescit. Nam si ventriculus & intestina sunt relaxata, illos ex aëre, qui cibis, potuique intermixtus est, procreatos flatus non possunt coercere & expellere; qui igitur intestina expandunt, illisque adherent. Atque sic primus effectus atoniæ sunt flatulentia, aut flatus retenti. Quando autem intestina sunt relaxata, sanguis in vasis non potest juste in circulum ferri: circulatio enim sanguinis adjuvatur a constrictione partium musculo-membracearum, quas inter vasa sunt sita, (princ. physiol.). Ergo atoniam tardior circulatio sanguinis sive stagnatio ejusdem in intestinis consequitur. Porro ob atoniam intestinorum motus peristalticus non rite succedit; ab hoc vero peragitur, & concoctio, & excretio cruditatum (princ. physiol.). Illo autem labefactato, concoctio non rite absolvitur, cruditates majori copia generantur, & debito modo e corpore nequeunt ejici. Ergo cruditates ventriculi & intestinorum fluunt ex atonia. Hæ vero cruditates, secundum differentiam subjectorum, sunt aut mucosæ aut biliosæ, & illæ quando diutius retardantur, evadunt acres & acidæ. Quando cruditates acres & acidæ inter plicas & rugas intestinorum, quas format illorum tunica villosa & nervea, (cap. II. §. 7. schol.) subsistant, excitant spasmos & constrictiones intestinorum, qui efficiunt, ut illa uno loco constringantur, altero autem a flatibus incarceratis

ex

expandantur. Et sic iterum ex atonia intestinorum, flatulentia, stagnationes sanguinis, cruditates & spasmi, oriuntur. Ex his itaque omnia mali hypochondriaci symptomata non possunt solum explicari, quæ primis in viis resident, sed quæ alias quoque partes per consensum afficiunt. Docet pathologia, malum hypochondriacum primo omnium virulentiam suam edere sub costis spuris, **interveniente tensione & compressione**, dum illæ ex atonia **genitæ flatulentia** facilius subsistunt in curvaturis, quibus est **colon instructum** (cap. II. §. 13). Huc accedit, quod colon non **ubique** servet æqualem diametrum. Proveniunt ergo hæc symptomata a retentione flatuum in colo, & inde orta illius expansione. Veritas hujus asserti ex eo patet, quia symptomata hæc levantur, rudibus ac flatibus supervenientibus. Intestinis accidunt 1] Borborygmi, quando flatus ex parte intestini expansi, in contractam peluntur, 2] Crebriores colicæ, modo biliosæ, mucosæ modo, a cruditatibus ejusmodi, (anteced.) originem trahentes, modo sanguinæ, a stagnatione sanguinis in intestinis (anteced.) enatæ; 3] Obstructiones atque siccitates alvi, quæ partim ab atonia intestinorum, (anteced.), partim a spisso sanguine, & inde pendente minori secretionem liquoris intestinalis oriuntur. 4] Diarrhœæ, quando congestæ cruditates fermentescere incipiunt; intestina stimulant, & copiosorem affluxum humorum ad intestina excitant. Ventriculus identidem sese habet male; Nam adest modo appetitus inordinatus, fortis modo, si multæ in illo subsistunt cruditates acidæ; modo is imminuitur, quando cruditates mucidæ peccant. Adest nausea, contentæ vomendi; præsertim, quando ægrotus adhuc est jejunos, & contentæ in ventriculo cruditates evadunt acres; expansiones ventriculi, a flatibus profectæ; Cardialgia, continua pressio ventriculi, partim a stagnatione sanguinis, partim flatibus, partim cruditatibus, contracta. Ad quæ symptomata in quibusdam adhuc accedunt vomitus actuales, cum quibus conjuncta est interdum excretio materiæ, quæ gignitur, ex

cruditatibus biliofo-acidis; ructus quoque acidi amarulenti, ab iisdem oriuntur cruditatibus. In renibus etiam in plerisque constrictio observatur spasmodica, ob nexum plexus renalis cum stomachico & meseraico, (cap. II. §. 24.). Hæcque constrictio sentitur modo in tubulis urinaris; unde urina redditur aquea, pallida, dilata, exigua; in partibus membranaceis renum modo, unde nephritis spuria, dolores, calculum mentientes, ab ipso tamen probe dignoscendi.

§. XXXVI.

Si autem hæc symptomata evadunt fortiora, & vasa sanguifera in abdomine & intestinis validius constringuntur, congestiones accidunt humorum ad pectus & superiora, indeque oriuntur palpitationes cordis, ob spissitudinem sanguinis conjunctam, accedente præsertim motu paulo fortiori; asthma sanguineum; vertigo & obnubilatio oculorum, susurrus aurium; Quæ omnia symptomata a copiosiori sanguinis affluxu ad caput resultant. Porro somnus subsequitur inquietus, & mœstitia perpetua, cum præcordiorum angustia juncta, a difficili spissi sanguinis per cerebri, vasa circuitu oriunda. (princ. pathol.)

§. XXXVII.

His itaque antea constitutis, redditur apertum, qua ratione malum hypochondriacum inflammationis causa, præcipue intestinorum, possit existere. Nam 1) Hypochondriacorum sanguis est crassus & abundans (§. 33. & 34.). Valet itaque inflammationem inferre ex rationibus in §. 24. 29. & 30. subministratis 2) Sæpius spasmis afficiuntur intestina, malo hypochondriaco, laborantium, (§. 35.). Spasmi vero ea est conditio, ut pars illa, quæ afficitur spasmo, nimium constringatur (princ. pathol.). Constricta nimium parte quadam solida corporis humani, cujus compositionem ingrediuntur arteriæ, præsertim minimæ, quales sunt in intestinis, (cap. II. §. 23.); arteriæ illæ comprimuntur; his compressis, sanguis ex illis ulterius non potest ferri, sed in illis obstructionem & stasim concipit,

concipit; hæ vero causas inflammationum in se continent. 3) Atonia ventriculus & intestina laborant. Quanam autem ratione, laxitas partium solidarum in numero causarum inflammationum sit collocanda, exposui (§. 21, 22, 29, & 30.)

§. XXXVIII.

Cum autem ægrotus noster malo hypochondriaco fuerit vexatus, [membr. i. casus] facile quoque impetus inflammationum in primis intestinorum potuit experiri. [§. 37.]

§. XXXIX.

Cibi, de quibus summus omnium rerum conditor ac moderator hominibus prospexit, ad corpus eorum conservandum, & ad illa, quæ secretionibus & excretionibus sunt amissa, restituenda, equidem sua natura corpori non sunt noxii; verum si non in quantitate, ordine & qualitate modus eorum tenetur, vires acquirunt, corpori humano quæ struunt insidias. Quantitati eorum si non iusti limites præfigantur, corpori eadem noxas minatur, sive modum quis excesserit, sive vitio implicitus contrariò. Si autem cibi non decenti tempore assumuntur, vel decenti mora, uti fit, si cibi iusto citius se excipiunt, aut illo capiuntur tempore, quo cibi non sumus adfueti, tunc cibi peccant ordine. Ex qualitate ciborum damnum in corpus humanum redundat, si illa ingeramus, quæ sunt nimis viscida, crassa, dura, acida, reliqua. Si autem hisce tribus modis, rationem ciborum fuerimus transgressi, cibi aut ventriculo & intestinis, in quibus omnium continentur, [princ. physiol.] aut sanguini & deinde toti corpori, si cum chylo uti fit [princ. physiol.] sanguini admisceantur, vim inferunt.

§. XL.

Ægrotum vero nostrum omnia tria illa ciborum genera supergressum fuisse, primum casus membrum testatur. Nam 1) quod attinet ad quantitatem, illam hanc excessisse illum, constat, dum tempore diurno & nocturno, lac & reliqua, cepit ac hausit; inde quoque est factum, ut 2) ordinem ciborum capiendorum turbaverit, nec iusti temporis legibus adstrinxerit.

Denique

Denique etiam ciborum seligendorum rationem habuit nullam. Etenim lac modo dulce, acidum, crassum, variaque genera lacticiniorum fumsit, sed durum etiam, atque acidum ciborum genus, ei fuit in deliciis (per membr. i. casus).

§. XLI.

In singula itaque eum in modum, quem in § præcedenti tradidi, examen instituiam, noxas, quæ ex abusu illorum in ægrotum nostrum redundarunt, expositurus, causasque inflammationis, quæ ægrotum infestavit, ostensurus.

§. XLII.

Cibi copiam, sive cibi quantitatem excedentes, actionem ventriculi, sive illius tonum imminuunt, illum relaxant; quia ventriculus ultra modum, non solum a cibis in illo contentis, sed etiam ab aere, illis incluso, extenditur. Si ventriculus ultra modum est extensus, atque ideo fibrarum, ventriculum componentium, longitudo est facta major, comprimuntur interjacentia vasa sanguifera & nervi; his compressis, imminuitur sufficiens influxus sanguinis & liquidi nervei, unde oritur atonia. Quando autem ventriculus atonia est affectus, & relaxatus, cibi, qui denuo capiuntur, non possunt rite solvi; Nam hæc solutio pendet potissimum a constrictione fibrarum ventriculi (princ. physiol.); solutione autem ciborum non sufficienter facta, chylus evadit crassus & crudus, quique tali fluiditate, quali debebat, non gaudet. Neque in eo partes viscidæ decenti modo a se invicem sunt separatæ. Ejusmodi autem chylus [anteced.] non solum valet in glandulis, quæ in mesenterio inveniuntur; [princ. anat.] subsistere, sed etiam sanguis, qui ex hocce chylo generatur, est crassus & crudus.

§. XLIII.

Noxæ itaque tales ex nimia ciborum quantitate enatæ, in corpus ægroti nostri suas dimiserunt vires, quales ex sanguine crasso & viscido proveniunt. Modum autem, quare sanguis crassus & viscidus inter causas, ad inflammationem producendam aptas, locum occupet, jam docui (§. 26.)

§. XLIV.

§. XLIV.

Cibi autem, si justo citius sese excipiunt, cocti miscentur cum nondum coctis, imo novus chymus, dum novis adhæret cibis, impedit resolutionem; quia menstruum ventriculi per tale fluidum nequit penetrare; hinc ab istis diluantur, & simul in massam sanguineam transferuntur; unde sanguis redditur impurus, crassus, non alimentarius; partes non coctæ in extremis vasibus subsistunt, eademque obstruunt & corrumpunt.

§. XLV.

Eodem itaque modo, quo sanguis crassus & impurus, dicta in [§. 44.], ad causas inflammationum referri possunt.

§. XLVI.

In nimis amplam molem præfens scriptionis genus excresceret, si in eruendis lactis proprietatibus, iisdemque recensendis, operam atque studium collocarem. Sed sufficiat mihi, generatim indicasse, lac, & quidem dulce potissimum, locum obtinere inter optima alimenta, quæ corpus humanum valent nutrire, si quidem in illo capiendo delectus instituat, nec nimia assumatur quantitate, & discernatur habitus atque constitutio corporis, illius, eo qui fruitur. Sin minus hæc probe observentur, lac naturam plane induit alienam, corporique damnum infert. Ita namque, quod attinet ad delectum, circa assumptionem lactis instituendum, de hoc inter omnes convenit, lac dulce, sive fuerit asinum, sive caprinum, aut vaccinum, ut & serum lactis; omnium maximam vim ad corpus nutriendum, imo etiam ad morbos, alias quidem inexpugnabiles, aut solum exhibitum, aut cum aquis mineralibus mixtum, arcendos, ac contundendos conferre. E contrario autem alia lacticiniorum genera, qualia sunt lac coagulatum sive crassum, acidum, & alia e lacte parata, alio longe modo sunt constituta, & facillime corpori possunt esse fraudi. Quantitate autem nimia si lac adhibeatur & usurpetur, non solum noxium erit, e rationibus, de ciborum nimia quantitate suppeditatatis

K

[§. 42.]

[§. 42.], sed illud etiam nimis diu in ventriculo contentum, ob atoniam, ex nimia quantitate lactis ventriculo ingesti, inductam, evadit acidum, coagulatur, reliquæque massæ; quæ adhuc in ventriculo mansit, eodem modo labem infert; e quibus omnibus varia mala inducuntur. Præsertim verò exinde generatur chylus crassus, crudus, viscidus; ex quo postea eodem modo comparatus sanguis gignitur. Quod denique concernit habitum atque constitutionem corporis illius, qui lacte illud nutrit, de hoc jam HIPPOCRATES suam interposuit sententiam: *Lac præbere capite doleantibus, febriculosis, & quibus hypochondria elata sunt ac murmurantia, & sterculosis malum; malum istidem, quibus biliosa dejectiones, febres acuta, & copiosa sanguinis evacuatione facta est, cetera; in Aphorism. Sect. V. Aphorismo LXIII.* Porro etiam alii vetustioris ætatis Medici, scilicet, DIOSCORIDES *Lib. II. Cap. LXIV.*, AVICENNA *Lib. IV. Fen. VI. Tr. II. §. 96.*, BALLONNIUS *Lib. II. Epidemior, pag. 21.* aliique, illa quæ circa hanc rem scitu sunt necessaria, tradiderunt. In primis autem lactis usus suspectus est & noxius 1] Illis, qui ventriculum gerunt imbecilem, quia ob remissum robur & tonum illius, lac non sufficienter potest solvi, atque e ventriculo expelli; unde illud, in eodiuus hærens, coagulatur, atque acidum & acre evadit. Imo si ex ventriculo demum ad intestinum duodenum defertur, ibique succo bilioso commiscetur, naturam plane corrosivam & acrimoniam summam induit; intestinorum tunicam nervam arrodit, efficitque, ut non solum tormina cum tenesmo, ventrisque inflationes, proveniant, sæces cum dolore, alvi arrosione & pruritu secedant, corpus lassetur; sed etiam, quia in ventriculo diutius detinetur, robur ejus adhuc magis immittuat. Unde anxii in præcordiis resultant dolores, chylus redditus vitiosus, crassus, acidus & viscidus, sanguisque ex tali chilo genitus, pariter ac chylus paratur crassus & viscidus. 2] Noxa e lactis usu imminet illis, qui malo sic dicto hypochondriaco detinentur. Nam in his ob plane turbatum excretionis alvine, a spasms & copioso flatuum proventu negotium, plures cruditates acida ventriculo ingenerantur,

gus,

qua, cum lac eo delatum, promte coagulant & precipitantur, molestissimaeque afferunt symptomata. Sunt verba Illustr. HOFFMANNI in Dissert. de Seri lactis virtute longe saluberrima; cum quibus conferenda ejus Med. system. Tom. II. p. 381., in qua mala illa, quæ ex assumptione lactis, in hypochondriacis oriuntur, pluribus recensentur. In primis autem exinde originem trahunt flatulentia intestinalium & obstructions alvi, ut & illa mala, quæ num i. hujus §. recensui.

§. XLVII.

Ægrotus autem noster, cum omnia in [§. 46.] allata neglexerit, & in lacte capiendo delectum haud inflicuerit, dum lac dulce, acidum, crassum, aliaque lacticiniorum genera, non solum ingesit, sed etiam vice potus hausit, [membr. i. cas.] in usu lactis quantitatem debitam non observaverit [§. 42. n. 1. & 2.]; ne habitus atque constitutionis corporis sui rationem habuerit, dum malo cum hypochondriaco habuit consistari, [membr. i. cas.] adeoque atonia non solum ventriculi, sed & intestinalium laboravit [§. 35.]; non potuit non, ex assumptione lactis, in varias calamitates, intuitu valetudinis suæ conjici, illaque sustinere mala quæ in [§. 46.] adumbravi.

§. XLVIII.

Illas vero noxas, quæ præcipue ex lacte crasso & acido, in corpus humanum vires suas exercent, in (§. 50. & 52.) recensibo, quia ægrotus noster durum etiam, atque acidum ciborum genus in deliciis habuit. (membr. i. cas.). Cibi autem duri, & crassi, quam maxime inter se conveniunt; præterquam quod gradu differant, dum cibi duri majori id gradu efficiunt, quod crassi, (princ. pathol.). Acida identidem, unam eandemque qualitatem retinent, & tantummodo in eo a sese discrepant, quod quædam sint mitiora, quædam fortiora; attamen effectus illorum est idem; nam similitum similis est ratio. Interim tamen etiam illa, quæ in (§. 47.) generatim de noxis, ex lactis intempestivo usu quæ fluunt, jam docui, ad lac & acidum & crassum, possunt applicari; & quidem partim respectu quantita-

tis, partim etiam intuitu habitus ac constitutionis corporis. Quibus adhuc addendum, quod lac acidum & crassum, majori efficacia illa mala augeat, si intempestive illud adhibeatur. Est namque lac crassum difficilioris concoctionis, acidumque habet conjunctum: eademque est ratio lactis acidi. Hoc enim si quis assumit, qui ob constitutionem corporis sui jam cruditates acidas in ventriculo habet contentas, atque atonia ventriculi & intestinorum, sicuti hypochondriaci, laborat, illud adhuc magis naturam acidi acquirit, adeoque eo citius coagulatur; atque exinde chylus & sanguis crudus, crassus & viscidus perficitur.

§. XLIX.

Cibi crassi, & duri sunt omnes, quorum cohesio major, quam ut a robore, & menstruo ventriculi in chylum decenter possiat mutari. [princ. pathol.]

§. L.

In physiologicis etenim præcipitur, concoctionem ciborum quam maxime adjuvari, partim ope actionis ventriculi, vi cujus cibi discontinuantur, conteruntur, comprimuntur; partim etiam auxilio menstruorum ventriculi, qualia sunt saliva, liquor gastricus, quæ partes ciborum contusas, & discontinuatas, solvunt, fluiditatemque debitam illis largiuntur. Quando autem cibi ad ventriculum deferuntur, qui sunt crassi & duri, quorumque partes magna vi inter se cohærent, robor ventriculi & menstruorum non est sufficiens illis solvendis atque concoquendis: Unde in ventriculo & intestinis remanent cruditates, chylus, ex iis elaboratus, non redditur satis fluidus ac tenuis, sed crassus est & viscidus. Quare stagnat ille in glandulis meseraicis, & producit obstructions in iisdem, totamque sanguinis molem crassam ac viscidam efficit; unde cachexia inducitur.

§. LI.

Ægrotus noster, lacte crasso & cibus duris usus, [membr. i. cas.] insultibus malorum, (§. 50.) commemoratorum, non potuit non patere, §. LII.

§. LII.

Cibi acidi, parciore quantitate sumti, non nocent, sed juvant digestionem: Excedentes vero, & ab iis assumti, qui ventriculo premuntur imbecilli, inque quibus succi facile coalescunt, quales omnium sunt maxime hypochondriaci, hujus generis cibi, excretiones retardant, chylum præcipitant. Sanguis igitur & lymphatici inspissantur humores, atque coagulantur; viscera & glandulæ ad obstructions disponuntur, conflinguntur vasa extrema & roduntur. Imo si sibi acidi cum biliosis succis commiscentur, valde corrosivam & virulentam naturam induunt, adeo, ut nerveas ventriculi & intestinorum tunicas, exquisitissimæ alias sensationis, arrodant, ac vellicent. Horum vero noxas optime MARTIANUS, Commentario in Hippocratem p. 387. huncce descripsit in modum; *Et profecto a copioso acido, ut palam est in hypochondriaco, morbus melancholice nascitur, somnus absurdus ac vanis imaginibus turbatur; animus continua tristitia atque metu concutitur, cardialgia quoque, frequens vomitio, ardor, soda, continuæ eructationes, animæ defectio, circa præcordia anxietas; alvi quoque crebrior defæctio; vel cholera etiam frequentissime inde suam trahunt originem.*

§. LIII.

Indulsi autem ægrotus noster nimium acidis, lacti scilicet acido, & cibus acidis [membr. i. cap.]. Quare etiam corpus vitiauit, atque valetudinem suam, illis in (§. 52.) recensitis malis exposuit.

§. LIV.

Si autem omnia illa, quæ hæctenus de ciborum illo genere, quod ægrotus noster in usum corporis alendi convertit, a §. 46. ad 52. sum commentatus, intueor, eaque mala, quæ exinde in corpus eius redundarunt, quæque simul in unoquoque §. indicavi, curatori æstimatione metior, merito sic animum induco meum, esse illa in numerum causarum inflammationum referenda. Jam vero non in omnia inquiram mala, nec, qua ratione illa causam inflammationum constituerent valuerint, ostendam, sed tantummodo quædam ex illis deprimemus.

K 3

§. LV.

§. LV.

De lacte enim dulci (§. 46.) docui, 1] Illud, si nimia quantitate usurpetur, vitiose resolvitur in ventriculo, indeque evenire, ut non chylus solum, sed & sanguis efformetur crudus, crassus, viscidus. 2] In eodem §. (n. 1.) noxas illas recensui, quæ gignuntur, si lac capiatur ab illo, qui ventriculo vexatur imbecilli, quique pariter chylum, sanguinem crassum, & aquosum suo in corpore exinde gerit. Prætereaque iis adhuc accidunt varia mala; inter quæ præcipue, arrosio tunicæ nervæ, tormina, & inflationes ventris eminent. 3] Eodem denique §. (n. 2.) patescunt mala, quæ ex assumpto lacte hypochondriacis eveniunt. Sunt eadem, quæ in antecedentibus adducta, quo in primis flatulentia intestinorum pertinent.

§. LVI.

Cibi autem crassi & duri, (§. 49.) si multi assumuntur; pariter ex iis generatur chylus & sanguis, crassus, crudus & viscidus, [§ 50]

§. LVII.

Cibi denique acidi excedentes, eodem, quo antecedentia modo ciborum genera, non solum chylum, sanguinem & humores crassos & viscidos reddunt; (§. 52.) sed etiam glandulas & viscera obstruunt, vasaque extrema constringunt, illaque, & tunicam nervæam intestinorum arrodunt (§. 52.) cetera.

§. LVIII.

Omnia itaque, quæ ex prava ægroti diæta sunt profecta mala, in eo conspirant amice, 1] Ut sanguinem & humores crassos & viscidos generint (anteced.). Valent adeo hic rationes, in (§. 24.) de modo, quo sanguis crassus & viscidus, ad inflammationem inferendam aptus sit, exhibitæ. 2] Ut multi spasmi in abdomine, præsertim vero intestinis excitentur. (§. 46. & 52.) Qua ratione autem spasmi inflammationum causæ existant, jam (§. 37.) exposui. 3] Ut intestina relaxentur & a robore suo naturali dejiciantur (§. 46.). Horum itidem aptitudinem ad inflammationem producendam jam explicavi. (§. 21, 22, 29, & 30.)

§. LIX.

§. LIX. *de arteriis*

Peculiarem vero adhuc considerationem merentur arterio tunica nervæ intestinorum, vasorum extremorum, horumque constrictio, a lacte, cum bile mixto, & corrosivo factis; [§. 46.] ut & a cibis acidis excedentibus progenita. Nam tunica nervæ si arroditur, partim hac arrosione nimium constringitur, vasa, quæ copiosissime in illa sunt sanguifera, comprimuntur, quæ compressione facta, sanguis in illis non potest libere in circumferri, sed illa obstruit, & stasin in illis concitat; partim etiam illa fauciantur & vulnerantur, adeoque sanguis ex illis effluit, qui stasin concepit, reliquaque adhuc vasa sanguifera premit, sanguis ille, qui stasin patitur. Unde novæ semper stases sanguinis, & obstructions producuntur. Et hæc quoque sunt rationes nimie constrictionis & arrosionis vasorum extremorum.

§. LX. *de tumore*

In præcedentibus mentio est sæpius injecta, quod ex prava ægroti diæta contingere potuerit, ut glandulæ, quæ in mesenterio sunt sitæ, fuerint obstructæ. Hancce vero obstructionem glandularum meseraicarum re vera in ægrotto nostro esse factam, testatur membrum secundum casus; ex quo patet, illum affectum fuisse tumoribus circa umbilicum duris. Hosce autem tumores duros potissimum fuisse enatos, ab obstructis & induratis glandulis meseraicis, nullus, uti mihi habeo persuasum, erit, qui illud negaverit; siquidem hoc experientia optime corroborat in infantibus, qui atrophia laborant. Nam hæcce inter alia excitatur potissimum ab obstructis glandulis meseraicis, [princ. pathol.] quæque se tunc manifestant tumoribus in abdomine duris, & quidem circa umbilicum maxime conspicuis, [princ. pathol.] Mihi, cum Berolini degerem, videre contigit, in domo ægrotorum communi, vulgo *Charité* dicta, feminam quandam, in cujus abdomine, maxime autem circa umbilicum, deprehendendi erant tumores duri multi, qui demum tractu temporis emollescebant; quo facto, femine illa expirabat. Cadavere illius, post mortem aperto, offendebantur glandulæ meseraicæ pleræque

pleræque exulcerata, alia vero adhuc indurata. Præterea fectiones infantum, atrophia exstinctorum, hæcæ satis manifestant, dum in illorum mesenterio, nunquam non multæ inveniuntur glandulæ induratae. [per experient.]

§. LXI. Cum itaque ægrotus noster senserit tumores circa umbilicum duros, tumores vero circa umbilicum duri sint signa obstructarum & induratarum glandularum mesentericarum; [§. 60.] causæque, quæ hanc obstructionem & indurationem excitare valent, etiam adsint; (§. 42. & 50.) exinde consequitur, hosce tumores duros fuisse glandulas mesenterii obstructas & induratas.

§. LXII. Cum autem intestinorum situs in abdomine ita sit comparatus, illa ut efforment varias circumvolutiones, & in plerisque abdominis plagis sint collocata, (cap. II. §. 1.) mesenteriumque expansum, quædam illorum, præsertim tenuia, sua superficie attingat & obtegat; glandulæ autem multæ, per totum mesenterium sint dispersæ (cap. II. §. 32.); sit inde, ut si glandulæ illæ sint induratae atque obstructæ, hæc sua duritie intestina illa, quæ mesenterium attingit & tegit, externe premant, hacque compressione efficiant, ut vasa sanguifera, præsertim vero arteriæ minimæ, in illis pariter comprimantur, sanguinis cursus in illis retardetur, illa obstructantur, stasisque illius in illis resuletur.

§. LXIII. Dum vero compressio vasorum sanguiferorum, in primis minimorum externa, a tumore duro facta, sit causa eorundem obstructionis (§. 5. Schol.); & staseos (§. 6.): Cursus autem sanguinis in arteriis minimis sublati, earundemque obstructio & stasis in illis producta, sit causa inflammationis (§. 10.). Compressio vero hæc arteriarum minimarum in intestinis, adeoque earundem obstructio & stasis sanguinis in illis progenerica, a tumoribus circa umbilicum duris, in ægrotto nostro conspi-

conspicuis, quique fuerunt glandulæ mesenterii induratæ [§. 61], cum fuerit inducta, patet etiam, ægrotum nostrum, ob glandulas mesenterii induratas & obstructas, periculum inflammationis intestinorum subiisse.

§. XLIV.

Hæc mihi meditati, incidit in mentem, esse Anatomicorum quosdam, qui fovent sententiam, in peritonæo, eodem, quo in mesenterio, modo, reperiri multas glandulas. Consultatur CASSEBOHM in *Method. secandi*, GARENGEOT in *Splanchnologia* p. 172, 173, 174, & 175; qui etiam ex celebri Anatomici Anglicani, CHELSELDENII *Anatomia* refert, illum in cadavere feminæ, hydrope consumptæ, invenisse peritonæum, crassitie tres pollices æquans, multisque glandulis induratis obfessum. Erroris itaque me posset quis arguere, quod tumores illos duros, quos ægrotus circa umbilicum sensit, solos pro glandulis mesenterii obstructis & induratis reputaverim; cumque peritonæum super intestina sit expansum, illaque tegat & circumvolvat, [cap. II. §. 29.] totaque superficie sua illa attingat; eodem potuisset accidere modo, ut tumores circa umbilicum ægroti nostri duri, glandulæ etiam peritonæi potuerint esse induratæ, quæ intestina itidem & vasa sanguifera, præsertim eorundem arterias minimas, vi suæ duritiei comprimere, & obstructionem, stasique sanguinis in illis producere potuissent.

§. XLV.

Verum enim vero, quia glandulas in peritonæo adhuc multi negant, inter quos præcipue eminent HEISTERUS in *Anatomia Part. II. pag. 54*; ego quidem in inquirenda veritate: Num inter tumores illos duros etiam existerint glandulæ peritonæi induratæ, nolui esse prolixior; siquidem majori etiam certitudine, argumentis, tam ex experientia, quam ratione, petitis, potest vindicari, tumores, si qui sentiuntur in abdomine, præsertim autem circa umbilicum, duri, esse habendos pro glandulis mesenterii obstructis & induratis. [§. 60.] Interim
L
tamen

tamen nolo negare omnino, tam existentiam glandularum in peritonæo, quam etiam earum indurationem, concedens, contingere potuisse, ut inter tumores illos duros, glandulæ etiam peritonæi induratæ fuerint offendendæ; quæque eodem, quo dixi, modo in [§. 60. & 61.] inflammationis intestinorum causa, in ægrotò nostro valuerint existere.

§. LXVI.

Illum, quem ægrotus noster sensit, pedum tumorem, [membr. 1. casus] ex difficili sanguinis crassi & visceridi, in vasis sanguiferis contenti [per anteced.] ex pedibus ad superiora ascensu, ejusdemque stagnatione in illis, provenisse, existimo. Siquidem experientia manifestatur, homines cachexia laborantes, quæque a sanguine crasso & viscido generatur [§. 26.], plerumque complicatos habere tumores pedum oedematofos. Fuit autem ægrotus noster cachecticus [membr. 1. casus]: Ergo tumor ille pedum oedematofus cachexiæ & stagnationi sanguinis & humorum, in vasis pedum, suam debet originem.

§. LXVII.

Tum autem ex his, quæ in (§. 66.) de tumore pedum ægroti nostri oedematoso, tum etiam ex illis, quæ in (§. 60, 61, 62, & 63.) de glandulis mesenterii induratis in medium atruli, jam iterum patet veritas dictorum in antecedentibus, ex prava ægroti diætâ fuisse factum, ut non solum chylum crassum & viscidum, sed eodem quoque modo comparatum sanguinem, sibi contraxerit.

§. LXVIII.

Nocentia denique & juvantia, majorem dictis in antecedentibus fidem possunt etiam conciliare; siquidem illis, quibus vires medicamentorum sunt perspectæ, notum est & cognitum, fontium medica qualitate luxuriantium, eam esse virtutem atque indolem, ut non solum secretiones & excretiones, si illæ in corpore humano a statu naturali sunt dejectæ atque turbatæ, iidem in ordinem redigant, atque ad statum naturalem reducant, sed robur etiam atque tonum ventriculi & intestinorum, restituant; sanguini crasso, & viscido, iterum fluidi-

fluiditatem suam naturalem concilient; & obstructions viscerum & glandularum referent. Elixiriorum porro visceralium, & medicamentorum balsamicorum, in eo sese virtus exserit, ut robor ventriculi atque intestinorum instaurent, hisque efficiant, ut non chylus solum, & bonus etiam sanguis generetur; excretio alvi rite procedat, & obstructions viscerum & glandularum tollant ac removeant (princ. de mat. med.)

§. LXIX.

Ægrotò autem nostro cum fons medicatus Sagardienfis, & usus elixirii visceralis, tulerit levamen, fanitasque, quamvis vacillans, post illorum usum quodammodo redierit (membr. III. cas.); exinde elucescit, eum etiam illis malis, quæ horum usu mitigantur, fuisse subjectum.

§. LXX.

Quamnam speciem diarrhoëæ, auctor historiae morbi, sub verbis, *diarrhoeæ putridæ ac malignæ* comprehendat, mihi equidem non satis constat. Evolvi hac occasione multa scripta Practicorum, puta FORESTI, SYDENHAMII, LOMNII, ETRMULLERI, HORSTII, BOERHAVII, HOFFMANNI, NENNERI, ceterorum; verum in nullo mihi licuit invenire, speciem quandam diarrhoëæ, quæ vocetur putrida maligna. Ex aliis autem casus verbis, mens auctoris quodammodo clarius circa hanc rem manifestatur: partim hisce, *alvum effluxisse largius, & materiam ejectam, colorem præ se tulisse fuscum & odorem sparsisse terretimum*; partim etiam e membro nono casus, in quo inveniuntur verba, *diarrhoeæ putridæ biliosæ impetum non plane sisti potuisse*. Ex hisce itaque, simul sumtis, sequitur, ut materia illa, vi diarrhoëæ, quæ ægrotum nostrum infestavit, ejecta, composita fuerit e bile, justo majori quantitate ad intestina delata; & materia quadam putrida, quæ sine dubio, ab arrosis & sauciatis vasis sanguiferis tunicæ nerveæ & villosæ intestinorum, profecta a mala ægroti diætâ, in primis autem a commixtione partim bilis cum lacte in intestino duodeno, acri atque corrosivo facta (§. 46.); partim etiam ab abusu ciborum acidorum, (§. 52.)

originem duxit. Quibus factis, vasa sanguifera intestinorum arrosa fuerunt ac vulnerata, sanguisque in illis contentus, & vi cordis & arteriarum ad ea delatus, in cavum intestinorum effluxit, ibidemque stasin concepit. Sanguis autem stasi expositus nisi iterum tollitur, putredinem concipit (princ. pathol.). Putredine correptus sanguis, putridum & terribilimum spargit odorem, nigricantemque & fuscum induit colorem (princ. pathol.). Cum vero non solum a lacte, bili admixto, & corrosivo facto, nec non a cibis acidis excedentibus, vasa intestinorum sanguifera faucientur, ac vulnerentur, sed tunica etiam intestinorum nervea vellicetur (§. 46. & 52.); hæc contingit vellicatione, ut fibræ nerveæ intestinorum nimium irriterentur, & constringantur; quibus nimium constrictis & irritatis, motus intestinorum peristalticus augetur; constrictio & dilatatio intestinorum redditur celerior & præternaturalis, motusque sanguinis & humorum, in primis autem bilis, majori copia ad intestina determinatur. Si autem intestina sæpius & fortius constringuntur & relaxantur, ea, quæ in illis sunt contenta, majori vi & efficacia propulsa, e corpore eliminantur. Sanguis vero, qui ob vulnerata vasa sanguifera intestinorum, in cavum illorum effluxit, ibidemque stasin est perpeffus, (anteced.) ut & bilis majori copia ad intestina delata, (anteced.) illa fuerunt, quæ intestina præter alia continuerunt; Ergo hæc etiam per fortiorem & frequentiore constrictio & relaxationem intestinorum, ex his sunt expulsa. Quia autem ob magnam copiam succorum corrosivorum & acidorum, in intestinis contentorum, (§. 46. & 52.) in ægroto nostro sit factum, ut forte multa partim vasa sanguifera minima in intestinis fuerint vulnerata; partim etiam ob fortissimam vellicationem tunicæ nerveæ intestinorum, illa ad majorem constrictio & relaxationem sint incitata; & denique ob continuum affluxum bilis, quæ itidem valet vasa sanguifera intestinorum arrodere & fauciare, tunicamque nerveam vellicare; diarrhoea illa, nostrum quæ afflixit ægrotum, adeo fuit contumax, ut omnium medicamentorum vires excesserit longissime.

§. LXXI.

§. LXXI.

Multis itaque ex rationibus, potest diarrhœa causis illis accenferi, quæ inflammationem in intestinis valent producere. Nam 1] evenit, ut ob fortiorem intestinorum constrictionem & relaxationem, in diarrhœa in intestinis concitatam, [§. 70. & princ. pathol.] vasa sanguifera, præsertim vero arteriæ minimæ intestinorum, iusto frequentius comprimantur, hacque compressione frequentiore & fortiore, sanguis facilius & frequentius in illis obstructionem, & stasim illius producat; 2] ut intestina tono suo priventur, & laxitatem patiantur; si diarrhœa, uti in ægroto nostro accidit, [per casum] perduret diutius, (princ. pathol.). Rationibus autem reddendis, cur pars quædam solida, laxitate laborans, facile inflammationi pateat, jam quidem possum superfedere, cum illas (§. 21. 22. 29. & 30.) dederim expositas: 3] Ut ob fortiorem constrictionem intestinorum, sanguis ex faucibus ac vulneratis vasis sanguiferis majori copia exprimat, atque expellatur; qui reliqua insuper vasa sanguifera premit, & hac pressione efficit, ut semper novæ obstructions & stases sanguinis in illis enascantur: 4] Ut ob continuum & majorem affluxum bilis, vasa sanguifera in intestinis a bile vulnerentur; sanguis effluens stasim concipiat; sanguis, stasim passus, reliqua vasa sanguifera premat, novasque propterea obstructions & stases illius gignat; partim etiam tunicam intestinorum nerveam vellicet: Unde intestina sæpius & fortius constringuntur; qua constrictione in vasis sanguiferis intestinorum novæ obstructions & stases efformantur.

SCHOLION.

Bilem autem valere vasa sanguifera intestinorum arrodere, & fauciare, experientia testatur. Nam si diarrhœa quædam biliosa sæviat longius, sanguis simul excrementis est internixtus. Sententiæ vero, quod bilis scilicet sit apta, ad fortiorem constrictionem & relaxationem intestinorum promovendam; pariter majorem lucem accendit observatio, diarrhœam quandam sæpius excitari, a majori affluxu bilis versus intestina; uti cernitur in illis, quorum animus ira inflammatur vehementius.

§. LXXII.

Ægrotus autem noster, cum diarrhœa putrida & biliosa fuerit affectus, (membr. 4. & 9. cap. ut & §. 70.); intelligitur rationibus de his suppeditatis (§. 71.); quæ modo vi diarrhœæ periculo inflammationis intestinorum potuerit subijci.

§. LXXIII.

Aër frigidus, & frigus, transpirationem insensibilem, tam in pulmonibus, quam in cute imminuunt, [qua imminuta particula serosæ salino-sulphuræ, alias per transpirationem e corpore exeuntes, retinentur ac sufflaminantur;] massam sanguineam condensant; motum ejusdem tardiozem; cohesionem partium quarumvis majorem, & constrictionem fibrarum externarum corporis humani, reddunt atque efficiunt. Unde sanguis & humores ab ambitu corporis ad interiora urgentur, præsertim vero sanguis ad illas partes, quæ laxitate statu naturali majori valent, propellitur.

§. LXXIV.

Frigus itaque valet, inflammationis causa existere; 1) ob transpirationem insensibilem suppressam, & inde copiam particularum salino-sulphurearum in sanguine adauctam. Nam, his in sanguine multiplicatis, ille partim justo crassior evadit, & hoc modo, ob rationes, de sanguine crasso, ad inflammationem producendam apto, in medium allatas (§. 24.); inflammationis causa reputatur. Partim etiam, quia sanguis multis particulis salino-sulphureis scatens, partes solidas in primis sensationis acutæ, cujus indolis sunt intestina, & vasa sanguifera minima præsertim, vellicet, & ad constrictionem statu naturali majorem irritet. Quare frigus eodem modo ad causas inflammationis referri potest, quo spasmus (§. 37.) & constricção intestinorum frequentiores sunt ac fortiores. (§. 71.) Denique vero etiam ob majorem redditum numerum particularum salino-sulphurearum, & inflammatoriarum sanguinis, transpiratione insensibili suppressa, frigus inflammationem potest excitare; Nam si hæc majori copia in sanguine adsunt, reddi-
tur

tur is inflammatorius, & impurus, quare ille in arteriis minimis facillime subsistit, cum illis cohæret, in illisque stasin concipit. Teste enim experientia, hyeme, & quando vis frigoris adflat acrior, adeoque transpiratio insensibilis sublata est, frequentius grassantur inflammatorix febres, quo referas pluritudinem, peripneumoniam, reliqua. 2] Potest vis frigoris inflammationem concitare, ob condensationem massæ sanguineæ, motumque ejusdem tardiorem. Massæ enim sanguineæ condensatæ, pondus augetur, & evadit sanguis crassior. Valet itaque tunc inflammationes inferre; ob rationes in (§. 24.) de sanguine crasso, ad inflammationem producendam apto, subministratas. Si autem massa sanguinea tardius fertur in circuitum, eo facilius in arteriis minimis potest subsistere, ibidemque stasin, & obstructionem suscitare. 3] Lisse potest frigus causa inflammationis, ob constrictionem fibrarum externarum corporis humani, & inde oborientem sanguinis & humorum ad interiora retrocessionem. Cum vero ex hac eveniat, ut quasi temporanea plethora in corpore excitetur humano, siquidem tunc major in vasis internis corporis humani adest quantitas sanguinis, quam adesse debebat; ex iisdem rationibus, quas de Plethora, ad inflammationem producendam idonea, (§. 29. & 30.) dedi comprobatas, frigus inflammationum causa est habenda. Cumque præterea sanguis in frigore quam maxime propellatur in illas partes, quæ laxitate statu naturali majori, laborant; hæcque in ægrotis nostris præcipue fuerint intestina, partim vi ætatis, (§. 26, 22, 23.) partim vi mali hypochondriaci, (§. 35, 36, 37, & 38.) partim vi diarrhœæ [§. 70. & 71.]; eo facilius intestina ejus, præcipiti inflammationis periculo fuerunt circumventa.

§. LXXXV.

Ægrotus autem noster, cum frigori acriori sese commiserit, atque exposuerit, dum iter glaciale trium miliarium instituit, [membr. 4. cas.] ob frigus, in hoc itinere quod est perpeffus, in inflammationis, in primis intestinorum, sese intulit discrimen, [§. 74.] Accedit, quod frigus abdomini, præsertim intestinis, valeat pestiferam plagam infligere. (HOFFMANNI *Med. System.* Tom. I. pag. 3 p.)

§. LXXXVI.

§. LXXVI.

Affectus animi, inter ea esse ponendos ac collocandos, quæ nomine causarum, morbos producere valentium, insigniuntur, in pathologia generali non solum ab artis salutaris Doctoribus, firmis atque inconcussis rationum ponderibus, stabilicum est, sed experientia etiam quotidiana, rationibus istis auxiliatrices quasi præbet manus. Inter omnes vero affectus animi, nullus majori vi in corpus humanum sævit, atque furorẽ suum effundit, quam iræ motus concitior. Hanc insequitur enim vehemens admodum partium nervoso-muscularium contractio: Totum inde nervorum systema celerrime commovetur; systole cordis, eique annexorum vasorum, tum arteriosorum, tum venosorum, & tonus partium fibrosarum in universo corpore adaugetur. Unde etiam post iram concitam, motus cordis manifeste augetur; pulsus redditur intensior, respiratio evadit vehementior; sitis, calor, inflatio, & rubor faciei, arteriarum capitis, præsertim circa tempora major pulsatio & intumescencia, oculorum ferocia, & denique tremor extremorum, & mentis præcipitantia sese produnt & exerunt. (Illustr. HOFFMANNI *Med. system. Tom. II. pag. 152.*) Quibus omnibus manifestatur, in ira non motum solum liquidi nervei, sed sanguinis etiam fieri fortiorem & impetuosorem. Præsertim autem ira, ob spasmodicam partium stricturam (anteced.) virulentiam suam imprimis edit in ventriculum & intestina, quia hæ scilicet partes, ob nervorum ramificationes multas, ad illa abeuntes, exquisitori sensu ac motu pollent, atque in illis inflammationem sæpius periculosam ira exitat. (HOFFMANN *l. c. p. 156.*) Præcipue autem inflammationi intestinorum, ab ira provenienti, expositi sunt homines dubiæ sanitatis; quales sunt hyochondriaci. Et refert Illustr. HOFFMANNUS de virigine quadam hypochondriaca, quod eadem iracundia commota, gravissima & lethali intestinorum inflammatione fuerit affecta, superveniente delirio, sanguinisque circa mortem per alvum secessu.

§. LXXVII.

§. LXXVII.

Rationes autem, quibus eveniat, ut ira facillime, præfertim in hominibus, prostrata valetudinis, quales sunt hypochondriaci, intestina valeat inflammare, facili negotio possunt enodari. Cum enim ex ira, cordis systole atque arteriarum fortissima evadat, & valde augeatur; (§. 76.) sanguisque ideo majori vi ad partes, in primis illas, pellatur, quæ magno numero arteriarum, præsertim minimarum, sunt instructæ, & quæ atonia, sive laxitate, statu naturali majori laborant (princ. pathol.): Intestina vero sint ejusmodi partes, quæ magno numero arteriarum, præsertim minimarum dotatae sunt, (cap. II. §. 22.) quæque, si homo, ira correptus, fuerit hypochondriacus, relaxata sunt, atque atonia affecta (§. 35.). Ergo in illis, qui ira sunt accensi, præ reliquis ad intestina sanguis magna vi irruit & propellitur. Quo facto, major copia sanguinis in arterias minimas intestinorum intrat, quam in illas penetrare, & par fuerat. Quare illæ, ultra modum extenduntur, roboreque suo, se contrahendi, & sanguinem in illis contentum, ulterius propellendi, valde privantur. Sanguis autem, in arteriam minimam impulsus, nisi ex illa, qua in illam impulsus fuit vi, iterum expellitur, in illis subsistit, obstructionem, & stasim concipit: Accedit, quod præterea arteriæ minimæ, exigua sese contrahendi vi sint instructæ (§. 5. schol.): Adeoque si magna quantitas sanguinis ad illas propellatur, adhuc magis earum vis contrahendi imminuatur (anteced.). Hæc omnia insuper augentur, quia hypochondriacorum intestina sunt valde relaxata (§. 35.); Relaxatio autem partis solidæ ipsa, jam inflammationem valet inducere. (§. 21, 22, 29, & 30.)

§. LXXVIII.

Ægrotus vero noster, cum summo animi exarserit dolore, (membr. 4. cas.) ambiguae fuerit valetudinis, & malo hypochondriaco vexatus; (membr. 1. cas.) ex rationibus, de effectibus iræ in corpore humano (§. 76. & 77.) suppeditatis, inflammationis intestinorum periculum subiit.

M

§. LXXIX.

§. LXXIX.

Fuerunt hæc de causis, quæ inflammationem intestinorum in ægroto nostro excitarunt, uberius a §. 19. usque ad 78. & e fide promissi exponenda.

§. LXXX.

Ordinis ratio iam desiderat quæstionem enodandam: Num signa etiam inflammationis, tam generalia, quam etiam specialia intestinorum, in ægroto nostro adparuerint?

§. LXXXI.

Signa inflammationum generalia, in nostro ægroto sese conspicienda præbuisse, est manifestum e membro quarto casus. Nam ex illo constat, ægrotum fuisse tentatum, ab ardore & spasmo, sive dolore sinistri lateris. Dolor vero & ardor, sunt præcipua signa, ex quibus inflammatio partis cujusdam aut internæ, aut externæ, potest cognosci ac colligi (§. 13.). Et quamvis reliquorum inflammationis signorum, in (§. 13.) commemoratorum, mentio in historica morbi expositione, non fuerit injecta: attamen in ægroto nostro eadem adfuisse, certissimum est, siquidem illa originem suam debent, partim compressioni & irritationi nervorum, ab obstructione & stasi sanguinis in arteriis minimis ortæ, partim etiam, celeriori circulo sanguinis, ab affluxu illius majori, versus arterias minimas, quæ statim conceperunt. (§. 7. schol. & §. 13.)

§. LXXXII.

Signa autem specialia inflammatorum intestinorum, secutus verbis expressa nobis exhibuit illustr. HOFFMANNUS in *Med. system. Tom. IV. Part. II. p. 539: In infimo ventre si ardor & dolor, cum præternaturali totius corporis astu, pulsu celeri, virium prostratione, anxietate & inquietudine sese prodit, in intestinis hæc residere, merito judicandum est.* Signa vero hæc specialia inflammationis intestinorum, pariter in ægroto nostro sunt deprehensa. Etenim dolorem & ardorem in infimo ventre sensit, anxietates præcordiorum est expertus, somno inquieto & turbato est defunctus, (membra §. cal.) & febrem acutam præterea, pulsumque celere comites habuit (§. 81.)

§. LXXXIII

§. LXXXIII.

Cum itaque tum causæ, (§. 19. ad 78.) tum signa inflammationis quoque intestinorum (§. 81. & 82.), in ægroto nostro fuerint obvia, merito inde conficitur, ut morbus ille, quo cum ille est conflictatus, fuerit inflammatorius intestinorum.

§. LXXXIV.

Jam vero est inquirendum: Quænam intestina, utrum tenuia, an crassa, in ægroto nostro incendio inflammationis fuerint correpta.

§. LXXXV.

Est consensus pæne Medicorum omnium conspirans, intestinis tenuibus, discrimen inflammationis instare frequentius, quam crassis (§. 17.). Signa autem inflammationis intestinorum tenuium diagnostica habentur: Symptomata illorum sunt graviora, mediumque occupant ventrem; ad superiora magis vergunt, cum stomachi distensione; angustia præcordiorum; vomitu, aut etiam rustibus assiduis (ETTMÜLLER in *Epitome totius Medicinae p. 605.*). Quodsi autem crassa afficiuntur, lumborum adest gravitas; dolor ad hypochondria magis defertur, & symptomata, in primis vomitus, & ructus ventriculi sunt remissiora (ETTMÜLLER, *l. c. p. 615.*).

§. LXXXVI.

Dum autem priora illa signa inflammationis tenuium, in ægroto nostro sese prodiderunt; (membr. 5. cas.) posteriora vero non fuerunt offendenda; consequitur, ut intestina tenuia ægroti nostri subierint inflammationem.

§. LXXXVII.

Possem equidem, ex illis, quæ in membro 6. & 7. historię morbi sunt præcepta, in primis vero ex eo, quod sanguis missus, vim habuerit, stimulos doloris acutissimi aliquantulum frangendi, adhuc ulterius inflammationem intestinorum ægroti nostri elicere. Verum quia hoc jam partim satis, sufficienterque est evictum; partim hæc ita sunt constituta, ut cujuslibet, notitia medicamentorum qualicumque instructus, usumque V. S., in morbis præcipue inflammatoriis perspectum habentis, intelligentiæ aperitissimum sit, ac promptissimum.

M 2

§. LXXXVII.

§. LXXXII.

Priusquam autem in exitum inflammationis intestinorum, nostrum quæ afflixit ægrotum, mentem dirigam, præmonendum adhuc censeo, huic inflammationi intestinorum, majus semper augmentum, novasque stases & obstructions arteriarum minimarum, in intestinis accessisse. Primum, quia ægrotus, sub ipsius morbi insultibus, sese commiserit aëri nebuloso, humido & frigido (membr. 8. cas.). Nam aëris frigidi, nebulosi & humidi effectus in corpus humanum, quam maxime inter se conveniunt. (princ. pathol.) Quare est factum, ut inflammatio semper majus ceperit augmentum, ob rationes de noxis ex aëre frigido (§. 74.) propositas. Deinde diarrhoëi, per totum morbi decursum, non potuit retardari (membr. 8. 9. 10. 11. cas.): Inde vero inflammatio intestinorum in ægrotto nostro validius est aucta (§. 71.). Tum animus ejus, morbo durante, denuo ira exastuavit (membr. 9. cas.). Inflammationi itaque ægroti nostri, ex his animi stimulis iterum incrementum accessit (§. 76. & 77.).

§. LXXXVIII.

Cum vero ob dicta (§. 87.), inflammatio intestinorum in ægrotto nostro progressa sit ulterius, novæque stases & obstructions in arteriis minimis intestinorum accesserint; ex his contigisse, existimo, ut fibræ nervæ intestinorum, valde fuerint compressæ, irritatæ, arrosæ: Unde epilepsia illa, qua ægrotus noster, 24. horarum spatio, quatuordecies tentatus fuit miserime; & motus illi intestinorum convulsivi, (membr. 9. cas.) originem suam duxerunt.

§. LXXXIX.

Postquam itaque hæc pro certis posuimus, ad mentem jam meam de exitu inflammationis intestinorum, nostrum quæ ægrotum cruciavit, progrediendum erit.

§. XC.

Modum vero & rationes, quibus quælibet inflammatio, sive interna, sive externa, ad finem perducatur, jam exposui in
(§. 14.)

(§. 14.) Per singula ideo exitus inflammationum genera decurram, contemplaturus, quemnam ægrotus noster expertus sit modum.

§. XCI.

Effet mihi tota conscribenda Dissertatio, si omnia hic occurrentia, & evolvenda, præsentis scriptionis generi vellem inferere: sed in præsentis tantummodo quædam huc facientia, & quæ stabiliunt sententiam meam, de modo, quo ægrotus noster, partem quandam intestini tenuis, per alvum excreverit, tradam atque proponam.

§. XCII.

Discussio sive resolutio sanguinis, arterias minimas obstruentis, staseosque in illis conceptæ, primus est modus, quo inflammatio quælibet finitur. Contingit hicce, si humor fluens, blandus, motus ejus sedatus, causa obstruens non nimis solidata, obstructio parva, eaque in primis in arteriis, vel initiis lymphaticorum; canales mobiles; diluens vehiculum; reducto fluore concreti, motu stagnantis (BOERHAVE in *Aphorism. de cognoscend. & curand. morb.* §. 386). Discussio autem peragitur quam maxime, partim ope affluxus sanguinis inflammatorii, partim etiam vi actionis obstructorum vasorum. Nam per affluxum illum sanguinis inflammatorium; ille cohærens, & stasis passus, sanguis continue humectatur, versus se impellitur, conquassatur, & in motu continuo conservatur. Per actionem vero vasorum, partes sanguinis in arteriis minimis subsistentes, comprimuntur; contra putridinem muniuntur, & reciproce, mutuoque conquassantur. Hisce cohæsiō illius tollitur, partes attenuantur crassiores, tandemque minimæ adeo redduntur, ut per venas partim, partim per vasa serifera, sive serosa lateralia possint penetrare.

§. XCIII.

Quia vero his (§. 92.) factis, stasis & obstructio imminuitur, affluxus etiam sanguinis inflammatorius evadere debet debilior; quo autem reddito debiliori; aut plane cessante; necessario symptomata, inflammationem concomitantia, tolli, sanguisque eodem iterum, quo in statu naturali, motu agitari debet.

§. XCIV.

§. XCIV.

Si autem discussio inflammationem consequitur, accedere illa debet, die quarto, ad summum, septimo (§. 14.); hocce autem termino præterlapso, discussionis spes evanescit. [princ. pathol.]

§. XCV.

Signa, e quibus cognosci possit; num discussio sit facta, sunt abolitio omnium symptomatum, inflammationi familiarium (§. 93.), & quidem quarto, ad summum, septimo die. (§. 94.)

§. XCVI.

Discussionem vero inflammationis intestinorum, in ægroto nostro non esse factam, Historia morbi docet ac testatur. Symptomata enim non decenti tempore fuerunt sublata, sed morbi duratio transgressa est mensem, & quod excurrit. [per cas.]

§. CXVII.

Alter modus, quo inflammationes finiuntur, est suppuratio; quam optime delineavit BOERHAVE §. 386. hunc in modum: *Si humor fluens blandus, motus citatus; obstructio magna, nec resolvi potens, auctis symptomatibus, vascula disenta, rupta, cum dolore, calore, pulsu, tumore, liquores suos effundunt, solvunt, putrefaciunt leviter, solida tenera atterunt, solvunt, fluidis miscent, in unum similem album spissum, glutinosum humorem, pus dictum.* Etenim per continuum affluxum sanguinis, obstructæ arteriæ minimæ, ita expanduntur, ut vis illarum, sese contrahendi omnimode perdat, ideoque in sanguinem, qui stasim concepit, virtutem suam non exserere, nec affluxui illius possint resistere. Quare in obstructis vasibus, sanguinis motus intestinalis augetur; quo aucto, naturalis mixtio sanguinis tollitur; corruptio illius non solum consequitur, sed vasâ etiam, quibus obstructio & stasis sanguinis fuit inducta, emolliuntur & perroduntur; sanguisque oritur extravasatio: Sanguis autem extravasatus, multis si particulis pinguis & lymphaticis partibus fuerit præditus, aut illis commiscetur; ex hoc in perrosis vasibus, generatur materia quædam, cinerea, alba, crassa, quæ pus vocatur.

§. XCVIII.

Quando suppuratio est facta, dolor, præcipue vero ardor, remittit.

remittunt. Experientia hoc quotidiana comprobatur, si etiam tantummodo levis quædam inflammatio in digito quodam contigerit. Nam quamdiu viget affluxus sanguinis inflammatorius; & tumor inflammatorius colorem adhuc præ se fert rubeum, tam diu ardor & dolor vim suam exercent. Simulac vero tumor ille factus fuerit mollior, & color rubeus mutatur in album, dolor præcipue vero ardor remittunt; quibus factis, cognoscitur, tumorem illum inflammatorium in pus abiisse. Eodem se habent modo inflammationes partium internarum, uti manifestum est, in peripneumonia, pleuritide, hepaticide, splenitide. Nam si hæc inflammationes abeunt in abscessum, dolor & ardor, qui adfuerunt antea, plane imminuuntur.

§. XCIX.

Quia vero nec dolor, nec ardor intestinorum, in ægroto nostro plane remiserunt (per cas.); ex his inferri potest, nec etiam suppurationem in ægroto factam esse.

§. C.

Posterior, quo inflammationes terminantur, modus est Gangræna & Sphacelus. Prior accidit, ubi inflammatio præcessit magna; symptomata inflammationis fuerunt fortissima, nec discussio, nec suppuratio, est facta; sanguis ægri impurus, crassus, & acer est: valde idem movetur; vasa sunt aut rigida & relaxata: quibus factis, illa subito rumpuntur, arroduntur; discontinuantur; liquida in illis contenta, & ex iis effusa, putrescunt; ichoris color efficitur cineritius, pallidus, fuscus, ater; rubor, dolor, calor, pulsatio in loco affecto desinunt, in vicinis obtinent, (BOERHAVE *l.c.* §. 388.) Hæc nisi imminuuntur, aut plenarie abolentur, pars illa, quæ gangrænam experitur, omnimode corrumpitur, emoritur, foetorem putredinosum & teterrimum spargit, coloremque ex fusco nigrum præ se fert; omnis sensus & motus perit, & tandem a sana & illæsa parte, nisi exspiraverit æger, sua sponte decidit ac separatur: quibus evenientibus, adesse dicitur sphacelus.

§. CI.

Cum itaque inflammatio intestinorum in ægroto nostro
fatis

fatis magna, atque symptomata ejusdem apparuerunt fortissima; (anteced. ut & cas.) nec discussio, (§. 96.) nec suppuratio, (§. 99.) sunt factæ, sanguis ægroti fuit impurus, crassus & acer [antec.]; valde exagitatus; partim ab affluxu sanguinis versus stases, in arteriis minimis offendendis (§. 7. Schol.); partim ab ira, (§. 76.) quæ ægrotus sub ipsa morbi duratione exaruit vehementius [membr. 9. cas.]; vasa fuerunt rigida ac relaxata, ob nimiam illorum expansionem, a sanguine, qui stasin in illis est passus, productam (princ. pathol.): Exinde consequitur, gangrænam huic intestinorum inflammationi accessisse. Hacce autem non sublata, omnibus symptomatibus continuatis, (per casum), sphacelo denique partis intestini, inflammatione correptæ, morbum huncce sibi exitum quæsiuisse, suo unusquisque assensu probabit.

§. CII.

Hacce autem re vera ita in ægrotto contigisse, e membro X. casus manifestatur; ex quo constat, partem quandam intestini eum excrevisse, cumque hac excretionem foetorem gravissimum & maximum, effluxumque materiæ badiæ coloris foetorem pariter putridum reddentis, fuisse conjunctum. Denique & his addendum, quod æger, quatuor post excretionem diebus elapsis, filamenta emiserit intestinorum, putredine corruptorum. Cognoscitur ex his sphacelus partis cujusdam solidæ, aut internæ, aut externæ (§. 100.), docentque omnia, quæ ægrotus noster est expertus, symptomata, inflammationem intestinorum, hocce modo confectam fuisse, pariter atque finitam.

§. CIII.

Postremus equidem restaret adhuc modus, quo inflammationes finiuntur, puta scirrhus. Enim vero, quia ille partim plerumque tantummodo consequitur partium glandulosarum inflammationem; partim quoque jamjam evici, quod inflammationi ægroti nostri intestinorum, finem gangræna imposuerit, & hanc sphacelus exceperit; (§. 101. & 102.) enodandis causis, scirrhum producentibus, signisque, quibus is cognoscatur, recensendis nolui immorari.

Cap. IV.

CAP. IV.,

*Tradens Rationes, pro Intestino Excreto
facientes; & quo modo Excretio ejusdem, salva
Ægroti Vita, acciderit; ac cujus Inte-
stini Pars sit habenda.*

§. I.

In ægroto evenit, ut pars intestini superior, in alte-
ram inferiorem intraverit, & ab illa fuerit suscepta.

SCHOLION.

Cum in capite antecedente fuerit demonstratum, ægrotum, ob affectionem hypochondriacam; (§ Cap. III. §. 35.) dietam male servatam (Cap. III. §. 46 & 52.); diarrhoeam denique (Cap. III. §. 71. & 72.), qua brevi tempore ante, quo morbo hoc decubuit, fuit exercitus, (membr. 4. cal.) multis spasmodicis, flatulentis, & crebrioribus contractionibus, & relaxationibus intestinorum, expositum fuisse; per hæc accidit, ut pars intestini superior, si illa aut spasmo, aut vi diarrhoeæ, fuerit constricta; pars vero inferior, a flatulentis in illa contentis; & ob compressas, a constrictione in parte intestini superiori, fibras nerveas, fluidum nerveum non sufficienti copia potuerit in partem intestini inferiorem intrare; fuerit relaxata & expansa; in partem intestini inferiorem, expansam & relaxatam, intraverit, susceptaque fuerit. Hic introitus, sive intus-susceptio superioris intestini, in inferius, duobus adjuvari potuit mediis. Primo enim potuit accidere, ut pars intestini, quæ a tergo secuta est partem intestini, cui intus-susceptio contigit, pariter fuerit expansa; vique hujus expansionis, partem intestini constrictam, premere, motumque & ingressum partis intestini constricti, in alteram expansam & ampliatam partem intestini promovere valuerit. Deinde actio diaphragmatis, respiratione interveniente, pariter ad hunc ingressum faciliorem reddendum, suam operam conferre potuit. Hoc namque sub inspiratione, ex situ, quem antea versus pectus habebat concavum, in planum convertitur, & ita

N

contenta

contenta abdominis, a parte superiori versus inferiorém, premit, atque protrudit diaphragma (Cap. II. §. 27.). Protrulsi itaque sub inspiratione a diaphragmate, versus inferiora contentis abdominis, adeoque & intestinis, fieri potuit, ut etiam hac pressione diaphragmatis, pars intestini constricta superior, in expansam & ampliata[m] partem inferiorém intestini sit impulsá, & ita intus-susceptio facta fuerit.

§. II.

Hoc modo, (§. 1. Schol.) ingressu & intus-susceptione, partis superioris intestini constricti, in partem inferiorém intestini expansam, ampliata[m], & relaxatam facta; eadem majori fuit aucta gradu, secuta constrictione & relaxatione reciproca, partis intestini antea expansi & ampliati, atque in quo intus-susceptio est facta.

SCHOLIUM.

Intestina enim sunt partes solidæ flexibiles, molles (Cap. II. §. 1); adeoque gaudent tono, (Cap. I. §. 11 Schol.) & motu tonico. (Cap. I. §. 18.) Hicce vero motus tonicus in illis perficitur actione fibrarum longitudinalium & circularium, (Cap. I. §. 21.) quibus tunica intestinorum musculosa est prædita. (Cap. II. §. 19.) Constrictione enim fibrarum circularium intestini facta, in quo intus-susceptio accedit, cavum ejusdem fuit imminutum: (Cap. I. §. 21.) Adeoque pars intestini superior, quæ in illo introitum sibi paravit, ulterius quasi in illud pulsa est atque delata. Nam, pars intestini, si quæ constringitur, illud, quod in illis contentum est luidum, aut aliud corpus ulterius propellitur, & fertur. (Cap. I. §. 21.) Relaxatione autem fibrarum harum facta, & constrictis fibris longitudinalibus, cavum hujus partis intestini iterum fuit auctum. (Cap. I. §. 21.); atque partim ob pressionem intestini, partem cui intus-susceptio contigit, a tergo sequentis (§. 1 Schol.); partim ob pressionem diaphragmatis; (§. 1. Schol.) pars illa intestini jam jam ingressa, in illam ampliata[m] partem intestini inferioris (anteced.), majori vi est impulsá. E quibus potest intelligi, quare tam longa intestini pars, ab ægroto sit excreta.

§. III.

§. III.

In loco illo intestini, in quo pars superior intestini, in partem inferiorem penetravit, factum est, ut, in illo duplex intestinorum substantia, quasi in unum convenerit; sive, ut margo duplex, ex intestino suscepto, & in quo susceptio facta, ibidem sit ortus; quem mihi liceat vocare NODUM.

SCHOLIUM.

Nam, si intestini cujusdam, ex cadavere humano, aut alio quodam animali, sumti, partem superiorem in inferiorem, intrudamus; in illo quidem loco, in quo est intrusio administrata, duplex reperitur intestinorum substantia; altera scilicet, quæ est intrusa, quæque respicit cavum internum intestini, in quod intrusio est facta; hujus vero substantia est altera, quæ in loco illo intrusionis offenditur. Eodemque modo comparatam fuisse intus-susceptionem intestinorum ægroti, reputo atque existimo.

§. IV.

Atque in hunc nodum (§. 3), inflammationem maxime omnium, vim suam exercuisse, certum est; quæque in illo aucta fuit nodo, ab attritu, & compressione, duplicis illius substantiæ intestinorum (§. 3.) inter se; partim ab illa ipsa, partim etiam a reciproca contractione & relaxatione partis intestini, in qua intus-susceptio producta fuit.

§. V.

Nam ab his (§. 4.) dictis, vasa sanguifera in nodo illo, ab intus-susceptione intestinorum ortus qui fuit, valde fuerunt compressa, & obstructions, stasisque sanguinis in illis fuit secuta; qua stasi, nec ope discussionis, (Cap. III. §. 96.) nec suppurationis (Cap. III. §. 99.)

N 2

sublata,

sublata, nec intus-susceptione illa intestinorum remota, durante etiam constrictione & relaxatione substantiæ superioris intestini continua; non potuerunt non in illo nodo, a duplici substantia intestinorum orto, (§. 3. Shol.) gangræna & sphacelus (§. 100. & 101.) in ægrotum furere ac grassari.

§. VI.

Gangræna & sphacelo in illo nodo sævientibus, pars substantiæ illius intestini suscepti, sensim sensimque ab illa parte intestini, in qua intus-susceptio facta est, fuit separata; atque hac separatione omnimode facta, in intestinis secutis libere fluctuavit: libere eadem in intestinis fluctuans, vi motus tonici, & præsertim constrictione fibrarum circularium tunicæ musculosæ, (Cap. I §. 25.) ex uno intestino in aliud est delata, & tandem omnimode ex illis ejecta.

§. VII.

Ejectio illa partis intestini promota, majorique vi fuit peracta, per spasmos convulsivos intestinorum, quos ægrotus noster fuit perpesus (memb. 9. cas.). Constat namque, esse motuum convulsivorum eam naturam atque indolem, ut motus tonicus, partis illius, quæ motibus convulsivis agitatur, ab illis augeatur & fortissimus evadat. (princ. pathol.) Motus itaque tonicus intestinorum, a spasmis etiam illorum convulsivis, valde amplificatus; fortiorque fuit redditus. Cum vero contenta in intestinis, a motu tonico in illis aucto, majori vi, & celerius e corpore ejiciantur; pars vero intestini, sphacelo ab illis separata,

ta, in intestinis fuerit contenta; illius etiam excretio, motibus illis convulsivis promota, majorique vi fuit peracta.

§. VIII.

Observationes tandem, ejusmodi argumenti, quamvis rarissimæ, in auxilii etiam partes possunt vocari, ad probandam possibilitatem excretionis intestini per guttur inferius, ita quidem, ut secuta aut sit mors; aut vita ægri fuerit servata.

SCHOLIUM.

Hæ quia sunt observationes rarissimæ, simulque, illa præsertim, quam primo sum suppeditaturus loco, præsentem casum eximie illustrant, hic inferendas esse existimo, operæque duco pretium.

Prima est reperiunda observatio, in *Ephemerid. Nat. Curios. Dec. III. Anno III. p. 227. sequent.*, quamque Dn. D. JOH. PETRUS ALBRECHT secutis comprehendit verbis: "Quatuor abhinc annis, miles quidam hujus urbis, Johani Zarmeyer vocatus, vir quadragesimum forte ætatis annum agens, complexionis alias satis robustæ, æstivo tempore, postquam litibus antea obortis, in platea ab adversario humi prostratus, pedibusque insigniter calcatus esset, per aliquot septimanas de atrocissimis abdominis cruciatibus conquestus est, molestissimisque alvi constipationibus sæpe laboravit, ut nonnunquam propter continuos vomendi conatus morbi iliaci periculum subire videretur. Ab hoc quidem, variis a mulieribus & medicastris, quorum opera utebatur, exhibitis, præservatus, vix tamen unquam dolorum aliquid sensit levamen, qui constanter in ægroti viscera sævientes, mox animi deliquorum, sudoris frigidi, mox aliorum malorum exstiterunt auctores. Cum igitur plures dies in hocce miserabili statu transeisset, ac cunctis incassum usurpatis, animam Deo committisset, fatum suum patienti animo expectans, mirum sane id prodiit in scenam: Qui enim antea ex difficili alvo multum perpeffus erat, subito eandem lubricam, & in diarrhoeam proclivem sentiebat.

"Frequenti hac alvi dejectione paulo post iterum in pertinaces muta-
 "ta obstructiones, sensit quidem, in intestino recto peregrinum aliquod
 "hærerere corpus, sui excretionem valde urgens, at omnes egerendi
 "labores fuerunt inanes, cum quantopere etiam niteretur, ipsiunque
 "excretionis actum, inhibita ad tempus respiratione, fortiorique ab-
 "dominis compressione adjuvare tentaret, nihil tamen ejicere posset.
 "Pertæsus interim ægrotus hujus molesti hospitis, in tali commorantis
 "loco, qui merito fanis suo tempore patere debet, inter egerendi la-
 "bores dextra manu posteriora scrutatur, dumque portiunculam quan-
 "dam ex ano propendentem observat, illam ultima tentaturus manu
 "prehensam fortiter attrahit; quo ipso facto, expultrice simul adju-
 "vante virtute, sese onere illo, quod tam diu ibidem latitaverat, feli-
 "citer liberat, cum quo sanguinis & puris notabilem quantitatem una
 "prodiisse viderunt omnes Ego quam primum de eo per solertissi-
 "mum hujus loci chirurgum, M. ARNOLDUM GÖßLING certior
 "factus sum, statim ipsius ægroti adii domicilium, inque omnia dili-
 "genter inquirens, ejectam massam uti mihi monstrarent, petii; quam
 "in patina conspectui meo oblatam atque fordibus præmissa lotione
 "purgatam, nil aliud esse vidi, quam fistulæ intestinalis frustum, spi-
 "thamæ, & quod excurrit æquans longitudinem, cujusque utrinque extre-
 "mitates inflammationis gangrænosæque corruptionis certissima osten-
 "debant indicia. Exterius omenti quædam portio ipsi adnata esse vi-
 "debatur. Interiorem mihi porro ejus faciem lustranti, in altera ex-
 "tremitate membrana illa circularis, quam valvulam vocant Bauhini,
 "quamque sæcum & statuum remoram statuunt Anatomici, occur-
 "rebant, sua præsentia sufficienter, qualis in specie intestini pars eje-
 "cta sit, ostendens. Summa cum animi admiratione hisce a me visis,
 "non potui aliter, quam ægrotum mox ad plures abiturum, prædicere,
 "impetrataque ab uxore ejus post mortem corpus aperiendi licentia,
 "cum prædicto Chirurgo omnia ad interiora ejus lustranda præpara-
 "rem, anxie ex proposita anatome pleniorum insoliti hujus casus de-
 "lineationem expectans. Verum præpollebat & hic divina voluntas,
 "resque multo secus eveniebat, quam conjecturis meis eventura vide-
 "batur. Altero enim mane ad ægrotum revertens, illum, quem ex
 "gan-

“grana intestinorum semimortuum me deprehensurum, vix antea du-
“bitaram, alacrius multo ac heri viventem inveni. Nox ipsi non adeo
“fuerat inquieta, pulsus jam robustior, appetitus mediocris, sic, ut ob-
“latum jasculum non nimis recusaret. Spe sic sepulta jam quasi sa-
“lutis reviviscente, nihil intermittendum putavi, quod, si Deo ita vi-
“sum foret, ad sanandum hunc hominem pertineret: Unde selectio-
“ribus decoctis Traumaticis, mucilaginosi, lubricantibus, & aliis, a
“quibus ipsi aliquid commodi accedere posse putabam, curationem
“aggressus sum. Sed scrupulus non levis mihi obversabatur, dum
“initio comprehendere non poteram, quomodo talia decocta, totam
“intestinorum fistulam permeare possent, a quibus potius metuendum
“esse judicabam, ut per aperturam a separato intestini frustulo reli-
“quam, in abdominis penetrarent cavitatem, nonque parum molestiae
“excitarent. Interim hisce non deterritus, in proposito perstiti, cui
“quoque non desuit fortuna. Etiam si enim aegrotus primis tribus
“diebus, praeter pauca phlegmata purulenta nil quicquam per alvum
“excerneret, quarto tamen die dejectiones apparuere naturales, quas
“semper, quoties ipsi notabilem olei amygdalarum dulcium portio-
“nem cum pinguedine canina in cerevisia calida absorbendam dedi,
“promovere potui ita, ut ex effectu demum concludere licitum esset,
“fistulae intestinalis in parte laesa, si forsan separatim quaedam exstilit-
“sent extremitates, eas firmiter jam iterum conglutinatas, corpus con-
“tinuum constituere. Caeterum non adeo gravibus hic aegrotus, quam-
“diu sibi mea erat cura, obnoxius fuit symptomatibus, quorum praer-
“cipue in dolore abdominis, illo tamen, quo ante frustuli intestina-
“lis abjectionem excruciabatur, minori consistebat, quem semper ex-
“hibito oleo amygd. dulcium cum dicta pinguedine, remissiores sentie-
“bat. Interdum quoque intestina in unum quasi globulum contor-
“queri videbantur; quod accidens, uti itidem primis post ejectionem
“frusti illius sapissime contingebat, sic paulatim non solum evanuit,
“sed ipse miles, cum diligenter & haud interrupto filo medicamento-
“rum usui inhæreret, ex iis in tantum profecit, ut a molestissimo &
“forfan inaudito malo paulatim reconvaluerit, ac recuperata membro-
“rum firmitate militiae se iterum addixerit, secesseritque cum aliis
“copiis

“copiis in Brabantiam belli fortunam ibidem experturus; cetera.

Altera itidem est invenienda in *Ephemerid. Nat. curios. Dec. III. Anno quinto & sexto pag. 409, 410, 411. & 412.*, quamque hunc in modum Dn. D. GEORGIUS FRANCUS DE FRANKENAU, memoriz prodidit:

“Laborabat vir Juvenis 24. annorum quatuordecim diebus febre continua, non admodum sensibili, contumaci alvi adstrictione, & doloribus multis colicis, siti, &c. an vitio diætæ, an alio modo contractum fuerit hoc malum, ignoro. Ingravescente morbo indies, Medicum prætereuntes, animum Medicinam consulunt; quod genus hominum uti alias nunquam otiosum esse solet, ita statim operolum se exhibuit, catharticum ex officina petendo, cujus non minima basis fuerit, Gummi Gottæ, pharmacum potenter hydropicorum aquas evacuans & colicis torminibus maxime ad versum, isti cum primis morbi syndrome, tantum ut ipse malum sibi cacaret æger, pessime sanitati suæ consulens. Quemadmodum vero malum consilium consultori pessimum esse solet, teste HESIODO, & ex eo GELLIO, ita & hic mentiri potuit minime regulæ nam dato uno absurdo pharmaco, absurdi plures subsecuti sunt errores. Alvus bis (ut agunt) commota fortiter & dolenter, simul vomitiones continuas, biliosas enormes accersivit, vitam & vires in præsentissimum adducentes periculum.

“Nunc demum Medica implorabatur manus, ubi vires omnes attrita, resque versatur in angusto, ut citissime ferret opem, motusque illos intestinos & hypercatharses cohiberet; sed nimis sero medicina parabatur; ægritudo enim auctior, omnem Medicorum eludebat spem & operam, cum vitam postero die cum morte commutaret, postquam paucis ante obitum horis, dolore epigastrii immani, sedibus copiosis cruentis, & cum iis abcedente intestini tenuis simul parte, affligeretur, unde jam se mox liberatum iri clamaret, sed frustra, nam superveniens gravissimum animi deliquium optimi sanguinis & nativi caloris perditio, cum motibus convulsivis, pausam vitæ imposuit.

Postrema denique tradita atque proposita est a RIEDLINO in *Lineis Medicis p. 725*, hacce verborum circumscriptione: “Anni jam plures præteriere, quod rustica quædam in pago ditioni Dni. de Freyberg

“sub-

“subjecto habitans, ab hernia, quam prorsus neglexerat, in obstric-
“tionem alvi incidit, tam contumacem & tantis stipatam doloribus, ut
“propterea in lecto se detinere opus habuerit; accessit, brevi post
“sphacelus, quo mediante sparata cute, carneque intestinorum in ab-
“domine apertum ibi faeces deponere cepit, quæ cum narrasset ejusdem
“maritus dicto chirurgo, istum minus adhuc exercitatus, nil nisi mor-
“tem expectandam esse, dixit, & propterea quoque absque medicamen-
“tis eundem demisit, nec misera aliud quam mortem expectavit, &
“hinc nec minimam tanti abscessus curam gessit, sed in primis haud
“penitus desperans, cum haud parvam intestini partem per viam con-
“luetam deposuisset, quantum vero hoc eandem peterruit, tantum eidem
“profuit, ex illo enim tempore nil quicquam ulterius per alvum depo-
“suit, ac & separatis penitus emortuis in abdomine partibus, ulcus
“sponte mundatum, hinc inde coalescere cepit, & tandem ad cicatri-
“cem fuit deductum, ut non nisi foramen quoddam relictum fuerit,
“per quod in hunc usque diem faeces deponit, intestinorum aliquantu-
“lum exturbante, & postmodum sedem suam antiquam occupante; vi-
“vit tamen adhuc sana, nec nisi de hac molestia quod conqueratur, vel
“minimum habet, licet alvus plane sit occlusa, & ab opere suo consue-
“to omnino ferietur.” Mentio quoque est, injecta in *Actis Erudis.*
Lips. Anno 1706. p. 265., de femina quadam, quæ portionis intestini Jlei
tantam jacturam fecit, ex superveniente sphacelo, ut illa quatuor, vel
quinque pedes æquaret; nihilo tamen minus hæc femina mortis fau-
cibus fuit erepta, opera Medici cujusdam Galli, MERY; quique hanc
ce observationem in *Histoire de l'Academie Royale des sciences, Annee*
1701. stylo signavit prolixiori.

§. IX.

Ostensuro autem mihi, cujusnam intestini, num te-
nuis, an crassi, fuerit pars, primo omnium expedien-
dum esset, num etiam verum fuerit intestinum? de quo
multi dubitarunt. Verum enim vero non est, quod rem
ex alto repetamus; quippe cum criteria, pro vero inte-
stino pugnantia, jam e responso magnifici & gra-

O

tio-

106 *Cap. IV., Tradens Rationes, pro Intestino excreto facientes,*
tiosi ordinis Medicorum Gryphiswaldentium, in Hi-
storica morbi expositione, membro 13. jam exposita sint
ac tradita.

§. X.

Extra omnem itaque controversiam hoc posito,
veram, non fictam fuisse partem intestini, ab ægroto no-
stro excretam; ob rationes (§. II.) afferendas, in eam in-
ducor opinionem, fuisse illam e numero tenuium, &
quidem in specie, illorum in ordine secundi, nempe
jejuni, forte & ilei. (§. 12.)

§. XI.

Nam cum 1) (Cap. III. §. VI.) argumenta non solum
rationibus stabilita, suppeditaverim, iisque evicerim,
intestina tenuia, frequentius inflammationi & aliis in-
juriis, esse exposita, sed etiam experientiam simul alio-
rum adduxerim; 2) Parti intestini excreti cum adhæ-
serit portio mesenterii, multæque insuper in ea deprehen-
sæ sint valvulæ intestinorum conniventes; consequitur
ex his, ut ægroti nostri intestina tenuia inflammatio-
nis periculum (Cap. III. §. 86.) sustinuerint, & intus-
suscceptionem fuerint experta. His robur adhuc majus
adjicitur, e præsentia portionis mesenterii, & valvula-
rum multarum conniventium, in parte intestini excre-
ti interna. 1) Namque mesenterium tantummodo in-
testinis tenuibus, præsertim intestino jejuno & ileo;
quoad sc. partem inferiorem est annexum; (Cap. II. §. 33.)
cum e contrario crassa, præcipue colon & rectum, an-
nexa sint productionibus mesenterii quibusdam, quæ
mesocolon & mesorectum vocantur. [Cap. II. §. 33.)
2) Val-

2) Valvulæ quoque conniventes inveniuntur copiosissime tantummodo in tenuibus intestinis; in crassis vero paucæ saltem deprehenduntur. (Cap. II. §. Schol.)

§. XII.

Postquam itaque fuit demonstratum, portionem intestini, ab ægrotto excretam, e numero fuisse tenuium, jam quidem ordinis ratio postulat demonstrationem, quorumnam intestinorum tenuium pars illa fuerit excreta.

§. XIII.

Docent hoc intestinorum proprietates, in Cap. II. delineatæ. Nam 1) partem duodeni intestini illam non fuisse, vel ex eo patet, quoniam ab ejus proprietatibus (Cap. II. §. 4. & 5.) exhibitis, recedit longissime. 2) Quod si autem proprietates intestini jejuni (Cap. II. §. 6. & 7.) recensitæ, cum parte intestini excreti conferantur, & comparatio inter illas instituatur, sua emergit sponte, partem intestini, ab ægrotto nostro excretam, jejuni partem fuisse. 1) Namque illi adhæsit adhuc portio mesenterii; mesenterium vero, in primis cum intestino jejuno, est connexum. (Cap. II. §. 33.) 2) Copiosissime in illa obviæ fuerunt valvulæ conniventes, quæ tamen in jejuno adeo copiosius inveniuntur, quam in nullo alio intestino. (Cap. II. §. 7.) 3) Multæ in eo glandulæ miliares, sive solitariae conspectæ sunt, quarum magna pariter offertur copia in jejuno. (Cap. II. §. 7.) Quia autem admodum difficile est, certum finem jejuno, & certum principium ileo collocare, (Cap. II. §. 9.); ob rationes ibidem allatas, potuit contingere, ut forte in-

testinum, ab ægroto excretum, fuerit pars ilei, & quidem ejusdem principii. Cum namque numerus valvularum conniventium, in ileo, quo magis ad finem tendit, decrescat; hæ vero in intestino excreto adfuerint copiosissime; perspicuum inde efficitur, fini hujus intestini illud non posse adscribi, ac vindicari.

§. XIV.

Ad partem denique intestinorum crassorum, intestinum excretum non posse referri, manifestum satis est, partim ex antecedentibus, partim etiam ex collatione & comparatione hujus cum intestinis crassis. Etenim primo cæcum illud non fuisse, patet partim exinde, quia, cum criteriis cæci, (Cap. II. §. 12.) & ad illud pertinentibus, (Cap. II. §. 10. & 11.) adductis, nullam habuit similitudinem; partim etiam, quia longitudo cæci, longe postponenda est longitudini intestini excreti. 2) Colo non adscribi posse, conspicuum vel inde est, quia criteria illius, non consentiunt cum criteriis, de colo, suppeditatis. (Cap. II. §. 13.) 3) Rectum denique non posse reputari, elucescit partim ex his, quia proprietates intestini recti (Cap. II. §. 14.) subministratas, non sustinuit, atque illud excretum longitudinem intestini recti multum excessit.

§. XV.

Exposituro igitur mihi, qua ratione sit factum, ut excretio partis intestini in ægroto nostro, fuerit perfecta, salva, & superflite ejus vita; ante omnia erit largiendum, separationem totius partis intestini suscepti, a suscipiente, neutiquam omnimode, & uno eodemque

que tempore, & simul esse factam. Hoc enim non contigisse, vel ideo certum est, quod non solum toto durante morbo, & post excretionem intestini, alvum semper habuerit apertam; (per cas.) sed etiam, uti ex ore venerabili illustr. LEMBKENII, percepi, passulas corynthiacas minores, quas comedit aegrotus, excretionem illa partis intestini jam facta, totas & indigestas per alvum reddiderit. Quæ quidem omnia fieri haud potuissent, si fistulæ intestinalis continuitas, omnimode, uno eodemque tempore, & simul fuisset sublata. Tunc enim non solum, quæ durante morbo, gangrænaque ac sphacelo jam furentibus, assumpsit aegrotus, tam alimenta, quam medicamenta, nec non fæces; sed hæc etiam, parte intestini jam excreta, non in intestinis ulterius fuissent promotæ, & ex illis ejecta, sed potius per vulnus, intestinis a separatione illa partis intestini influctum, in abdominis cavitatem fuissent delapsura, quin vitæ potius finis adfuisset. Contrarium vero in morbi Historia fuit edoctum, expositumque.

§. XVI.

Quare ego quidem putaverim, quod gangræna & sphacelus, primum tunicam externam, sive primam partis intestini suscepti, invaserint, atque his intervenientibus, a tunica prima intestini suscipientis, & illæsi fuerit sparata. Qua separatione facta, in loco, quo separatio evenit, fibræ membranæ primæ intestini, a tergo secuti, illæsi, cum fibris membranæ primæ partis intestini suscipientis, iterum fuerunt conglutinatæ.

110 *Cap. IV., Tradens Rationes, pro Intestino excreto facientes,*

Fibris itaque membranæ primæ intestini fuscipientis, & illius, a tergo sequentis, conglutinatis & unitis; separatio membranæ secundæ intestini suscepti a fuscipiente, & conglutinatio fibrarum membranæ secundæ intestini, a tergo sequentis, eodem, quo in tunica prima, facta est modo; & sic in ceteris membrariis res sese habuit.

§. XVII.

Ex hisce itaque potest intelligi, fistulæ intestinali semper mansisse aliquam continuitatem, & hac subsistente, concoctio ciborum, excretio alvi & fæcum, semper potuit peragi.

§. XVIII.

Conglutinatio autem fibrarum, membranas intestini fuscipientis cum illo a tergo secuti, constituentium, sequenti modo fuit progenita; separatione membranæ primæ partis intestini suscepti, a membrana prima intestini fuscipientis producta, ex arteriis sanguiferis & lymphaticis hujus membranæ primæ, a separatione quæ fuerant sauciata, exstillaverunt guttulæ, quæ in illis contentæ fuerunt lymphæ nutrititiæ, (Cap. I. §. 25) vique cordis & arteriarum ad illas delatæ. (Cap. I. §. 26. & 27.) Hæ guttulæ lymphæ nutrititiæ, cum fibris membranæ primæ intestini a tergo sequentis, cohæserunt; & quia semper major quantitas lymphæ nutrititiæ ex arteriis lymphaticis, continuante circulatione sanguinis, & actione propria arteriarum lymphaticarum, fuit exstillata; hæc cohæsiō guttularum lymphæ nutrititiæ fuit aucta, semperque altera guttula
lym-

lymphæ fuit impulsâ, versus alteram; tandemque, quia hac extillatione lymphæ continua, guttulis lympham nutritivam constituentibus, firmior cohæsiō fuit induc-ta, numerusque punctorum contactus, productus est major; ex illis progenitum est tale corpus solidum, quale fuit, cum quo hæ guttulæ cohæserunt. (Cap. I. §. 3. Schol.) Cum igitur lymphâ nutritivâ, hic cohæserit cum fibrâ intestini fuscipientis, & quidem membranæ illius primæ, & fibrâ membranæ primæ a tergo sequentis intestini, eademque sit illa materia, quæ corporis nostri solidas partes nutriat, illaquæ, quæ in illis deperdita sunt atque amissa restituat (Cap. I. §. 23. Schol.); hæcque fiat restitutio, si conditiones, (Cap. I. §. 28.) adductæ, in parte solida adfuerint: hæ vero omnes in fibrâ membranæ primæ intestini fuscipientis, & a tergo sequentis expleantur; patet inde, illis etiam restitutionem particularum deperditarum, & amissarum esse factam. Qua eveniente, sublata continuitas in intestinis restitu-ta, & conglutinatio fuit peracta. Hæ rationes etiam pugnant pro modo conglutinationis, membranarum ceterarum intestini fuscipientis, & a tergo secuti, separatione scilicet illarum, vi gangrænæ & sphaceli pro-ducta.

§. XIX.

Quia vero hac conglutinatione fibrarum succe-danea membranarum intestini fuscipientis, & a tergo secuti, fistulæ semper intestinali sua servata est conti-nuitas; mala illa, quæ alias ex vulneratis intestinis in vulneratum redundant, ægrotum nostrum non ad-affixe-

112 *Cap. IV., Tradens Rationes, pro Intestino excreto facientes;*
flexerunt; sed functiones, intestinis quæ comperunt,
(*Cap. III. §. 25.*) semper fuerunt peractæ, ideoque for-
tuna ægroti benigna voluit, ut hæc partis intestini ex-
cretio, ipsi sine vitæ evenerit jactura.

§. XX.

Erat equidem mihi constitutum, in peculiari ca-
pitate, rationes illorum, qui verum ac genuinum inte-
stinum excretum fuisse, negarunt, & qui addicti sunt
opinionem, quod, etiamsi verum fuisset intestinum, ne-
cessario mors ægroti fuisset hanc excretionem infecu-
tura; e re ipsa refellere pariter atque evertere: Ve-
rum quia hæc omnia in antecedentibus jam satis sunt
discussa, hoc labore non sum denuo defuncturus.

NOBILISIMO ET DOCTISSIMO VIRO,
ANDREAE WESTPHALO,
CANDIDATO MEDICINÆ DIGNISSIMO

S. P. D.

JO. HENR. SCHULZE.

Quoniam TE ob plures omnino causas plurimum dilexerim, non possum, quin ab initio propediem in patriam suscepturum faustis ominibus prosequar. Ut enim aduenientem ad nostras musas eximio favore exciperem, effecit ille adfectus, quo amplissimi parentis TUI in rem litterariam luculenta merita dudum veneror, cuiusque humanitatem singularem postea expertus sum, quoniam de aliquibus rebus, ad gloriosissimæ recordationis principem PHILIPPUM II. pertinentibus, sciscitauer. Non enim solum beneuole de omnibus ad me rescripsit, verum etiam aliqua heic non obuia transmisit scripta, ex quibus abunde haurire poteram. Eiusdem beneuolentia accepi numum Arabicum præstantissimum, anno hegire CCVIII, qui cum æræ nostræ DCCCXXXIII. conuenit, sub Chalifa Almamone casum, & ita omnibus partibus integrum, ut planissime legi possit: quod quoniam rarum sit, me docuerunt alii huius generis numi, quorum euanida & temporis diuturnitate fere detrita litteræ plurimam legere & extricari cupienti difficultatem obijciunt.

Enimvero non parentis solum causa TE dilexi & obseruari: Verum ipsamet TV effecisti modestia, honestate, assidua diligentia eaque, quam his virtutibus TIBI comparasti eruditione & consuetudinis iucunditate, ut plane TE amarem. Non possum itaque, quin discedentem Votis optimis prosequar, illosque honores, quos in regia patriæ TVÆ academia accepturum TE, propediem sentio, gratuler. Faxit DEUS, ut patriam saluus & incolomis contingas, plurimoque TVORUM gaudio, Tuoque emolumento fructus colligas diuturni studii, quod optimis litteris ac medicinæ, tam in patria, quam Berolini & apud nos, impendisti. Me TVARUM rerum optabili successu semper magnopere gauisurum, & quocumque potero modo libenter TIBI inferiturum, sancte polliceor & recipio. Vale. Halæ Magdeburgicæ, die XVII. Septembris clo cc xxx.

Candidato Dignissimo, Amico Carissimo,

D. S. P.

P. AHLWARDT.

Omnium inter adplausus & adprecaciones me uelle tacere, & amicitia prohiber & religio uetat. Nec deest sufficiens laudis ratio, nec spes de Te optima suo destituitur fundamento. Gryphia nostra erudita non potest non Tuam diligentiam assiduosque labores, quos antehac cognitioni Philo-
sophicæ & Medicæ impendere placuit, summis extollere laudibus & euerere.

P

Beroli.

Berolinum, & praesertim Illustre Theatrum Anatomicum, indubitatum de Tuo ardore Tuoque dexteritate partes corporis H. detegendi, separandi incognitas inveniendi, easque in diuturniorem usum preparandi, perhibere te, stimonim. Quid dicam de Celeberrimis Academiae Halensis Doctoribus? Ne quidem dubitant Viri acutissimi de Tua Eruditione, sed probant eam semperque comprobabant. Medicorum Filii hac in Musarum sede fruuntur iam & quidem maxima cum uoluptate doctis institutionibus, industriae tuae fructu & testimonio certissimo; nec minus aegroti Tuam sibi exposcunt & promittunt manum medicatricem & re uera sentiunt. En; Amice Certissime, genuina honoris fundamenta! Quid itaque mirum, cum Gratiosa Facultas Medica summos Tibi Medica in arte confert honores, quos diu satis es promeritus. Gratulor potius Tibi de Honoribus Doctoralibus hodie adipiscendis; Gratulor Patri Venerabili, Praeceptorum & Patrono meo colendo, de filio non tantum morigero, sed & doctissimo. Gratulor Praeceptoribus de discipulo eruditissimo. Gratulor patriae de Medico maxime rationali, sine dubio felicissimo. Gratulor omnium maxime & mihi de Amice non tantum sincero, sed & ornatisimo. Vale mi Amice, & Faue.

PRAENOBISSIMO ATQUE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. P.

M. LUDOVICUS AUGUSTUS WURFFEL.

S; qua unquam laetissima occasio ad ciendos, aliorum faustissimis precationibus iungendos me inuitauit plausus, ea certe est, quam hodiernae diei mihi suppeditat solemnitas. Ea enim omnibus aliis anteposenda est multum, quod TUI potissimum gratia instituat, adorneaturque sola, cuiusque suauiore representationem habui numquam. Sed ne falsa narrare phantasmata videar, breuibus dictorum reddenda erit ratio. His autem tantum, qui nullam plane, (quod nemo) aut non satis distinctam (quod pauci) amicitiae nostrae apud vos habuere cognitionem, effectum hoc poterit videri. Nam inter omnes constitisse, putarem, nos, quum adhuc intra suauissimae Gryphicae sinum gauderemus, unum animam, unamque voluntatem teat, ad culmen amicitiae nostrae erat enita. Sed, quae coeperat, creuerat & augmenta insignia sumserat in patria, haud quod eidem vix deesse uidebatur in illustri *Fridericiana* (cuius nomen semper mihi erit faustum) accipit complementum. Recordaberis, Vir Clarissime, quanta fuerit, utrum dies decefferit, quae non uiderit purissimo amore iunctos? quae non de rebus non ludicris, sed utilissimis differentes non siltere potuerit? Et tanta TUA, procul sit omne adulandi studium in Ill: illa Salana fuit asiduitas, ut aliis in exemplum TE allegare non dubitarent viri in erudito orbe principes, qui & eruditionis & diligentiae TUAE aeterni exarant testes, qui plus simpliciter vice in TE laudarunt, quod Gryphicae TUAE jam praesens exponis, Igitur,

Igitur, ut & hæc TUIS laboribus præmium statuat iustum, en, quam TIBI decreuerit lauream. Cui spectaculo utinam præfens esse possem spectator. Sed, quum id prohibeat insignis locorum intercapedo, his adsum, votis pro salute TUA conceptis, festiuitatem hodiernam celebraturus. DEUS, T. O. M. faustos istos honores, felices, fortunatosque TIBI esse iubeat, sint TIBI aeterno decori, ægrotis solatio & Magnifici Dn. Parenti TUI, Patrono submisisse colendo, perenni gaudio. Ita laus TUA in tantum accrescet in quantum crescere unquam poterit, & Ego noua quotidie TIBI adplaudendi habebō argumenta, Quod restat, V. C. non minimum est scilicet id ante precibus meis impetrandum erat, quam e scena TE dimitterem, ut eundem fauorem, amicitiam æqualem, amoremque non minorem, quam hactenus quidem compleuisti, amico TUI, absenti serues; Ita nec ego, quamuis indies magis magisque a TE distare iubeant fata, animum diu TIBI proprium, sacratumque ad me reuocabo, sed quamdiu uiuam, TIBI me profitebor deditissimum. Dabam e museo Hannoveræ septimo Calend. Octobr. Anni M D C C X X X X I.

PRÆNOBILISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO
DN. DOCTORANDO,
ANDREAE WESTPHALIO,
AMICO ÆSTUMATISSIMO,
S. D.
ANDR. CHRIST. ODEBRECHT

Reg. Dicast. Advoc.

Saluti externæ operam navare, ratio civilis cuiusque imperat, nexusque civium constitutus iungit. Litteræ complexum monstrantes, nexa copulatæque inter se provenientes, compagem reip. probe constructæ sustinent non modo, verum etiã amplificanc. Jurisprudentiæ pariter ac Medicinæ copulario, multos deriuit, diutiusque occupavit. Disciplina altera iuste, altera iucunde beneque vivere, docet. Utræque reddunt cives modo sensu diverso, sanos. In harum applicatione paria debita, quorum eminet prudentia adhibenda, occurrunt. Quod medicamenta morbis, hoc jus præstare negotiis, *Iustinianus* (*) ipse effert. JCrum, in omnibus suis negotiis, modo cavendo, consultando, modo agendo, & reliqua, in usum deducendis, totum genus cautionis adhibere, Lex non solum jubet, sed ratio dicitur. Agentem JCrum si intueamur, causam Clientis in foro dicit. Factum, jus & obligationem, ut correlata, quomodo sibi invicem respondeant, attento animo volvit. Suum cuique tribuere studet. Media, primum mitiora, dein severiora ab ipsis LL. data, ad scopum sibi præfixum obtinendum, i. e. ut damnum repararet lædens, non mediocri diligentia, circumstantiis probe perspectis, eligere, officii rationes efflagitant. Litern simul instruit, causamque defendit. Eadem vero in causa, eandemque victoriam

(*) Novell. CXI.

P 2

oh

ob circumstantias varias interjectas, & processum inchoatum, ut rem dubii eventus, (***) promittere non licet. Reprimendus interim, planeque remittendus non est ardor causæ patroni semel interceptus, ne in posterum, si causa cadat, cautius mercari discat, nec, si ita esset actum, litem adversarium perditurum, intelligat. Respondere etenim ad ea, quæ juris sunt, damnumque per culpam datum rescire tenetur. Pari passu prudentia periti scientisque Medici, morbum ejusque causas inquirentis, ambulare mihi videtur. Ætatem, tempus, regionem, respicit; mitiora, dein vehementiora artis præcepta adhibet. Varia quoque ægrotantis Symptomata, non unica medicina omnes morbos sanare, jubent. Antonius Musa, restituens Augustum, eademque curatione exstinxit Marcellum (***). Medicus itaque summa animi ac consilii maturitate medicinam adferens, non modo in officio suo non claudicat, sed muneris sui partes implet, laudem famamque amplissimam sibi colligit. Et si spe sanitatis recuperandæ fere excisus, ejusque minima scintilla se modo ostendens, non solum diligentissime accendenda, sed attendentem semper ad cavendum Medicus habeat animum, ne quid committat, quod ab ægroti salute, sui que honore sit alienum. His peractis, recte cum Ovidio canit:

Non est in Medico, semper relevetur ut ager;

Interdum docta plus valet arte malum.

Ex adverso, Medico quidem eventus mortalitatis imputari non debet, id quod per imperitiam vero commisit, eidem a Lege (†) tribuitur. Non dubium, *Experientissime* DN. DOCTORANDE, amice suavissime, quoque melior ne voto quidem fingi potest, quin ea prudentia, studio ac felicitate, adjuvante DEO, morbos sis repulsurus, qua Musas perquam obsequentes atque benevolas habuisti. Jam diu aditum ad honores, in Medicina supremos, ob diligentiam indefessam, TIBI parasti. Advenit ille dies, qua alacris omnium se se jactat atque effert pietas; ne vero in gaudio explendo sim ultimus, Honores TIBI in Medicina quamprimum conferendos & adipiscendos summos, jam diu promeritos; nil minus PARENTI TUO, (quem itidem, ob beneficia collata immortalis, Parentis instar pia mente veneror) fama illustri, de ornamento GENTIS WESTPHALIANÆ, auctoritatis splendore amplissima, gratulor. DEUS, fons benignitatis inexhaustus, omnes benedictionis opes in TUA consilia effundat largissime, copiosissime, Ceterum, ut vestigia antiqui officii penes TE remaneant, TIBIQUE me habeas commendatissimum, cupio ac expecto. Dabam Grypheswaldiæ, die XXX. Novembr. MDCCXLI.

(**) L. 51. ff. de pecul. (***) v. Dio. Cass. L. 53. (†) L. 6. S. 7. ff. de offic. Præsid. L. 8. ff. ad L. Aquil.

*
* * *

00 A 6272

f

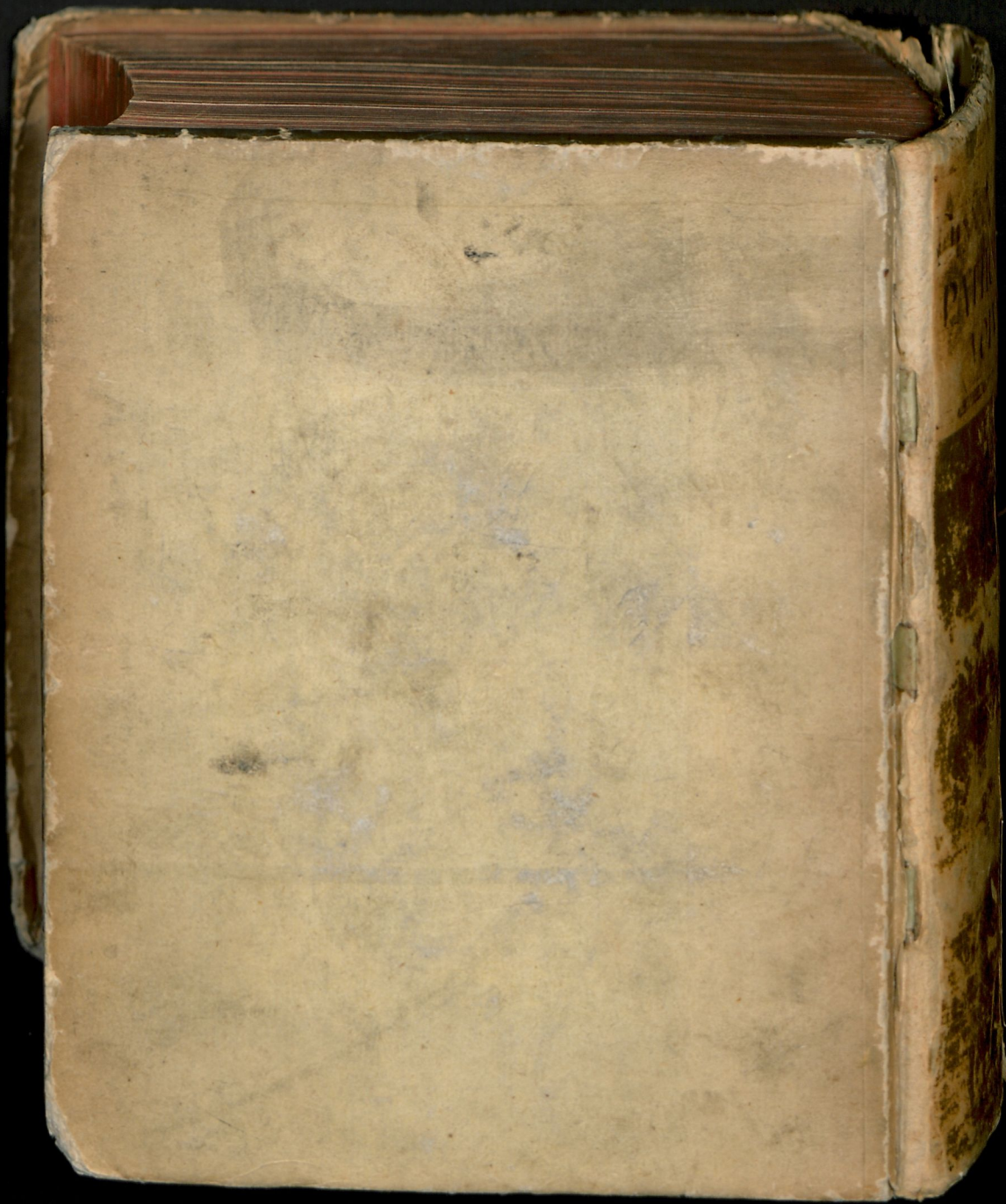
ULB Halle 3
002 827 158

TA-OL

Reho ✓

DUCE ET AUSPICE
SUMMO NATURÆ GUBERNATORE,
AUCTORITATE ET CONSENSU
MAGNIFICI ET GRATIOSI ORDINIS ASCLEPIADEI
IN ACADEMIA GRYPHICA,

PARTEM INTESTINI JEJUNI,
PER GUTTUR INFERIUS EXCRETAM,
SALVA MANENTE ÆGRI VITA,

PRÆSIDE
VIRO MAGNIFICO ATQUE EXPERIENTISSIMO,
DOMINO
JOHANNE LEMBKENIO,
MED. DOCT. ET PROF. ORD., ACAD. ET FACULT. SENIORE,
CIVITATIS PHYSICO, ET H. T. DECANO SPECTATISSIMO,
FAUTORE ET PRÆCEPTORE, MAXIMOPERE DEVENERANDO,

PRO
Summis in Arte Medica Honoribus,
& Privilegiis Doctoralibus,
RITE OBTINENDIS,
SOLEMNI ERUDITORUM EXAMINI
EXHIBET

ANDREAS WESTPHAL;
GRYPHISWALD.

ANNO MDCCXLI. DIE XIX. DECEMBR.

GRYPHISWALDIÆ EX OFFIGINA STRUKIANA.

